

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİR ZANAAT OLARAK 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Tuğba KARABULUT

Denizli, 2023

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİR ZANAAT OLARAK 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba KARABULUT

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ

Enstitü Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri

Enstitü Bilim Dalı: Din Eğitimi

“Bu tez sınavı 10/08/2023 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Doç. Dr. Ali ÖNCÜ	BAŞARILI
Doç. Dr. Seyyid SANCAK	BAŞARILI
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÇAKMAK	BAŞARILI

BEYAN

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmasının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Tuğba KARABULUT

ÖNSÖZ

Bireyin en önemli gelişim dönemlerinden birisi çocukluk çağıdır. Bu dönem birçok gelişim alanına ve ihtiyacına sahip olmakla birlikte yetişkinlik hayatının temellerini de oluşturmaktadır. Bu nedenle çocukluk döneminde verilen eğitim oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitim ile verilen söz konusu eğitimin insanın hayatını devam ettirebilecek özellikleri kazanmasında, kendini keşfedip sonraki hayatını şekillendirmesinde büyük rol oynamaktadır. Dolayısıyla çocukluk dönemindeki gelişim alanlarından herhangi birinin ihmal edilmesi ya da görmezden gelinmesi ileriki dönemlerde birçok eksikliğe ve olumsuzluğa sebep olacaktır.

Çocuklardaki gelişim alanlarından birisi de din eğitimidir. Çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal alanlarının gelişmesinin yanında din eğitiminin de geliştirilmesi gereklidir. Bu durum çocukların ilerideki dini yaşantısının inşa edilmesine yardımcı olmaktadır. Ülkemizde Kur'an kurslarındaki yapılanma ve yenilikler sebebi ile 2013 yılında uygulamaya koyulan 4-6 yaş Kur'an kursu faaliyetleri bu çocukluk gelişimi din eğitimi alanında oldukça önemli bir adım olmuştur. Yapılan araştırmalara göre söz konusu kurslara talep giderek artmıştır. Bu kurslarda ilahiyat lisans mezunu, ön lisans ve çocuk gelişimi programını almış kişiler Halk Eğitim Merkezlerinin vermiş olduğu 380 saatlik sertifika ile birlikte görevlendirilmektedir. Çalışmamızda ilahiyat fakültesinden mezun olup 4-6 yaşta görev yapan öğretmenlerin mesleki deneyimleri ele alınmıştır. Bununla öğretmenlerin eğitim-meslek uyumu tespit edilerek ilahiyat müfredatının düzenlenmesi ve öğretmenlerin yeterlilikleri ile ilgili revize çalışmalara veri sunmak amaçlanmaktadır.

Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmamızda girişte genel olarak Kur'an kurslarının tarihi seyrine, türlerine ve çalışmamızın temel konusunu oluşturan 4-6 yaş Kur'an kurslarıyla ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin atama ve yeterliliklerine, 4-6 yaş öğretim programına dikkat çekilmiştir. Birinci bölümde çalışmanın yöntemi, modeli, evren ve örnekleme, sınırlılıkları, verilerin toplanması ve analizi ayrıca geçerlik ve güvenilirliği açıklanmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde de katılımcıların ifadelerinden elde edilen bulgular, eğitim ve performans olarak iki ayrı tema şeklinde gruba ayrılarak alt başlıklandırılmalarla elde edilen veriler

incelenip yorumlanmıştır. Sonuç b6l6m6nde ise bulgulardan hareketle bazı 6nerilerde bulunulmuştur.

Çalışmanın konusunun belirlenmesinden hazırlanmasına kadar t6m s6rete b6y6k katkı sunan ve kendisinin bilgi ve tecr6belerinden son derece istifade ettiğim kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Ali 6NC6'ye çok teşekk6r ederim. Bu çalışmanın b6t6n zorluklarını benimle paylaşan, teze katkılarını sunan ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Arş. G6r. Aziz KARABULUT'a, çalışmamda desteklerini her zaman hissettiğim aileme ve manevi kardeşim 6ėr. G6r. G6lbahar AVCI'ya ayrıca teşekk6r ederim. Çalışmaya katkı sunan ve bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan 4-6 yaş Kur'an kursu 6ėreticilerine de teşekk6r6 borç bilirim.

ÖZET

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Bir Zanaat Olarak 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticiliği	
Tezin Yazarı: Tuğba KARABULUT	Danışman: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ
Kabul Tarihi: 10 Ağustos 2023	Sayfa Sayısı: ix + 135
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri	Bilim Dalı: Din Eğitimi
<p>Bu çalışmanın konusu 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin bir zanaat olarak mesleki icraları ve bu mesleki icralarına yönelik aldıkları eğitimlerdir. Buradan hareketle çalışmamızın amacı ilahiyat fakültelerinden mezun olup Kur'an kursu öğreticiliğine atanan kişilerin mesleki deneyimleri ve bunları nasıl anlamlandırdıklarını değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Amaçlı örneklem çeşitlerinden kartopu ve ölçüt örneklem uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 11 farklı ilde görev yapan 27 Kur'an kursu öğreticisidir. Görüşmede katılımcılara yöneltilen sorular neticesinde iki tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar eğitim ve performans şeklinde ele alınmıştır. Eğitim teması kurumsal (ilahiyat) ve bireysel eğitim kategorisi şeklinde ayrılmıştır. Kurumsal eğitim (ilahiyat eğitimi), mesafe, hasret, körelme, verimsiz (eksiklik) olarak alt kodlarla ele alınmıştır. Bireysel eğitim sertifika, seminerler ve bireysel çaba olarak değerlendirilmiştir. Performans teması ise performansla ilgili sınıf içi maddi unsurlar, manevi unsurlar, sınıf dışı unsurlar ve öğretmenlere göre performans icrasına katkı sağlayan nitelikler şeklinde ele alınmıştır. Performansla ilgili sınıf içi maddi unsurlar pedagojik yeterlilik ve alt kodları, tecrübe ve yetenek kodları şeklinde yorumlanmıştır. Performansla ilgili sınıf içi manevi unsurlar yakınlık, geleceği inşa, duygusal annelik, hayat tarzı, tatmin ve coşku alt kodlarıyla ifade edilmiştir. Performansla ilgili sınıf dışı unsurlar velilerle ilişki ve alt kodları, ekonomi, kariyer ve kurumsal ilişki olarak yorumlanmıştır. Öğreticilere göre performans icrasına katkı sağlayan nitelikler güç, fedakârlık, ilgi, bakım, sabır, yenilenebilirlik şeklinde ele alınmıştır. Öğreticilerin ilahiyat eğitimleriyle kurdukları bağın mesleklerini değerlendirme ve icra etmelerinde farklı bir çerçeveden bakmalarına sebep olduğu görülmüştür. Bu çerçevede çalışmanın sonuç bölümünde bazı önerilere yer verilmiştir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, 4-6 Yaş Kur'an Kursu, Kur'an Kursu Öğreticisi, Meslek, Eğitim.	

ABSTRACT

Pamukkale University Institute of Islamic Sciences **Abstract of Master Thesis**

Title of the Thesis: 4-6 Year Old Qur'an Course Teaching as a Craft	
Author: Tuğba KARABULUT	Supervisor: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ
Date: 10 August 2023	Nu. of pages: ix + 135
Department: Philosophy and Religious Sciences	Subfield: Religious Education
<p>The subject of this study is the professional performance of 4-6 year old Qur'an course teachers as a craft and their training for doing this profession. From this point of view, the aim of our study is to evaluate the professional experiences of the people who graduated from the faculties of theology and were appointed to teachers the Qur'an courses and how they to give the meaning of these. In this study, the phenomenological research method, which is one of the qualitative research methods, was used. Snowball technique and criterion sampling, which are among the purposeful sampling types, were applied. The study group of the research is 27 Quran course teachers working in 11 different cities. As a result of the questions asked to the participants in the interview, two themes emerged. These themes were addressed in the form of education and performance. The education theme is divided into institutional (theology) and individual education categories. Institutional education (theology education), distance, longing, atrophy, inefficient (deficiency) were handled with sub-codes. Individual training is evaluated as certificate, seminars and individual effort. The performance theme has been handled as in-class material elements, moral elements, out-of-class elements and qualities that contribute to performance performance according to the teachers. In-class material elements related to performance have been interpreted as pedagogical competence and its sub-codes, experience and ability codes. In-class spiritual elements related to performance are expressed with sub-codes of intimacy, building the future, emotional motherhood, lifestyle, satisfaction and enthusiasm. Out-of-class elements related to performance have been interpreted as relationship with parents and its sub-codes, economy, career and institutional relationship. According to the instructors, the qualities that contribute to the performance are considered as strength, sacrifice, interest, care, patience, and renewability. It has been seen that the bond that the teachers established with their theology education caused them to look at them from a different perspective in evaluating and performing their profession. In this context, some suggestions are given in the conclusion part of the study.</p>	
Anahtar Kelimeler: Religious Education, Qur'an Teaching Courses for 4-6 Ages, Qur'an Teaching Instructor, Job, Education.	

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ	1
I. ÇALIŞMANIN KONUSU	1
II. ÇALIŞMANIN PROBLEMİ, AMACI VE ÖNEMİ.....	1
III. KUR’AN KURSLARININ TARİHİ SEYRİ.....	4
IV. KUR’AN KURSU TÜRLERİ.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1.1. Araştırma Modeli	20
1.2. Araştırma Grubu ve Özellikleri.....	20
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	22
1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	23
1.5. Geçerlik ve Güvenirlik.....	24
1.6. Araştırmacının Durumu.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

2.1. EĞİTİM.....	26
2.1.1. Kurumsal Eğitim (İlahiyat Eğitimi).....	27
2.1.1.1. Mesafe	27
2.1.1.2. Hasret	30

2.1.1.3. Körelme	31
2.1.1.4. Verimsiz (Eksiklik).....	34
2.1.2. Bireysel Eğitim	38
2.1.2.1. Sertifika	38
2.1.2.2. Seminerler	40
2.1.2.3. Kişisel Çaba.....	41
2.2. PERFORMANS	45
2.2.1. Performansla İlgili Sınıf İçi Maddi Unsurlar	45
2.2.1.1. Pedagojik Yeterlilik	45
2.2.1.1.1. Sınıf Yönetimi.....	46
2.2.1.1.2. Öğrenciyi Tanıma ve Gözlem	48
2.2.1.1.3. Özel Öğretim Yöntemleri	50
2.2.1.1.4. Derse Hazırlık ve Planlama	53
2.2.1.2. Tecrübe	54
2.2.1.3. Yetenek	58
2.2.2. Performansla İlgili Sınıf İçi Manevi Unsurlar	60
2.2.2.1. Yakınlık	60
2.2.2.2. Geleceği İnşa	61
2.2.2.3. Duygusal Annelik.....	63
2.2.2.4. Hayat Tarzı	64
2.2.2.5. Tatmin.....	66
2.2.2.6. Coşku.....	68
2.2.3. Performansla İlgili Sınıf Dışı Unsurlar.....	69
2.2.3.1. Velilerle İlişki	70
2.2.3.1.1. Sorgulanma	70

2.2.3.1.2. Güler Yüz.....	72
2.2.3.1.3. Sorun Çözme	73
2.2.3.1.4. Danışmanlık.....	74
2.2.3.1.5. Güven.....	75
2.2.3.2. Ekonomi	76
2.2.3.3. Kariyer.....	77
2.2.3.4. Kurumla İlişki	80
2.2.4. Öğreticilere Göre Performans İcrasına Katkı Sunan Temel Nitelikler	82
2.2.4.1. Güç	83
2.2.4.2. Fedakârlık.....	84
2.2.4.3. İlgı	85
2.2.4.4. Bakım	89
2.2.4.5. Sabır	90
2.2.4.6. Yenilenebilirlik	91
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
KAYNAKÇA.....	102
EKLER.....	118
Ek-1. Etik Kurul Kararı	118
Ek-2. Mülakat İzni.....	120
Ek-3. Görüşme ve Onam Formu.....	121
Ek-4. Örnek Görüşme.....	124
Ek-5. Öz Geçmiş.....	135

KISALTMALAR

- AÇEV : Anne-Çocuk Eğitim Vakfı
- b. : Bin, İbn (Oğul)
- BEÜ : Bülent Ecevit Üniversitesi
- bkz. : Bakınız
- çev. : Çeviren
- DHBT : Din Hizmetleri Alan Bilgisi Testi
- DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
- ed. : Editör
- Hız. : Hazreti
- İHL : İmam Hatip Lisesi
- K. : Katılımcı
- K.K.T.C. : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
- KPSS : Kamu Personeli Seçme Sınavı
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- M.Ü. : Marmara Üniversitesi
- TDV : Türk Diyanet Vakfı
- vb. : ve benzeri
- vd. : ve diğerleri
- vs. : vesaire
- YÖK : Yüksek Öğretim Kurulu

GİRİŞ

I. ÇALIŞMANIN KONUSU

Toplumun tüm bireylerini kapsayan ve bireylerin dini, düşünce ve davranışlarına yön vermeye dair yürütülen planlı ve programlı yaygın din eğitimi¹ faaliyetlerini Türkiye’de resmi şekilde yürüten kurum Diyanet İşleri Başkanlığı’dır. Yaygın din eğitimi her yaşta ve eğitim düzeyinde olan bireylere, örgün din eğitiminin dışında hayat boyu sunulan bir eğitimidir. Türkiye’de değişen ve gelişen eğitim ihtiyacı yaygın din eğitiminde farklı yenilik ve değişimlere yol açmıştır. Bu değişim ve gelişimler Kur’an kurslarına olan talebi de artırmıştır. Söz konusu taleplerin giderek yoğunlaştığı ve buna yönelik yapılan yaygın din eğitimi türlerinden birisi de 4-6 yaş Kur’an kurslarıdır.² Dolayısıyla bu talebin artması 4-6 yaş Kur’an kursları ve öğretmenleri ile ilgili çalışmaların da artmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede bu araştırmanın konusunu da 4-6 yaş Kur’an kurslarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

II. ÇALIŞMANIN PROBLEMİ, AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmamızın problemi 4-6 yaş Kur’an kursu öğretmenlerinin mesleki deneyimleri ve bu deneyimi nasıl anlamlandırdıklarıdır. Çünkü ilahiyat eğitim-öğretim müfredatında 4-6 yaş Kur’an kursu öğretmenliğine yönelik herhangi bir eğitim verilmemektedir. Dolayısıyla eğitimleri ile meslekleri arasında farklılık oluşan öğretmenler bu noktada kendilerini yetersiz hissetmektedirler.³ Çalışmanın amacı ise 4-6 yaş Kur’an kursu öğretmenlerinin deneyimleri üzerinde düşünmek, onların kendi tecrübelerini ifade etmelerine imkân tanımak ve bu tecrübeler çerçevesinde 4-6 yaş eğitimini, özellikle Kur’an kursu öğretmenleri çerçevesinden mesleki olarak nasıl deneyimlediklerini anlamaya çalışmaktır. Bu anlama çabası bizzat sahada olan Kur’an kursu öğretmenleri perspektifinden 4-6 yaş eğitimine katkı sağlayacaktır. Onların mesleklerini nasıl anlamlandırdıklarını bu anlamla birlikte nasıl icra ettiklerini ve bu icra esnasında hangi durumlarla karşılaşmış ve bu durumlara nasıl tepki verdiklerini keşfetmek, ortak anlayış ve davranış örüntülerini tespit etmek hem görev yapan öğretmenlerin kendilerine dair

¹ Şükrü Keyifli, *Yaygın Din Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar* (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2013), 27.

² İsmail Sağlam, “Kur’an Kursları 4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi ve Mevcut Durum”, *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-2*, ed. Mehmet Bayyığıt vd. (Konya: Palet Yayınları, 2020), 2/11.

³ Mehmet Korkmaz, “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 53 (Haziran 2020), 255.

kavrayışlarının artmasını hem de mesleğe yeni başlayanların belli icra şekillerinden haberdar olmasını sağlayacaktır.

4-6 yaş Kur'an kurslarına dair literatürde birçok araştırma mevcuttur. Söz konusu çalışmalarda 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin yeterlilik ve niteliği,⁴ kurslardaki eğitim

⁴ Sümeyra Arıcan- Handan Yalvaç Arıcı, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", *Diyanet İlmî Dergi* 58/3 (Eylül 2022), 1257-1300; Yasemin İpek-Ali Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Teknoloji Yeterlilikleri Hakkında Bir Karma Yöntem Araştırması", *Dini Araştırmalar Dergisi* 25/62 (Haziran 2022), 111-148; Emine Balbay, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Öğretici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi -Diyarbakır Ve Batman Örneği-* (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022); Ali Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", *Kocatepe İslami İlimler Dergisi* 4/2 (2021), 259-282; Züleyha Betül Eken, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Görev Yapan Kur'an Kursu Öğreticilerinin Drama Alanındaki Yeterliliklerinin Belirlenmesi (Kocaeli İli Örneği)* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021); Zeynep Yüksel, "4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlilik Algıları (Çankırı Örneği)", *Dini Araştırmalar Dergisi* 24/60 (2021), 147-179; Münir Ecer - Ahmet Çakmak, "Bir Meta-Sentez Çalışması: Öğreticilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur'an Kursları", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 21/2 (2021), 803-831; Ayşe Sevede Karaca, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020); Zülfü Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilik Algıları (Kayseri Örneği)* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Ayşe Çelik Tüten, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi* (İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021); Mehmet Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma", *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 53 (2020), 237-261; Muhammed Ali Yazıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", *Dini Araştırmalar Dergisi* 23/57 (15 Haziran 2020), 95-116; Elif Acur, *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Büşra Kara, *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Mehmet Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)* (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019); Teceli Karasu, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi: Muş İli Örneği", *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 51 (2019), 479-500; Samet Yağcı, *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)* (İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018).

ve programların niteliği,⁵ öğrenci ve velileri,⁶ kursların problemleri⁷ gibi çeşitli konular ele alınmıştır. Bu çalışmalardan Balbay, doktora tezinde okul öncesi din eğitimi kurslarının bir kısım eksikliklerinin tespitini ve bu eksikliklerin giderilmesi adına çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır.⁸ Diğer bir doktora çalışmasında Aşkın ise 4-6 yaş programlarının değerlendirilmesi ve daha verimli hale getirilmesini amaçlamıştır.⁹ Çalışmamız ise ilahiyat fakültesinden mezun olan 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin aldıkları eğitim ile mesleki uyumunu nasıl değerlendirdiklerini ele alan fenomenolojik bir çalışma olarak literatürdeki araştırmalardan farklılaşmaktadır. Araştırmanın yöntem kısmına geçmeden önce Kur'an kurslarıyla ilgili bilgi vermek konunun daha doğru anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

⁵ Betül Aşkın, *DİB 4-6 Yaş Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Program Çıktılarının Analizi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022); Muzaffer Üzümcü - Nuran Çınar, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitsel Yeterlikleri ve Görev Yaptıkları Kurslarla İlgili Görüşleri", *Trabzon İlahiyat Dergisi* 7/1 (30 Haziran 2020), 7-51; Ramazan Diler, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Mahremiyet Eğitimi ve Önemi", *Eskiye* 41 (2020), 623-652; Hatice Ayar, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Elifbâ Öğretimi: Uygulamalar ve Zorlanma Alanları", *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-2*, ed. Mehmet Bayyigit vd., 2 Cilt (Konya: Palet Yayınları, 2020), 161-187; Zehra Gelici, "Dib 4-6 Yaş Kur'an Kursları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-2*, ed. Mehmet Bayyigit vd., 2 Cilt (Konya: Palet Yayınları, 2020), 143-161; Sadettin Volkan Kopar - Serbülend Arpa, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimine İlişkin Tutumları Üzerine Bir Araştırma", *Journal of Analytic Divinity* 4/1 (2020), 86-103; Muhammet Fatih Genç, "Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi", *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (24 Temmuz 2019), 506-521; Salih Aybey, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)", *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (15 Aralık 2019), 207-240; Betül Yıldırım, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-6 Yaş Arası Çocuklara Din Eğitimi (Sivas İli Örneği)* (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015); Mualla Erden, *Okul Öncesi Eğitime Temel Yaklaşımlar ve Din Eğitimi* (Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016); Ayşegül Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 33-66.

⁶ İbrahim Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)* (Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017).

⁷ Ayşenur Şen, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021); Betül Dinçer, *Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması (Bursa İli Örneği)* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020); Serkan Türkmen - Nazım Bayraktar, "Öğretici Görüşlerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Binalarının Fiziki İmkânlar Açısından Eğitime Elverişlilik Durumu (Gaziantep İli Örneği)", *Dini Araştırmalar Dergisi* 23/58 (Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı) (18 Kasım 2020), 101-126.

⁸ Bkz: Emine Balbay, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Öğretici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi -Diyarbakır ve Batman Örneği-* (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022).

⁹ Bkz: Betül Aşkın, *DİB 4-6 Yaş Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Program Çıktılarının Analizi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022).

III. KUR'AN KURSLARININ TARİHİ SEYRİ

İslam eğitim tarihinde Kur'an-ı Kerim'in öğretimi, Hz. Muhammed'e indirilen "oku" emri ile başlamıştır. Mekke dönemini oluşturan bu zaman diliminde Müslümanlara uygulanan baskı ve eziyetler sebebiyle Kur'an-ı Kerim öğretimi planlı ve programlı şekilde gerçekleşmemiştir. Bu dönemde Kur'an-ı Kerim öğretimi İslam'ın ilk eğitim yuvaları olan Hz. Muhammed, Hz. Ebu Bekir ve sahabeden Erkam b. Ebi'l Erkam'ın evleri ve Ammar b. Yasir'in mescidinde devam etmiştir.¹⁰ Hicretin ardından Medine döneminde Hz. Peygamber, Kur'an-ı Kerim öğretimi için bazı kurum ve merkezler inşa etmeye başlamıştır. Bu kurumların en başında Mescid-i Nebevi'nin bitişiğinde inşa edilen Suffa gelmektedir.¹¹ Medine'de Suffa'ya ek olarak küçük mescitlerde ve Kuba mescidinde de eğitim ve öğretim yapılmıştır. Daha sonra Hz. Peygamber'in başlatmış olduğu eğitim-öğretim faaliyetlerinin yaygınlaşması sebebiyle Suffa talepleri karşılayamaz olmuştur. Söz konusu ihtiyacı karşılamak üzere Medine'nin bazı mahallelerinde küttâblar açılmıştır.¹² Medine döneminde Suffa başta olmak üzere çeşitli mahalle mekteplerinde yapılan Kur'an-ı Kerim öğretiminin planlı ve programlı şekilde yürütülmeye başlandığı söylenebilir.

Hz. Peygamber'le başlayan yaygın din eğitimi halifeler ve sonraki dönemlerde giderek yaygınlaşmış ve kapsamı genişlemiştir. Bu dönemde cami, mescitler ve bazı evlerde gerçekleştiren din eğitiminin yanı sıra özellikle sarayda, kitapçı dükkânlarında, bilginlerin evlerinde, ilim ve edep meclislerinde ve küttâblarda yaygın din eğitimi faaliyetleri devam ettirilmiştir.¹³ Aynı şekilde Emevîler ve Abbâsîler döneminde de söz konusu kurum ve mekânlarda din eğitimi devam etmiştir. Bugünkü anaokul ve ilkokul niteliğinde olduğu söylenen küttâbların,¹⁴ Emevîler ve Abbâsîler dönemi ve sonrasında itibaren yaygın temel eğitim ve öğretim kurumları olduğu bilinmektedir. Ayrıca bu dönemde camiler ve mescitlerin yanı sıra saraylarda da Kur'an-ı Kerim eğitimi verilmeye başlanmıştır.¹⁵

¹⁰ Ziya Kazıcı, *Ana Hatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012), 31; Şakir Gözütok, *Resulullah Döneminde Eğitim ve Öğretim* (İstanbul: Nesil Yayınları, 2014) 140-141.

¹¹ Gözütok, *Resulullah Döneminde Eğitim ve Öğretim*, 157-163.

¹² Gözütok, *İslam'dan Önceki Dönemde Eğitim ve Öğretim* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017), 106.

¹³ Kazıcı, *Ana Hatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi*, 17-36.

¹⁴ Ziya Kazıcı, *Osmanlı'da Eğitim Öğretim* (İstanbul: Bilge Yayıncılık, 2004), 86.

¹⁵ Kazıcı, *Ana Hatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi*, 29; Mustafa Çağırıcı, "Kur'an Kursu", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 26/423-426.

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yaygın din eğitimi giderek yaygınlaşmış ve daha sistematik bir hal almıştır.¹⁶ Selçuklular döneminde eğitim genel olarak küttâb, medrese ve mekteplerde devam etmiştir. Bu dönemde küttâblar genellikle çocukların din eğitim ihtiyacını karşılayan kurumlar olarak görev yapmıştır. Eğitim ve öğretim alanında birçok yeniliği gerçekleştiren Selçuklu Devleti, küttâb olarak isimlendirilen kurumlara sonraki süreçte ‘sıbyan mektebi’ ismini vermiştir.¹⁷ Bu dönemde eğitim ve öğretim alanında gerçekleştirilen yeniliklerden birisi de orta ve yüksek eğitim kurumlarından birisi olan medreselerdir. Söz konusu kurumlar dönemin en önemli eğitim kurumları olmuştur.¹⁸

Osmanlı döneminde uzmanlık düzeyinde Kur’an ve kıraat eğitimi genel olarak dârülkurrâlarda verilmiştir.¹⁹ Yine medreseler dönemin en önemli eğitim kurumlarından birisidir. Osmanlı döneminde yaygın din eğitimi çeşitlenerek devam etmiştir. Bu dönemde okul öncesi eğitim, sıbyan mekteplerinde verilmiş ve yaygınlaşarak daha sistematik bir hal almıştır. Çocuklara Kur’an okutmak, ezberletmek ve basit seviyede dinî bilgiler vermeyi hedefleyen sıbyan mekteplerine başlama yaşı 4-6 yaş arasında değişmektedir. Söz konusu dönemde sıbyan mekteplerinin yanı sıra yaygın din eğitimi Tekke, Zâviye ve Dergâhlar, Vakıflar, Ahilik Teşkilatı, Yaran Sohbetleri ve Sıra Geceleri, Sahaflar ve Kitapçılar ve Bilginlerin Evleri gibi mekânlarda devam etmiştir.²⁰ Osmanlı’da yaygın din eğitimi faaliyetleri Şeyhülislâmlığın yanı sıra Tekke, Zâviye, Dergâh, Vakıf gibi gayri resmî kurumlar aracılığıyla yürütülmüştür.²¹

Cumhuriyet’in ilk yıllarında 3 Mart 1924 tarihinde Şer’iye ve Evkaf Vekâletinin yürürlükten kaldırılarak Diyanet İşleri Reisliğinin resmen kurulması ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun kabul edilmesiyle Türkiye’de din eğitimi ve din hizmetleri alanında önemli adımlar atılmıştır. Bu kanunlara göre yaygın din eğitimi faaliyetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesi görevi Diyanet İşleri Reisliğine verilmiştir.²² Kurulduğu günden 1965 yılına

¹⁶ Aytekin Demircioğlu-Büşra Çelik, “Yaygın Din Eğitimi Neliği”, *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/1-2, (2019), 9.

¹⁷ Cahit Baltacı, “Mekteb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/6-7.

¹⁸ Kazıcı, *Ana Hatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi*, 17-18.

¹⁹ Nebi Bozkurt, "Dârülkurrâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/543-545.

²⁰ Mustafa ÖCAL, *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Din Eğitimi Düşünce* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2011), 17-74; Kazıcı, *Ana Hatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi*, 72-92.

²¹ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2004), 98-99.

²² <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/63.pdf> (Erişim 15 Mayıs 2023)

kadar Diyanet İşleri Reisliğinin görev ve yetkileri oldukça sınırlı olmuştur. Dârülkurrâlar, Kur'an kurslarına dönüştürülmüş ve bu kurslar vakıf binalarında, camilerde ve bazı özel evlerde devam etmiştir.²³ 1928'deki Harf İnkılâbından sonra resmî olmayan Kur'an kursları sıkı bir takibe alınmış ve birçoğu kapatılmıştır.²⁴ Dolayısıyla bu dönemde yaygın din eğitiminin sadece camilerde imamların ya da diğer hocaların verdiği bazı Kur'an dersleriyle devam ettiği söylenebilir.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına bakıldığında eğitim yatırımlarının geneli ilköğretime yönlendirilmiş ve okul öncesi eğitim programları özel kişi ve kurumların desteğine bırakılmıştır. Bu durumun sebebi ise savaştan yeni çıktığı için okuryazar oranın düşük olması bu oranın artırılması için okuma yazma programlarına destek verilmesidir.²⁵ 1925 ve 1930 yılları arasında yayınlanan bildirimlerle ilkokullara verilen desteğin önüne geçtiği gerekçesiyle anaokulları kapatılmıştır. Böylece Cumhuriyet'in ilk yıllarında okul öncesi eğitimi ve öğretimi, annesi fabrika, tarla gibi herhangi bir işte çalışan çocukların gönderildiği yuvalar dışında neredeyse tamamen son bulmuştur.²⁶

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında, okul öncesinde din eğitimi faaliyeti mevcut değildir. Bu yıllarda DİB'e bağlı cami ve Kur'an kurslarında yaz döneminde isteğe bağlı Kur'an öğretimi ve Dini Bilgiler dersleri devam etmiştir. Ancak 18 Ağustos 1997 yılında zorunlu eğitimin sekiz yıl olmasıyla Kur'an kurslarına kayıt olmak için ilköğretimden mezun olma şartı getirilmiştir.²⁷ Getirilen bu şart 2011 yılına kadar geçerli olmuştur.²⁸

Kısa bir tarihçesini anlattığımız Kur'an kursları günümüzde farklı gruplar için farklı hizmetler sunmaktadır. Sonraki kısımda bu konu hakkında kısaca bilgi verilecektir.

IV. KUR'AN KURSU TÜRLERİ

Cumhuriyet'ten sonra 3 Mart 1924 tarihinde Diyanet İşleri Reisliği resmi olarak kurulmuş ve artık yaygın din eğitimi faaliyet ve hizmetleri Diyanet İşleri Reisliği tarafından yürütülmüştür. 29.04.1950'de yürürlüğe konulan 5634 sayılı Kanunla Diyanet

²³ Mustafa Çağırıcı, Kur'an Kursu, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2022), 26/423-426.

²⁴ Çağırıcı, "Kur'an Kursu", 26/423-426.

²⁵ Zeynep Nazahat Cihandide, *Okul Öncesi Din ve Ahlâk Eğitimi* (İstanbul: Dem Yayınları, 2014), 113.

²⁶ Bilal Yorulmaz, *Okul Öncesi Din Eğitimi ve Tarihsel Süreci Diyanet İşleri Başkanlığı Öğretici Kitabı 4-6 Yaş Grubu* (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014), 19-20.

²⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23084.pdf> (Erişim 30 Mayıs 2023).

²⁸ Yorulmaz, *Okul Öncesi Din Eğitimi ve Tarihsel Süreci Diyanet İşleri Başkanlığı Öğretici Kitabı 4-6 Yaş Grubu*, 19-20.

İşleri Reisliğinin ismi “Diyanet İşleri Başkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.²⁹ Farklı aşamalardan geçen yaygın din eğitimi günümüzde toplumun her ferdi için kuşatan yapısıyla ve insanların seviyelerine, ihtiyaç ve beklentilerine göre farklılık gösteren kurslarda devam etmektedir. Söz konusu kurslara katılmak tamamen bireyin tercihiyle bağlı olmaktadır. Yaygın din eğitiminde öncelikle toplumun ihtiyaçları gözlemlenmekte ve bu ihtiyaçlara göre bir plan ve program yapılmaktadır. DİB bünyesinde din hizmetleri farklı bölümlere ayrılmıştır.³⁰ Bu kurslarda eğitim, dönemlik olup belirli zaman ve mekânlarda verilmektedir. Konumuz 4-6 yaş Kur’an kursu öğretmenleriyle yapılan bir araştırma olduğu için kısaca Kur’an kurslarıyla ilgili bir bilgilendirme yapılacaktır.

Ele alınan Kur’an kursu türlerinden biri hafızlık eğitimi veren kurslardır. Hz. Peygamber döneminden itibaren vahiy kâtipleriyle Kur’an-ı Kerim’i muhafaza etmek amacıyla yapılan hafızlık, en eski Kur’an öğretim ve ezberleme şekillerinden birisidir. Günümüzde bu faaliyeti kurumsal olarak DİB yürütmektedir. Hafızlık kursları, öğrencilerin isteğine göre gündüzlü veya yatılı şeklinde eğitim vermektedir. 2010 yılında hafızlık eğitim sürecinin yönetimi ve kalitenin artırılması hedefiyle “Hafızlık Eğitim Programı” hazırlanmıştır.³¹ Bu programa göre hafızlık hazırlık, ezberleme ve pekiştirme şeklinde üç dönemden oluşmaktadır. Kur’an kursları öğretim programına göre “Hafızlık Temel Öğretim Programı” en az 12 öğrenci ile başlar ve 16 haftadan oluşarak üç dönem eğitim verilir. Her dönemin sonunda hafızlık takip komisyonunda öğrenciler sınava tabi tutulmakta ve başarılı olanlar “Hafızlık Eğitimi Programına” kaydedilmektedir. Bu programa kaydedilen öğrenciler 24 saat Kur’an-ı Kerim dersi ve 6 saat de Temel Dini Bilgiler öğretimi olmak üzere toplamda 30 saat ders almaktadır. Bunlara ek olarak bazı sosyal aktiviteler ve rehberlik faaliyetleri de yapılmaktadır. Alınan bu eğitimlerin ardından pekiştirme dönemini tamamlayan öğrenciler DİB’in düzenlediği hafızlık sınavına katılmakta ve başarılı olanlara hafızlık belgesi verilmektedir.³² DİB’e bağlı Kur’an kurslarındaki hafızlık eğitim ve programının ele alındığı bir çalışmada, söz konusu programın hafızlık eğitimi ve öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olduğu

²⁹ <https://diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay//1/diyanet-isleri-baskanligi-kurulus-ve-tarihcesi> (Erişim 30 Mayıs 2023).

³⁰ <https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/sayfa/489> (Erişim 30 Mayıs 2023).

³¹ <https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/Documents/Haf%C4%B1z%C4%B1k%20E%C4%9Fitimi%20Program%C4%B1%20-%202010.pdf> (Erişim 24 Mayıs 2023).

³² Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Hafızlık Eğitim Programı* (Ankara: 2010), 8-10.

ancak istenilen sayı ve artışa ulaşamadığı ifade edilmiştir. Bu durumun sebebi de hafızlık öğrenim yaşının 15-18'e yükseltilmesi olarak tespit edilmiştir.³³ Yine benzer bir çalışmada da yoğun bir süreç olan hafızlık eğitimini daha etkin ve verimli hale getirmek için rehberlik faaliyeti ve sosyal etkinliklerin eklenmesi önerilmiştir.³⁴

Kur'an kursu türlerinden bir diğeri de ihtiyaç odaklı kurslardır. Bu kurslar DİB'in toplumun her kesimine yönelik yürütmüş olduğu yaygın din eğitimi hizmetlerinden birisidir. Cumhuriyet döneminde 1925 yılında birkaç kurs ve birkaç öğretici ile başlayan din eğitimi faaliyeti, 1950'den sonra yoğun ilgi ve talep sebebiyle nitelik ve nicelik bakımından bazı gelişmeler göstermiştir. Özellikle 1956 yılından sonra "Teşkilat Kanununun" çıkarılmasıyla Kur'an kurslarındaki din eğitimi faaliyeti hızlanmıştır.³⁵ Dolayısıyla bu gelişmeler DİB'in yürüttüğü yaygın din eğitimi hizmetlerini çeşitlendirmeye ve ihtiyaca göre programlamaya sevk etmiştir. Söz konusu faaliyetlerden ve programlardan birisi de ihtiyaç odaklı Kur'an kurslarıdır. İlk olarak 2012-2013 eğitim-öğretim sürecinde Türkiye'de uygulanan ihtiyaç odaklı kursların temel hedefi, mesai saatleri içerisinde kurslara gelemeyen kursiyerlerin uygun oldukları zaman diliminde eğitim almalarını sağlamaktır. Dolayısıyla bu amaca yönelik "İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programı" hayata geçirilmiştir.³⁶ Söz konusu programa göre Kur'an-ı Kerim öğrenmek isteyen kursiyerlere mesai saatleri dışında ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda 17.00-23.00 saatleri arasında ve hafta sonları da eğitim verilmektedir. 2012 yılında yürürlüğe giren ihtiyaç odaklı kurslarda temel ve ek olmak üzere iki öğretim programı uygulanmaktadır. "Temel Öğretim Programı", katılım sağlayan kursiyerlere kolaylık sağlamak amacıyla dört ayrı dönemden oluşmaktadır. Kur'an-ı Kerim ve Dinî Bilgilere yönelik dersleri içeren programın birinci ve ikinci dönemi 9, üçüncü ve dördüncü dönemi ise 8 haftadan oluşmaktadır. Haftada 12 saat Kur'an-ı Kerim, 6 saat de

³³ Ahmet Fatih Çaylı, *Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Hafızlık Eğitimi ve Problemleri (Göller Bölgesi Örneği)*, (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005), 172-173.

³⁴ Elif Mete, *Proje İmam Hatip Ortaokullarındaki Hafızlık Eğitimi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarında Yürütülen Hafızlık Eğitimi Süreçlerinin Karşılaştırılması (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 96.

³⁵ Mehmet Zeki Aydın, "Dünden Bugüne Türkiye'de Din Eğitimi", *Kamu Sosyal Politika* 8/29 (2014), 68-72.

³⁶ <https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/%C4%B0htiya%C3%A7%20Odakl%C4%B1%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96%20%C4%9Fretim%20Programlar%C4%B1%20-%202019.pdf>

(Erişim 24 Mayıs 2023).

Dini Bilgiler dersi olmak üzere toplamda 18 saat ders bulunmaktadır.³⁷ “Ek Öğretim Programı” ise uzun süreli kursa katılamayanların ilgi ve beklentilerine yönelik hazırlanan eğitim süreçlerinden oluşmaktadır. Kur’an-ı Kerim öğrenme, ezberleme, tecvit gibi derslere ek olarak İtikat, İbadet ve Siyer dersleri de bulunmaktadır. Haftalık ders saati 6’dır. Dersler, Kur’an kurslarında veya il ya da ilçe müftülüklerinin uygun gördüğü bir yerde yapılmaktadır.³⁸ Ancak ihtiyaç odaklı kursların ele alındığı bir çalışmada kursların fiziki şartlarının yeterli olmadığı bunun da eğitim sürecini olumsuz yönde etkilediği ve bireylerin bu kursları Kur’ân öğrenimi merkezi olarak görmelerinin yanı sıra bir rehabilitasyon ve sosyalleşme alanı olarak da gördükleri tespit edilmiştir.³⁹ Buradan hareketle ihtiyaç odaklı kursların toplum açısından birçok fonksiyona sahip olduğu söylenebilir.

Kur’an kursu türlerinden bir başkası da yurt dışı misafir öğrenci kurslarıdır. 12 Aralık 1991 tarihinde DİB ve YÖK gibi bazı temsilcilerin katılımıyla yapılan toplantıda Türkiye’ye Din eğitimi almak için gelen öğrencilerden yaş ve öğrenim şartları gereği imam-hatip lisesine giremeyecek olan öğrenciler DİB bünyesindeki Kur’an kurslarında eğitime alınacaklar ve DİB’e bağlı yurtlarda barındırılacaklardır, kararı alınmıştır.⁴⁰ Bahse konu misafir öğrenciler için DİB, 2013 yılında Kur’an kursları “Yurt dışı Misafir Öğrenci Öğretim Programı” hazırlamıştır.⁴¹ Bu program ile yurt dışında yaşayan ve çocuklarına sağlıklı ve doğru din eğitimi verme imkânı bulamayan vatandaşların beklenti ve taleplerini karşılamak hedeflenmiştir. Program dört dönemden oluşmaktadır. Bu programda durum ve seviyelerine göre “Türkçe, Kur’an, Dini Bilgiler, Sosyal Etkinlik ve Rehberlik” gibi dersler bulunmaktadır. Katılım sağlayan öğrencilerin masrafları “Türkiye

³⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *İhtiyaç Odaklı Kur’an Kursları Öğretim Programları* (Ankara: 2019), 11.

³⁸ DİB, *İhtiyaç Odaklı Kur’an Kursları Öğretim Programları*, 1-81.

³⁹ Enes Çınar, *İhtiyaç Odaklı Kur’an Kurslarında Yetişkinlerin Eğitimi (Ankara Örneği)*, (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 175-176.

⁴⁰ <https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/Diyaret%20%20C4%B0%20C5%9Fleri%20Ba%20C5%9Fkanl%20C4%B1%20C4%9F%20Kur'an%20E%20C4%9Fitim%20ve%20C3%96%20C4%9Fretimine%20Y%20C3%B6nelik%20Kurslar%20C4%B0%20C3%96%20C4%9Frenci%20Yurt%20ve%20Pansiyonlar%20C4%B1%20Y%20C3%B6nergesi.pdf>; <https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/detay/475/kur'an-kurslar%C4%B1-yurt-d%C4%B1%20C5%9F%20C4%B1-misafir-%20C3%B6%20C4%9Frenci-%20C3%B6%20C4%9Fretim-program%C4%B1> (Erişim 6 Mayıs 2023).

⁴¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Kur'an Kursları Yurtdışı Misafir Öğrenci Öğretim Programı* (Ankara: 2013), 1-35.

<https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Kur%27an%20Kurslar%C4%B1%20Yurt%20D%C4%B1%20C5%9F%20C4%B1%20Misafir%20C3%96%20C4%9Frenci%20C3%96%20C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%20202013.pdf> (Erişim 24 Mayıs 2023).

Diyaret Vakfı” tarafından karşılanmıştır.⁴² Misafir öğrenci kursları ile misafir öğrencilerin seviyelerine uygun programlarla dini, milli ve kültürel kimliklerini muhafaza ederek İslam dinini doğru bir şekilde öğrenmeleri hedeflenmektedir.

DİB bünyesinde hizmet veren kurslardan birisi de mültecilere yönelik kurslardır. Bu kurslar, Türkiye’ye göç etmek durumunda kalan kişilerin doğru bilgilerle din eğitimi öğrenmelerini ayrıca terör propagandasına karşı bilinçlenmelerini, toplumdaki kardeşlik ruhunun güçlendirilmesini amaçlayan kurumlardır.⁴³ Eğitim programı haftalık 18 saatten oluşmaktadır. Programda dersler “Kur’an-ı Kerim 8, Dini Bilgiler 6, (İtikat 2, İbadet 2, Siyer 2, Ahlak 1) Türkçe 2, Sosyal Etkinlik ve Rehberlik 2 saat” olarak düzenlenmiştir.⁴⁴ Toplam eğitim süresi de 34 haftadan oluşmaktadır. Mültecilere yönelik Kur’an kurslarının onların sağlıklı sosyalleşebilme adına çok önemli bir fonksiyona sahip olduğunu söylemek gerekir.⁴⁵ Çinemre’nin yaptığı çalışmada söz konusu programın uygun, esnek ve kullanışlı olduğu ayrıca kursların din eğitimi ve ahlaki yönden çeşitli katkılarının olduğu sonucuna varılmıştır.⁴⁶

DİB’in giderek artan din eğitimi talebini ve ihtiyacını karşılamak için kurs olmayan ya da olduğu halde kapasite, öğretici yetersizliği veya çalışma saatleri gibi sebeplerle taleplere cevap verilemediği yerlerde “Camilerde Kur’an Öğretimi Projesini” başlatmıştır. Bu çerçevede “Camilerde Kur’an Öğretimi Programı” hazırlanmıştır.⁴⁷ Program kapsamında cami Kur’an kurslarında görevlendirilecek personele hizmet içi eğitim seminerleri verilmiştir. Bu eğitimi de genel olarak Kur’an kursu rehber öğretmenleri, tashi-i huruf, aşere takrib ve ihtisas mezunu personel vermiştir. Camilerde Kur’an kursu eğitim müfredatı ise Kur’an ve Dini Bilgiler derslerinden oluşmaktadır. Kur’an dersleri yüzüne okuma ve ezber eğitiminden oluşurken Dini Bilgiler dersleri de

⁴² DİB, *Kur’an Kursları Yurtdışı Misafir Öğrenci Öğretim Programı*, 5-6.

⁴³ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Mültecilere Yönelik Kur’an Kursları Temel Öğretim Programı* (Ankara: 2019), 5.

⁴⁴ DİB, *Mültecilere Yönelik Kur’an Kursları Temel Öğretim Programı*, 8.

⁴⁵ DİB, *Mültecilere Yönelik Kur’an Kursları Temel Öğretim Programı*, 8-32.

<https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/M%C3%BCltecilere%20Y%C3%B6nelik%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20Temel%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202019.pdf> (Erişim 24 Mayıs 2023).

⁴⁶ Semra Çinemre, *Kitlesel Göç, Diyanet, Din Eğitimi* (Ankara: Sonçağ Yayıncılık, 2022), 311-312.

⁴⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Camilerde Kur’an Öğretimi Programı* (Ankara, 2010), 1-19.

<https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Camilerde%20Kur'an%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202010.pdf> (Erişim 2 Haziran 2023).

İbadet, Siyer ve Ahlak içerikli eğitimlerinden oluşmaktadır.⁴⁸ Programı bu şekilde hazırlanan camilerde Kur'an-ı Kerim öğretimi projesi 11 Ocak 2010 tarihinde eğitime başlamıştır.⁴⁹ Karataş, çalışmasında camilerdeki görevlilerin nitelikli olması, ihtiyaç ve beklentilerin göz önünde bulundurulması ve eğitimin planlı, programlı bir şekilde ilerlemesi gerektiğini vurgulamıştır.⁵⁰

DİB'in yürütmüş olduğu bir başka yaygın din eğitimi de yaz Kur'an kursudur. Yaz Kur'an kursları, örgün eğitim kurumları tatile girdiği dönemlerde, öncelikle çocuklar ve gençlere yönelik toplumun her kesimini içine alan bir eğitim-öğretim programını içermektedir. Bu eğitim programının amacı kişilere Kur'an-ı, İslam'ın inanç ve ibadet esaslarını öğretmek ve öğrendikleri bilgilerin de davranışa evrilmesini sağlamaktır.⁵¹ Haftalık 15 saat olan dersler Kur'an, Temel Dini Bilgiler ve Sosyal-Kültürel Etkinliklerden oluşmaktadır. Ayrıca program ile yaz Kur'an kursları süresince öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerini sağlamak, bireylerin kişilik gelişimlerini ve davranışlarını desteklemek hedeflenmiştir. ⁵² Bir çalışmada yaz Kur'an kurslarının, öğrenciler ve veliler açısından, güvenilir bir elden dini öğrenme merkezi olarak görüldüğü ve genel eğitime katkı sağladığı tespit edilmiştir.⁵³

Toplumun her kesimine din eğitimini ulaştırmayı hedefleyen DİB'in Kur'an kurslarında engelli vatandaşlara yönelik de din eğitimi faaliyeti yürütülmektedir.⁵⁴ Engelli vatandaşların din eğitimi faaliyetlerinden yararlanması için 13.08.2012 tarihinde "Türk İşaret Dili Dini Kavramlar Sözlüğü"nin hazırlanmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır. 25.06.2013 tarihinde tamamlanan çalışma ile engelli vatandaşlara yönelik "Dini Kavramlar Sözlüğü" hazır hale gelmiştir. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında hizmet içi

⁴⁸ DİB, *Camilerde Kur'an Öğretimi Programı*, 6.

⁴⁹ Ayrıca bkz. DİB, *Camilerde Kur'an Öğretimi Programı*, 3.

<https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/detay/467/camilerde-kur'an-%C3%B6%C4%9Fretimi>

⁵⁰ Meryem Karataş, "Yaygın Din Eğitimine Katkısı Açısından Camiler", *Bitlis İslamiyat Dergisi* 4/1 (Haziran 2022), 18.

⁵¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı* (Ankara: 2018), 6.

⁵² DİB, *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı*, 1-53.

<https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Yaz%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20-%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202018.pdf>

⁵³ Şükrü Keyifli, "Yaz Kur'an Kurslarında Eğitim Ve Öğretim", *Ekev Akademi Dergisi* 0/76, 2019, 366-367.

⁵⁴ <https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/detay/468/kur'an-kurslar%C4%B1nda-engelliler-din-e%C4%9Fretimi> (Erişim 20 Mayıs 2023). Ayrıca bkz. Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *İşitme Engellilere Yönelik Kur'an Kursları Özel Öğretim Programı* (Ankara: 2021), 1-88.

eğitimi tamamlanan personel ile bazı pilot illerde işitme engelli vatandaşlara yönelik din eğitimi başlamıştır. 2021 yılında “İşitme Engellilere Yönelik Kur’an Kursları zel ğretim Programı” hazırlanmıştır.⁵⁵ Bu programa göre engelli bireylere Kur’an’ı Kerim derslerinin yanı sıra İtikad, İbadet ve Siyer gibi temel dini bilgileri de içeren bir müfredat hazırlanmıştır.⁵⁶ Ayrıca başkanlık bu eğitim faaliyetine yönelik son zamanlarda işitme, görme ve ortopedik engeli bulunan bireyler için öğrencilerin durumuna uygun fiziki şartlara sahip kurslar açmaktadır. Bir çalışmada engellilere yönelik verilen din eğitiminin onların sosyalleşmesine ve gelişimine katkı sağlayacağı ve etkili özel ğretim yöntemlerinin artırılıp farklı materyaller hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır.⁵⁷

Araştırmanın odak noktası 4-6 yaş grubu Kur’an kursları olması sebebiyle diğer kurslarla ilgili kısa ve öz bilgi verilmiş olup çalışmanın diğer bölümlerine katkı sunacağından 4-6 yaş grubu Kur’an kursları ile ilgili detaylı bilgi verilmesi uygun görülmüştür.

DİB’in Kur’an kursları vasıtasıyla yürüttüğü yaygın din eğitimi faaliyeti toplumun her kesimini içine almaktadır. Bu eğitim faaliyetinin kapsamı içerisinde yer alan toplumun diğer bir parçası da 4-6 yaş grubudur. Ancak 2 Temmuz 1999 tarihinde, “Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun”a eklenen 3. maddeyle Kur’an kurslarındaki yaygın din eğitimine yaş sınırlaması getirilmiştir. Buna göre eğitimin zorunlu sekiz yıl olmasıyla Kur’an kurslarına kayıt olmak için sekiz yıllık ilköğretimden mezun olma şartı getirilmiştir.⁵⁸ örgün eğitimde ise öğrencilere dördüncü sınıftan itibaren din eğitimi alma imkânı verilmiştir. Sadece rgn eğitimde yer alan dersler toplumun her bireyini içine almamış ve ülkemizdeki din eğitimi ihtiyacının karşılanmasında yetersiz kalmıştır.⁵⁹ Bundan dolayı da örgün eğitim dışında kalan ve yaygın din eğitimi faaliyetlerine olan talep ve istekler sebebiyle 17.09.2011 tarihinde ve

⁵⁵ DİB, *İşitme Engellilere Yönelik Kur’an Kursları zel ğretim Programı*, 1-88.

<https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/Documents/%C4%B0%C5%9Fitme%20Engellilere%20Y%C3%B6nelik%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96zel%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202021.pdf> (Erişim 25 Mayıs 2023).

⁵⁶ DİB, *İşitme Engellilere Yönelik Kur’an Kursları zel ğretim Programı*, 24-88.

⁵⁷ Eyüp şimşek-Tecelli Karasu, “Din Eğitiminde Engellilere Yönelik ğretim Materyalleri (ğretmen Görüşlerine Dayalı)”, *Sosyal Politika alışmaları Dergisi* / 37 (Aralık 2016), 69-71.

⁵⁸ Yorulmaz, *Okul ncesi Din Eğitimi ve Tarihsel Süreci Diyanet İşleri Başkanlığı ğretici Kitabı 4-6 Yaş Grubu*, 19-20.

⁵⁹ Halis Ayhan, *Türkiye’de Din Eğitimi* (İstanbul: Dem Yayınları, 2014) 3. Baskı, 126-148; Nurullah Ataş, “Türkiye’de örgün ğretimde Dinin Yeri (1924-1980 Arası Din ğretimi Anlayışı zerine Bir Değerlendirme)”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 2/1 (Mayıs 2002) 221-229; Yorulmaz, *Okul ncesi Din Eğitimi ve Tarihsel Süreci Diyanet İşleri Başkanlığı ğretici Kitabı 4-6 Yaş Grubu*, 19-20.

28057 sayılı Resmî Gazete’de bildirilen Kanun Hükmündeki Kararname’nin 15.maddesiyle Kur’an kurslarında yaş sınırlaması kaldırılmıştır.⁶⁰

2011 yılında söz konusu şartın kaldırılmasıyla 2012’de 4-6 yaş Kur’an kursları öğretim programının hazırlanması için bir komisyon kurularak program hazırlanmıştır. Hazırlanan program 26 Ocak 2012’de öncelikle seçilen pilot illerde uygulanmaya başlanmıştır.⁶¹ Bu pilot şehirler; İstanbul, Ankara, İzmir, Kayseri, Gaziantep, Adana, Diyarbakır, Samsun, Erzincan, Rize’dir. Pilot illerden gelen sonuçlar incelenmiş ve gelen olumlu cevaplara ve isteklere göre söz konusu kursların ülke genelinde açılması planlanmıştır. Böylelikle 4-6 yaş Kur’an kursları 2012 yılında eğitime başlayarak DİB tarafından yürütülen yaygın din eğitimi hizmetleri içinde yer almıştır. 4-6 yaşta 2016-2017 eğitim-öğretim sürecinde 100.000, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde de 130.982 öğrenci eğitim almıştır.⁶² Sayı giderek artmış ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılında ise bu sayı 193.564 öğrenciye kadar çıkmıştır.⁶³

2011 yılında söz konusu yaş sınırlamasının ortadan kaldırılması ve 2013-2014 yılından itibaren DİB’in 4-6 yaş Kur’an kurslarında eğitime başlaması bazı çevreler tarafından olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir. Bu olumsuz yorumlardan bazıları; yaş sınırlamasının kaldırılması laik eğitime bir darbe olarak görülmesi⁶⁴ ve daha sonraki süreçte 4-6 yaş Kur’an kurslarının orta çağ zihniyetine benzetilerek tepki gösterilmesidir.⁶⁵ DİB’in 4-6 yaş kurslarına artan talep ve yoğunluktan dolayı, DİB kamudaki okulöncesi eğitimin yetersizliği ve özel kreşlerin pahalılığını fırsata çevirerek okulöncesi eğitimde 4-6 yaş kursları bir alternatif haline getirmeye çalışıyor, şeklinde değerlendirilmiştir. ⁶⁶ Olumsuz değerlendirmeler olsa da 4-6 yaş Kur’an kursları velilerin

⁶⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110917-1.htm> (Erişim 26 Mayıs 2023).

⁶¹ <https://yayin.diyanet.gov.tr/makale/diyanet-isleri-baskanligi-4-6-yas-grubu-kuran-kurslari/kadir-dinc-dib-egitim-hizmetleri-genel-muduru/egitim/2269/64> (Erişim 26 Mayıs 2023).

⁶² <https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/Pages/Detay.aspx?TermStoreId=d1c465d3-b48d-4994-a4c4-24cd73d2f1ae&TermSetId=59d98084-1bb2-46df-a80f-2b501f8577d5&TermId=0a3e00b7-a0d4-44af-ab29-c0d6f32dd137&UrlSuffix=466/4-6-ya%C5%9F-grubu-kur%27an-kurslar%C4%B1> (Erişim 26 Mayıs 2023).

⁶³ <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/4-6-yas-icin-duzenlenen-kuran-kurslarinda-193-bin-564-ogrenci-egitim-aliyor/2799915#> (Erişim 26 Mayıs 2023).

⁶⁴ <https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti-1439788> (Erişim 26 Mayıs 2023).

⁶⁵ <https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/12/29/chpli-ozgur-ozel-4-6-yas-kuran-kurslarini-hedef-alarak-ortacag-zihniyeti-dedi-sosyal-medyada-tepkiler-cig-gibi> (Erişim 26 Haziran 2023).

⁶⁶ <https://ekmekvegul.net/gundem/diyanetin-4-6-yas-kuran-kurslari-okul-oncesi-bir-nevi-kres-haline-nasil-getirildi> (Erişim 30 Haziran 2023).

inisiyatifinde olduğu için söz konusu kursları zorunlu bir eğitim olarak değerlendirmemek gerekir. Ayrıca anayasanın din ve vicdan hürriyeti⁶⁷ vatandaşlara istedikleri eğitimi seçme hakkı sunmaktadır.

2013-2014 yılında 4-6 yaş Kur'an kurslarının faaliyete başlaması bazı çevreler tarafından olumlu karşılanmıştır. Yaş sınırının kaldırılması bu çevrelerde “28 Şubat döneminin bir uygulaması daha sona erdi”⁶⁸ ve “din eğitimi artık her yaşa serbest”⁶⁹ şeklinde olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. 4-6 yaş Kur'an kurslarını çeşitli açılardan konu edinen çalışmalarda da Kur'an kurslarının açılmasının dini ve ahlaki eğitimin kurumsal bir elden yürütülmesinin, şeffaf, güvenli, sağlıklı, denetlenebilir, doğru yöntem ve tekniklerle öğretilmesine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.⁷⁰

Din eğitimi verilirken, en önemli noktalardan birisi muhatap yaş grubunun özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak gerekli plan ve programın hazırlanmasıdır. DİB bünyesindeki 4-6 yaş Kur'an kurslarında da eğitim faaliyetlerinin belli plan ve program doğrultusunda ilerlemesi için öğretim programı hazırlanmıştır. Komisyon tarafından hazırlanan “4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programı” pilot illerin ardından 2014-2015 eğitim- öğretim döneminden sonra tüm Türkiye'ye uygulanmıştır. Uygulamaya konulan söz konusu programla ilgili inceleme ve değerlendirme çalışmaları ve toplantılar düzenlenmiş, kurslardan gelen yıllık verilere göre raporlar hazırlanmıştır. Elde edilen veriler ve hazırlanan raporlara göre program 2018 yılında güncellenmiş⁷¹ ve 2022 yılında programa son hali verilmiştir.⁷² Güncellenen programın temel amaçları şunlardır:

1. “İslam'ın değerlerini insan yaşamına anlam yükleyen faktörlerden biri olarak algılamalarını ve bu değerleri günlük hayatta kullanmalarını,

⁶⁷ Bkz: 1984 Anayasasının 24. Maddesi

<https://www.anayasa.gov.tr/media/3622/karahanogullaridinozgurlugu.pdf>

⁶⁸ <https://www.trthaber.com/haber/gundem/28-subatin-bir-uygulamasi-daha-tarih-oldu-9397.html>

(Erişim 26 Haziran 2023).

⁶⁹ <https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti-1439788> (Erişim 26 Haziran 2023).

⁷⁰ Bkz: 80; Genç, “Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi”, 520; Yağcı, *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*, 9-10; Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*, Gün, “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”, 37.

⁷¹ [https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20\(4-6%20Ya%C5%9F\)%20-%202018.pdf](https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20(4-6%20Ya%C5%9F)%20-%202018.pdf) (Erişim 26 Mayıs 2023)

⁷² <https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/46%20Ya%C5%9F%20Grubu%20Kuran%20kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1-2022.pdf> (Erişim 26 Mayıs 2023).

2. İslam'ın temel ve ana kaynağı olan Kur'an-ı ses ve şekil açısından tanımalarını,
3. Allah'ı sevgi merkezinde tanımalarını ve varoluştaki düzeni anlamalarını ve Hz. Peygamber'in kişiliğini, karakter özelliklerini ve ahlakını tanımalarını, sevmelerini ve bir rol model almalarını,
4. Sağlıklı ve doğru bir dinî ve ahlakî gelişim sağlamalarını ve dini kavramlar, davranışlar ve değerlerle ilgili olumlu yönde deneyimler yaşamalarını,
5. Bilişsel, sosyal-duygusal, motor, dil ve kişisel bakım gelişimlerini çeşitli etkinliklerle destekleyecek nitelikte öğrenim görmelerini sağlamaktır.”⁷³

Programda bulunan amaç ve kazanımlar incelendiğinde, söz konusu öğretim programının 4, 5 ve 6 yaş dönemindeki öğrenciler için hazırlandığını söylemek mümkündür. Ayrıca programda bu yaş aralığında bulunan çocuklara ortak bir şekilde, Kur'an okuma becerisini kazandırmak ve temel dini bilgileri öğretmek hedeflenmiştir.

4-6 yaş kurslarının öğretim programına yönelik yapılan çalışmalarda Bayka, öğretici ve velilerin programın amaçları hususunda dini ve ahlaki değerlerin kazandırılması konusunda fikir birliği yaptığını, öğretici ve velilerin programın içeriğini beğenseler de geliştirilmesi gereken yerler olduğu, programın içeriği için materyallerle desteklenmesi gerektiğini tespit etmiştir.⁷⁴ Genç, 4-6 yaş müfredatında çocuklara uygun olmayan yerlerin çıkarılması ve hem diyanetin hem de okul öncesi müfredatının olması gerektiğini tespit etmiştir.⁷⁵ Bir çalışmada söz konusu programın değerler eğitimi noktasında etkili olduğu bulgulanmış ancak 4-6 yaş gurubu çocukların seviyesine uygunluk ve soyut konu ve anlatımları somutlaştırmada istenilen seviyede olmadığını tespit etmiştir.⁷⁶ Benzer bir çalışmada da program kazanımlarında bilişsel öğelerin yanı

⁷³ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı* (Ankara, 2022), 6.

<https://egitimhizmetleri.diyaret.gov.tr/Documents/46%20Ya%C5%9F%20Grubu%20Kuran%20kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1-2022.pdf> (Erişim 27 Mayıs 2023).

⁷⁴ Hatice Bayka, *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi* (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez, 2019), 73-74.

⁷⁵ Muhammet Fatih Genç, “Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi”, *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2019), 520.

⁷⁶ Zeynep Yüksel, *4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programının Değerlendirilmesi (Stufflebeam CIPP Modeli)*, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2022), 120-125.

sıra duyuşsal ögelere de yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.⁷⁷ Aşkın ve Er, 4-6 yaş öğretim programının değerlendirilmesinde bir ölçek çalışmasının olmadığını tespit etmiştir.⁷⁸ Yapılan çalışmalarda programın olumlu ve iyi yönleri vurgulanmakla birlikte bu şekilde eksik ve geliştirilmesi gereken yönler de öne çıkarılmıştır.

Yapılan son güncellemeye göre programdaki “Kursa Uyum Süreci”, “Dini Bilgiler Alanı”, “Değerler Eğitimi Alanı”, “Kur’an-ı Kerim Alanı”, “Tamamlayıcı Kazanımlar Alanı” ve “Beslenme ve Temizlik Alanı” şeklinde beş alan bulunmaktadır. Söz konusu alanlardan kursa uyum süreci ilk defa 2018 yılında bir ünite olarak programa eklenmiştir.⁷⁹ “Dini bilgiler”⁸⁰ ve “Kur’an-ı Kerim”⁸¹ olmak üzere iki ana öğrenme bölümü daha önceden var olan alanlardır. Ayrıca gelişen ve değerşen şartlar, dönütler, muhatapların ihtiyaç ve talepleri göz önünde bulundurularak 2022 yılında programa “Değerler Eğitimi”,⁸² “Tamamlayıcı Kazanımlar”⁸³ ve “Beslenme ve Temizlik”⁸⁴ alanları da eklenmiştir. Programda yer alan tablolarda bu derslerin haftalık kaç saat okutulacakları ve öğreticilerin kullanacakları etkinlikler ve anlatacakları konular tek tek gösterilmiştir. Ancak söz konusu dersler 2022-2023 eğitim-öğretim dönemine koyulduğu halde öğreticilere yönelik bu konular ile ilgili bir öğretici kitabı çıkarılamamıştır.

Hazırlanan öğretim programları şartların gerektirdiği ihtiyaçlara cevap verebilmek, mevcut programın eksik yönlerini gidermek ve yeni gelişmeleri öğretim hayatına aktarabilmek gibi çeşitli sebeplerle zaman zaman güncellenmektedir. Bu da DİB’in velilerden ve öğrencilerden alınan dönütleri ve değerşen şartları gözettiğini göstermektedir.

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında program kadar önemli bir husus da öğreticilerdir. Bu sebeple onların atama yeterlilikleri hakkında bahsetmek uygun görülmüştür. DİB Kur'an kursu atanma yeterliliklerinde; KPSS sınavına giriş yapan kişilerin DHBT sınavına giriş puanını elde etmesi gerekmektedir. Bu sınavların sonuç yeterliliğine göre

⁷⁷ Zeynep Yüksel, “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğretim Programının Duyuşsal Öğrenme Açısından Değerlendirilmesi”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 11/3 (2022), 1647.

⁷⁸ Betül Aşkın- Hamit Er, “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği”, *Dini Araştırmalar* 26/64 (Haziran2023),

⁷⁹ DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*, 12.

⁸⁰ DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*, 13.

⁸¹ DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*, 29-36.

⁸² DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*, 19-28.

⁸³ DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*, 37-45.

⁸⁴ DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*, 46-47.

de sözlü mülakat sınavına giriş yapılarak puan sıralamasına göre alım yapılmaktadır. Bu alımlarda şu yeterlilikler şart olarak ileri sürülmektedir:

KPSSP124-İlahiyat Fakültesi, KPSSP124-İlahiyat Fakültesi + Hafız, KPSSP123-İlahiyat Ön Lisans + İHL + Hafız, KPSSP122 İHL + Hafız olması gerekmektedir.⁸⁵

Kur'an kurslarının uzun yıllar yetişkinlere faaliyet veren bir kurum olması nedeniyle yeni bir alan olan 4-6 yaşa yönelmeleri eksikleri hemen kapatmayacaktır. Bu sebeple öncelikli olarak çocuk gelişimi bölümünden lisans, ön lisans veya lisans mezunu olan öğretmenler öncelikli tutulmuş, yeterliliği olmayan öğretmenler için de "Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü" ve "Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü" ile düzenlenen 380 saatlik "Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kurs Programı" sertifikasına sahip olma şartı getirilmiştir. Ayrıca öğretmenler hizmet içi seminerlerle de desteklenmiştir. İlahiyat fakültesi lisans mezunu olanlara, sertifika almaları zorunlu hale getirilerek, 4-6 yaşta görev verilmeye başlanmıştır.⁸⁶

Öğretici yeterlilikleri konusunda yapılan çalışmalarda öğretmenlerin çoğunun pedagojik formasyonunun olmaması, alınan eğitimlerin, sertifikaların yeterli olmadığı, öğretim yöntem ve tekniklerinde, sınıf yönetimi konusunda eksik kalmaları, etkili iletişim kuramamaları⁸⁷ ve teknolojileri kullanma⁸⁸ yetersizliklerinin oldukları, İlahiyat mezunu olarak okul öncesinden dersleri ve sanat eğitimi almaları gerektiği⁸⁹ için meslek içi eğitimlere daha fazla ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

DİB, 4-6 yaş Kur'an kurslarında eğitim ve öğretim faaliyetini yürütmek için ilk olarak kadrolu ve sözleşmeli öğretmenleri görevlendirmektedir. Kadrolu ve sözleşmeli öğretmenlerin sayısı yetersiz kaldığında veya herhangi bir durum sebebiyle devam edemediklerinde kurslara fahri öğretmenlerden görevlendirilmektedir. 4-6 yaş grubu

⁸⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2021/10/20211029-4-2.pdf> (Erişim 23 Mayıs 2023).

⁸⁶ <https://bingol.diyamet.gov.tr/Sayfalar/contentdetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal&contentid=495> (Erişim 23 Mayıs 2023); Kadir Dinç, "Diyamet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları", *DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü Diyanet Aylık Dergi* (Ekim/2020).

<https://www.diyanethaber.com.tr/diyamet-isleri-baskanligi-4-6-yas-kuran-kurslari> (Erişim 23 Mayıs 2023).

⁸⁷Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma", 258-259; Aybey, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)", 236-237; Üzümcü-Çınar, "Öğreticilerine Göre Diyanet 4-6 Yaş Kur'an Kursları (Çorlu Örneği)", 42-45.

⁸⁸ İpek-Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Teknoloji Yeterlilikleri Hakkında Bir Karma Yöntem Araştırması", 144-145.

⁸⁹ Arıcan-Arıci, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1296-1297.

Kur'an kurslarında görev alan bu kişilerin çocuk gelişimi mezunu ya da alan formasyonuna sahip olmaları gerekli görülmektedir. Bunlarla birlikte 2022 yılı "4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programında" kurslarda görev yapacak öğretmenlerin temel ve özel yeterliklerinin yanında şu şartlar da istenmektedir:

1. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programının" temel hedef ve ilkelerini ve erken dönem çocukluk dönemi gelişim özelliklerini bilir.
2. Çocukla iletişim becerisine sahip olmakla birlikte 4-6 yaş dönemindekilere din ve değerler eğitimi verirken hangi yöntemi ve tekniği nasıl kullanacağını bilir.
3. Mevcut öğretim programına uygun günlük ve haftalık plan hazırlama yeterliliğine sahiptir ve eğitim alanını yaş grubunun özelliklerine göre düzenler.
4. Çocukların hazır bulunuşluk düzeyini göz önünde bulundurarak hangi etkinliği nasıl uygulayacağını belirler. Ayrıca çocukların bireysel farklılıklarına göre onların öğrenmelerini destekler.
5. Programa yönelik materyal hazırlama yetisine sahiptir ve ihtiyaç halinde aile katılımından faydalanır.
6. Gerekli görüldüğü takdirde veli, diğer öğretmenler ve görevli olduğu kurum ile iş birliğine açıktır ve belirli periyotlarla meslektaşları ile tecrübe paylaşımında bulunur."⁹⁰

Söz konusu bu niteliklere sahip 4-6 Yaş dönemi Kur'an kurslarında görevlendirilen öğretmenlerin haftada en az 18 saat ders açmaları gerekmektedir. İhtiyaç dahilinde "Diyanet İşleri Başkanlığınca Düzenlenen Eğitim Faaliyetlerinde Uygulanacak Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararın 7. Maddesine" göre her 4-6 yaş öğreticisine 24 saate kadar zorunlu ek ders açabilme görevi verilebilir.⁹¹ Öğreticinin talep etmesi durumunda 24 saatten fazla da ders açılabilir. Kursta çalışan öğretmenlerin "Temel Öğretim Programı" açması zorunludur. Ders dağılımı ise günde 6 saati geçmeyecek şekilde haftada en az 5 gün olmalıdır.⁹²

⁹⁰ DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı*, s. 9.

⁹¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090724-5.htm> (Erişim 26 Mayıs 2023).

⁹² DİB, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı*, 10-11.

DİB tarafından toplumun her kesimini kapsayan yaygın din eğitimi hizmetlerinde öğretmenlerin yeterlilikleri oldukça önemlidir. Kurslardaki problemler ve eğitim hizmetlerinin niteliği doğrudan öğretmenlerin niteliği ile ilişkilidir. Farklı bir alan olduğu için 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin yeterlilikleri sağlıklı bir eğitim ve öğretim süreci için gereklidir. Çünkü 4-6 yaş, gelişim açısından hassas bir dönemdir. Dolayısıyla bu kurslarda görev yapacak kişilerin çocuklarda din eğitimi olumsuz etkileyecek tecrübeler yaşatmaması için iyi ve detaylı seçilmesi önemlidir. Bu nedenle öğretmenlere 4-6 yaş Kur'an kursu uygulamaları için yeterli ön hazırlığın yapılması gerekmektedir.⁹³

Araştırmacı olarak 4-6 yaş öğretmenliğine ilk başladığımda kendimi çocuklar için yetersiz ve eksik hissettim. İlahiyat mezunu olarak çocuklara yönelik herhangi bir eğitimim olmadığı için çocukların seviyesine nasıl inmem gerektiği konusunda çok zorlandım. Tecrübeli öğretmenlerin fikirleriyle, süreç içerisindeki deneyimlerim ve sonrasında bireysel olarak edindiğim farklı eğitimlerle kendimi geliştirdim.

İlk olarak 4-6 yaş müfredatını uygulamaya çalışırken sonrasında müfredattaki bazı konuların çocuklara uygun olmadığı ve anlatılmaması gerektiğini deneyimleyerek çocukların seviyelerine göre değiştirdim. Derste öğrencilerin dikkatini çekme, sınıfta hakimiyeti sağlama ve farklı özel öğretim yöntemlerini öğrenerek sınıfta uyguladım. Bu sebeple edindiğim tecrübe ve bireysel çabalarımla elde ettiğim deneyimlerle, çocuklara yönelik yaklaşımım daha iyi oldu. Velilerden öğrencilerin gelişimine yönelik olumlu dönütler almamı sağladı. Ancak bunları süreç içinde deneyimlemek yerine ayrıca 4-6 yaşa yönelik dersleri, eğitim-öğretim yöntem ve tekniklerini alarak eğitime başlamam ve çocukların hazır bulunuşluklarına göre yaklaşım sergilemem daha sağlıklı olacaktır. Bu çalışmada kendi deneyimlerimden hareketle, lisans eğitiminde 4-6 yaşa yönelik eğitim almayan öğretmenlerin meslekleriyle ilgili değerlendirmeleri önemli görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri ele alınarak problemin önemine dikkat çekilmesi ve söz konusu hususların tespit edilmeye çalışılması amaçlanmıştır.

⁹³ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Mehmet Korkmaz, *Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri* (Ankara: TDV Yayınları, 2012), 17-295.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1.1. Araştırma Modeli

4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin mesleki deneyimleri ve bu deneyimi nasıl anlamlandırdıklarının ele alındığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, yapılandırılmamış gözlem, görüşme ve doküman incelemelerinde kullanılan, olgu ve olayların doğal ortamlarında incelenen gerçekçi ve bütüncül veriler ortaya konulmasına yönelik yapılan bir araştırmadır.⁹⁴ Bireylerin deneyimlemiş oldukları olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamlarını ortaya çıkarmak ve belirlemek için görüşmenin araştırmacılara sunmuş olduğu etkileşim ve irdeleme özelliklerinin doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir.⁹⁵ Bu sebeple çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen belirli sayıdaki bireylerin bir fenomen ile ilgili yaşamış oldukları ortak deneyimleri çözümlenmeye çalışmaktadır.⁹⁶ Fenomenolojik araştırmada veri toplama aracı görüşmedir. Eğitim ve meslek alanında yapılan fenomenolojik çalışmaların amacı ise eğitim-öğretim süreci içerisindeki deneyimlerin anlaşılması ve bununla birlikte eğitim-öğretimin daha verimli hale getirilmesidir. Bundan dolayı eğitim- öğretimde yaşanan olay ve durumlar, deneyim, yönelim ve algılar araştırmanın konusu yapılabilir.⁹⁷

1.2. Araştırma Grubu ve Özellikleri

Araştırmanın çalışma grubu 4-6 yaş kurslarında göreve devam eden, ilahiyat fakültesi lisans mezunu, Türkiye genelinden 27 tane 4-6 yaş öğreticisinden oluşmaktadır. Fenomenolojik araştırmalarda araştırmacıların seçilmesindeki ana kriter, fenomene dikkat çekerek, onların bu fenomeni nasıl tecrübe ettikleri, nasıl ilişkilendirdikleri, bakış

⁹⁴ Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler* (Ankara: Pegem Akdemi Yayıncılık 2001), 35-36; Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, 2021), 37.

⁹⁵ Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 68.

⁹⁶ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, çev. Mesut Bütün vd. (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015), 77.

⁹⁷ A. Figen Ersoy, "Fenomenoloji", *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, ed. Ahmet Saban-Ali Ersoy (Ankara: Anı Yay., 2017), 95; Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 66.

açıları, algıları ve çalışmaya katılmaya gönüllü olmalarıdır.⁹⁸ Çalışma grubunun oluşturulmasında araştırma amacına uygun verilerin elde edilmesine imkân sağlayacak bireyler seçilmiş ve bu söz konusu seçim sürecinde amaçlı örnekleme çeşitlerinden kartopu ve ölçüt örnekleme türleri kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri çoğu zaman olgu ve olayların keşfinde, açıklanmasında ve anlaşılmasında yardımcı olur.⁹⁹ Amaçlı örnekleme çeşitlerinden kartopu örnekleme araştırmanın sorununa yönelik zengin bilgi kaynağı olabilecek birey ve olguların saptanmasında etkili olan örnekleme çeşididir.¹⁰⁰ Ölçüt örnekleme ise çalışma için önemli olan olgu ve olayları karşılayan bazı şartların daha önceden belirlendiği türdür.¹⁰¹ Bu sebeple Türkiye’de çeşitli illerde 4-6 yaş öğreticisi olarak görev yapan öğretmenlere ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada ölçüt olarak 4-6 yaşta çalışan öğretmenlerin İlahiyat fakültesi mezunu olma ve mesleğinde en az iki yıl görev yapmış olma şartı getirilmiştir. Söz konusu ölçütlerin görev yapan öğretmenlerin aldıkları eğitim ile 4-6 yaş öğreticiliğini mukayese edebilmeleri için yeterli olduğu düşünülmüştür. Çalışma grubuyla ilgili genel demografik bilgiler aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Çalışma Grubu ve Demografik Özellikleri

Katılımcı Kodu	Yaş	Medeni Durum	4-6 Yaş Grubunda Çalışma Süresi	Öğrenim Durumu	Şehir
K1	29	Bekâr	4	Lisans	Denizli
K2	36	Eveli	5	Lisans	Mardin
K3	42	Eveli	7	Lisans	Denizli
K4	39	Eveli	8	Lisans	Denizli
K5	30	Bekâr	5	Y. Lisans	Ordu
K6	28	Eveli	4	Lisans	Denizli
K7	43	Eveli	4	Lisans	Denizli
K8	35	Eveli	4	Lisans	Antalya
K9	28	Eveli	4	Lisans	Aksaray
K10	30	Eveli	2	Lisans	Yozgat
K11	43	Eveli	5	Lisans	Denizli
K12	43	Eveli	4	Lisans	Denizli

⁹⁸ Brown, J., Sorrell, J.H., McLaren, J. & Creswell, J. W., “Waiting for a Liver Transplant”, *Qualitative Health Research* 16/1 (2006), 119-136.

⁹⁹ Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 104; Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 116.

¹⁰⁰ Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 120; Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 105.

¹⁰¹ Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, 158; Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 120.

K13	38	Evli	3	Lisans	Adıyaman
K14	28	Bekâr	2	Lisans	Erzurum
K15	43	Evli	3	Lisans	Denizli
K16	29	Evli	5	Lisans	İstanbul
K17	45	Evli	4	Lisans	Ankara
K18	35	Evli	7	Y. Lisans	Denizli
K19	35	Evli	5	Lisans	Ordu
K20	34	Evli	3	Lisans	Ordu
K21	37	Evli	7	Lisans	Ordu
K22	33	Evli	5	Lisans	Denizli
K23	28	Bekâr	2	Y. Lisans	Ordu
K24	26	Bekâr	2	Lisans	Bursa
K25	40	Evli	4	Lisans	Antalya
K26	40	Evli	5	Lisans	Denizli
K27	30	Bekâr	4	Lisans	Antalya

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin 1 tanesi 26, 4 tanesi 28, 2 tanesi 29, 3 tanesi 30, 1 tanesi 33, 1 tanesi 34, 3 tanesi 35, 1 tanesi 36, 1 tanesi 37, 1 tanesi 38, 1 tanesi 39, 2 tanesi 40, 1 tanesi 42, 4 tanesi 43, 1 tanesi 45 yaşındadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 21’i evli 6’sı da bekârdır. Burada araştırma açısından önemli görülen veriler, öğretmenlerin 24 tanesinin lisans 3 tanesinin de yüksek lisans mezunu, en az iki yıl görev yapmış ve farklı illerden katılım sağlamış olmalarıdır. Bu durumda çalışma grubundaki öğretmenlerin eğitim ve mesleki tecrübeye dair fikir ve düşünce sahibi olabileceklerini göstermektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

-Türkiye’de DİB’in 4-6 yaş Kur’an kurslarında eğitim veren öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve eğitim alanındaki uygulamaları kapsayan literatür çalışmaları,

-Araştırmada araştırmacının geliştirdiği yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen veriler,

-Bu verilerden ve betimsel analizler yoluyla elde edilecek sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilecek öneriler,

-Araştırma bulguları 2023 yılı Şubat ve Mart aylarında İstanbul, Ankara, Bursa, Antalya, Denizli, Ordu, Aksaray, Mardin, Yozgat, Adıyaman, Erzurum illerinde 4-6 yaşta

en az 2 yıl görev yapmış ve ilahiyat fakültesi mezunu 27 Kur'an kursu öğreticisinin vermiş oldukları cevaplar ile sınırlıdır.

- Bu çalışma katılımcıların algılarında, ifade, duygu ve düşüncelerinde zamanla farklılık olabileceği için çalışmanın yapıldığı zaman ve mekân ile sınırlıdır.

-Ayrıca çalışmada nitel araştırma modeli ve fenomenolojik desenin kullanılması sebebiyle araştırmacı tarafından ulaşılan verilerin yorumlanmasına bağlı olarak bulgular genellenemez ve doğruluğu tam olarak iddia edilemez. Bundan dolayı elde edilen sonuçlar bu çalışmayla sınırlıdır.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Fenomenolojik araştırmalarda başlıca veri toplama aracı katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmelerdir.¹⁰² Bu görüşmelerde sosyal gerçekliği anlamak için insan deneyimlerine odaklanılarak olgu ile deneyime dair veriler toplanır.¹⁰³ Çalışma için PAÜ Yayın Etiği Kurulunun 68282350/2022/G21 sayılı ve 28/12/2022 tarihli 21 toplantı sayılı izni ve DİB'in E-45796484-254.04-3407714 sayılı ve 17/02/2023 tarihli izni ile gerekli izinler alınmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın verileri Türkiye'nin farklı şehirlerinden ve DİB bünyesinde görev yapan 4-6 yaş öğretmenlerinden 27 tanesi ile derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler sırasında araştırmacının hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak katılımcılara şunlar yöneltilmiştir;

- 1) Size göre meslek nedir?
- 2) Mesleğinize bakışını anlatır mısınız?
- 3) 4-6 yaş öğreticisi olmak için hangi eğitimleri aldınız? Aldığınız eğitimlerin sınıf içindeki etkisini örneklerle anlatabilir misiniz?
- 4) Size göre 4-6 yaş öğreticisinin sahip olması gereken nitelikler nelerdir?
- 5) Size göre 4-6 öğreticisi olmak başkalarına öğretilir mi?
- 6) Mesleği sürdürmeye devam etme konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 7) İlahiyat eğitimi ile 4-6 yaş öğreticisi olma arasındaki ilişkiyi anlatabilir misiniz?

¹⁰² Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 68.

¹⁰³ Ersoy, "Fenomenoloji", 82.

8) Sınıfta kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Sizce neden böyle?

Bu çalışma kapsamında görüşmeyi kabul eden gönüllü katılımcılarla çevrim içi ortamda 2023 yılı Şubat ve Mart aylarında 25-30 dakika arasında süren görüşmeler yapılmıştır. Öğreticilerle yapılan görüşmeler ses dosyası şeklinde kaydedildikten sonra yazıya dönüştürülmüş ve kodlama için detaylı okunmuştur. Okumadan sonra yapılan kodlamayla birlikte elde edilen veriler ikinci defa okunarak yine kodlanmıştır. Elde edilen kodlar 2 tema, 6 kategori, 35 kod olarak ayrılmış ve bir bütünlük dahilinde okuyucuya sunulmuştur.

1.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma verilerinde aktarılabilirliğin (dış geçerliğin) sağlanması araştırmada elde edilecek verilere ulaşırken takip edilen sürecin araştırılan gerçekliği belirlemedeki yeterliliğidir.¹⁰⁴ Varsayımlar değiştiği için sonuçlar genellenemez ancak dış geçerlik için çalışmanın her aşamasında detaylı bilgilendirmeler yapılmıştır.

Araştırmalarda olgulara ilişkin yorumların gerçek durumu yansıtması inandırıcılık için önemli bir boyuttur.¹⁰⁵ Bu açıdan araştırmanın inandırıcılığı (iç geçerliği) için verilerin elde edildiği ortam dikkate alınmış ve bu ortama bağlı olarak veriler tanımlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulguları teyit etmek için katılımcı sayısı ve özellikleri çeşitlendirilmiştir.

Araştırma verilerinin benzer yerlerde aynı şekilde olup olmayacağına yönelik sonuçlar teyit edilebilirlik (dış güvenirlilik) için önemlidir.¹⁰⁶ Bu sebeple araştırmanın teyit edilebilirliği için bireyler açık bir şekilde tanımlanmıştır. Sonuçlar elde edilen verilerle açık bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Bireylerin varsayımları, önyargıları ve yönelimleri de dikkate alınmıştır. Ham görüşmelerin çalışmada verilmesi güvenirliliği artırıcı bir faktördür. Bundan dolayı ham veriler başkalarının incelemesi için uygun bir şekilde saklanmıştır. Ayrıca bir örnek görüşme de ekler kısmında verilmiştir.

Diğer araştırmacıların benzer veriyi kullanarak aynı sonuçları elde edilip edilemeyeceğine ilişkin sonuçlar tutarlılık (iç güvenirlilik) için önemlidir.¹⁰⁷ Dolayısıyla

¹⁰⁴ Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 283.

¹⁰⁵ Silverman, *Nitel Araştırma Nasıl Yapılır*, 408-409; Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 257.

¹⁰⁶ Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 255.

¹⁰⁷ Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeleri*, 115; Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 255.

araştırmanın tutarlılığı için elde edilen veriler ayrıntılı bir şekilde betimlenmiş ve doğrudan alıntılarla okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır.

1.6. Araştırmacının Durumu

Nitel araştırma doğası gereği öznellik içermekte ve araştırmacı veri toplama aracı olarak görülmektedir.¹⁰⁸ Ayrıca araştırmaya konu olan olay, olgu, durum ya da davranış alanını bizzat tecrübe eden veya yaşayan, katılımcılarla ilişki kurarak verileri kodlayan, kategorize eden ve bunlara yönelik tüm uygulamaları yapan araştırmacının rolü önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla araştırmanın odak noktası 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliği olduğu için bu mesleği yapan birisi olarak araştırmada çalışılan ve takip edilen sürecin bir parçası halindeyim. Ancak veri toplama ve analiz sürecinde kendi varsayım ve önyargılarım elde edilen bilgilerden ayrı tutulmuştur. Kendi öznel yorum ve önerilerim veriler analiz edildikten sonra yorumlama aşamasında olmuştur. Dolayısıyla araştırma sürecinde kendi önyargı ve varsayımlarımın farkında olduğumu belirtmek gerekir.

¹⁰⁸ Melike Tekindal - Şerife Uğuz Arsu, "Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı Ve Sürecine Yönelik Bir Derleme", *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi* 20/1 (Aralık 2020), 177.

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4-6 yaş öğreticiliği mesleği ve 4-6 yaş kursları, Türkiye’de zaman içerisinde talep ve gelişim gösteren kurumlardan biri olmuştur. Bu alanda yapılan çalışmanın mesleğe yönelik eğitimlerin ve performansın geliştirilip artırılmasına katkı sunacağı düşünülmektedir. Katılımcılardan elde edilen veriler eğitim ve performans teması altında değerlendirilmiştir. Eğitim teması kurumsal eğitim ve bireysel eğitim kategorilerinde ele alınmıştır. Kategoriler kendi içerisinde mesafe, hasret, körelme, verimsiz-eksiklik, sertifika, seminerler ve kişisel çaba şeklinde oluşan alt kodlarla değerlendirilmiştir. Performans teması, performansla ilgili sınıf içi maddi ve manevi unsurlar, sınıf dışı unsurlar ve öğretmenlere göre performans icrasına katkı sunan temel nitelikler şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Performansla ilgili sınıf içi maddi unsurlar, pedagojik yeterlilik üst kodu, sınıf yönetimi, öğrenciyi tanıma ve gözlem, özel öğretim yöntemleri, derse hazırlık ve planlama alt kodlarıyla ele alınmıştır. Ayrıca sınıf içi maddi unsurlar tecrübe ve yetenek alt kodlarıyla yorumlanmıştır. Performansla ilgili sınıf içi manevi unsurlar, yakınlık, geleceği inşa, duygusal annelik, hayat tarzı, tatmin ve coşku alt kodları şeklinde sıralanmıştır. Performansla ilgili sınıf dışı unsurlar, velilerle ilişki, ekonomi, kariyer ve kurumla ilişki şeklinde ele alınmıştır. Öğrencilere göre performans icrasına katkı sunan nitelikler ise güç, fedakârlık, ilgi, bakım, sabır, yenilenebilirlik olarak kodlara ayrılmıştır. Burada çalışma sorularına yönelik bulgular ve açıklamalar görüşmecilerden doğrudan yapılan alıntılarla sunulmuş ve araştırma bulguları tartışılıp yorumlanmıştır.

2.1. EĞİTİM

Eğitim bireylerin bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmeyi, bununla birlikte bireylere belli bir meslek dalında yeterli performansı sağlamayı amaçlar.¹⁰⁹ Günümüzde meslek sahibi olmak, eğitim almak ve başarı sağlamak ile paraleldir. Bunun için de insanlar eğitime büyük ihtiyaç duymaktadırlar. Meslek hayatında etkin ve başarılı olmak, eğitim almayı gerekli kılmıştır. Eğitim aynı zamanda bireyin kariyer elde etmesinde de etkilidir. Dolayısıyla eğitim teması kurumsal eğitim ve bireysel eğitim kategorisi şeklinde ayrılacaktır. Kurumsal eğitim kategorisinde mesafe, hasret, körelme ve verimsiz-eksiklik

¹⁰⁹ Hıfzı Doğan, “Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 16/1 (1983), 167.

kodları ele alınacaktır. Bireysel eğitim kategorisinde ise sertifika, seminerler ve kişisel çaba kodları yorumlanacaktır. Bu kategorilerde 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin hangi eğitimleri aldıkları ve bu eğitimlerin performanslarına hazırlamadaki önem ve etkileri ele alınacaktır.

2.1.1. Kurumsal Eğitim (İlahiyat Eğitimi)

Öğreticilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin bir kısmının onları mesleğe hazırlayan eğitimlerle ilgili olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu verilerin eğitim kategorisinde değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Hayat boyunca insanlığın en büyük uğraşı eğitim olmuştur. İnsan kaynağının niteliği önemli olduğu için eğitim üzerinde önemle durulmuştur. Zamanla eğitim, mesleki gelişim sağlayıcı ve meslek kazandırıcı bir niteliğe sahip olmuştur.¹¹⁰ Bireyin aldığı eğitim meslek seçiminde önemli olduğu gibi meslekte uzmanlığı sağlayan önemli faktörlerden birisidir. Meslek seçimi öncelikle düşünme aşamasıyla başlar ve daha sonra eyleme geçilerek karar verilen mesleğe yönelik eğitim ve bazı çalışmalarla hazırlık yapılır.¹¹¹ Nitekim alınan eğitim mesleki yeterliliklerin bir göstergesidir. Dolayısıyla alınan eğitimle meslek, meslek seçimi ve yeterlilikleri arasında büyük bir ilişki vardır. Bu nedenle yaygın din eğitimi süreçlerinin her birinde gerçekleştirilen eğitim ve hizmetin niteliği öğretmenlerin sahip oldukları genel kültür, öğretim bilgi ve becerisiyle doğrudan alakalıdır.¹¹² Buradan hareketle Kur'an kursu öğretmenleri için eğitim denildiğinde ilk olarak akla İlahiyat eğitimi gelmektedir. Çünkü mesleklerine hazırlayan ilk aşamanın ilahiyat eğitimi olması sebebiyle eğitim temasının ilk kategorisi ilahiyat tahsili olacaktır. İlahiyat tahsili, hasret, körelme, verimsiz-eksiklik şeklinde kodlara ayrılarak ele alınacaktır. Burada da önce ilahiyat eğitiminin genel halinden kısaca bahsettikten sonra bu tahsilin katılımcılar için hangi anlamlara geldiği incelenecektir.

2.1.1.1. Mesafe

İlahiyat programı, 1 yıl zorunlu Arapçayla birlikte toplamda 5 yıldır. Akademik kurum olan ilahiyat fakülteleri, yüksek tahsilli ve donanımlı din görevlisi ihtiyacının

¹¹⁰ Fahri Kayadibi "Meslekî ve Teknik Eğitimde Yeniden Yapılanma", *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 0/2 (Nisan 2012), 41.

¹¹¹ Ali Soylu, "Bir Meslek Olarak Din Hizmetinin Kur'anî Referansları", *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (Aralık 2020), 397.

¹¹² Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Personel Yeterlikleri*, 3-29. <https://hukukmusavirligi.diyamet.gov.tr/Documents/Diyamet%20%C4%B0%C5%9Fleri%20Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Personel%20Yeterlikleri.pdf> (Erişim 30 Mayıs 2023).

karşılanması amacıyla kurulmuştur.¹¹³ Bu fakülteden mezun olan öğrenciler İlahiyat fakültelerinde, MEB ve DİB’de istihdam edilmektedir. Ancak ilahiyat lisans programında 4-6 yaşta istihdam edilecek öğreticilere yönelik bir eğitim mevcut değildir. İlahiyat eğitimi ile yapılan iş arasında doğrudan bağ kurmak kolay değildir. Çünkü ilahiyat lisans müfredatı 4-6 yaş öğreticiliğinden ziyade farklı meslek ve istihdam alanlarına yönelik bir eğitim içermektedir. Bu nedenle ilahiyat eğitimi ile 4-6 yaş mesleği arasında büyük bir mesafenin olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim ilahiyat eğitimi ve istihdam alanlarına yönelik yapılan bir çalışmada lisans programının 4-6 yaş Kur’an kursu öğreticiliği başta olmak üzere istihdam alanlarıyla uyumsuz olduğu vurgulanmıştır.¹¹⁴ Bu konuda katılımcılar şunları ifade etmiştir:

İlahiyat eğitimi daha böyle halkla bile çok bağlantılı değil. Bizim eğitim, ilahiyatta aldığımız eğitim daha böyle halka bile indirgenemez o kaldı ki çocuklara biz bunu indirgemeye çalışıyoruz. Çocuklara öğretmeye çalışıyoruz o aldığımız eğitimle hani çok böyle bir alakası yok. Ama işte şöyle bir şey olabilir sadece ilahiyatta belirli bir bilinç kazanıyorsun en azından o süre boyunca. O bilinç hani o bilincin etkisi olabilir. (K1)

Burada K1 ilahiyat eğitimi ile mesleği arasında konusal bir mesafeden bahsetmiştir.

Şimdi 4-6 yaş öğreticisi olmak için ilahiyatı okuduk. Biz 4-6 yaş eğitimi olarak şöyle söyleyeyim bayanlar okutuyorduk zaten diyanet olarak başlamıştık ilahiyatı okuduk 4-6 yaşla ilgili bir şeyimiz yok bir eğitimimiz yoktu. (K19)

Katılımcılar 4-6 yaş Kur’an kursuna başladıklarında ilahiyat bilgilerinin mesleklerine uygun olmadığını ifade etmiştir. Korkmaz’ın çalışmasında ifade ettiği gibi öğretmenler 4-6 yaş öğreticiliğini deneme-yanılma yoluyla eğitim yapmaya çalıştıklarını ve ne yapacaklarını tam olarak bilemediklerini vurgulamışlardır.¹¹⁵ Turan, araştırmasında ise Kur’an kurslarında görev yapacak kişilerin ilahiyat fakültelerinde pedagojik ağırlıklı dersler almasının oldukça önemli olduğunu belirtmiştir.¹¹⁶ Ancak katılımcılardan K8 ve K22 ilahiyat bilgilerinin meslekleriyle bir ilgisi olmadığını ifade etmekle birlikte ilahiyat bilgilerinin mesleğine bakışında bir bilinç oluşturduğunu ve bu bilincin çocuklara sirayet ettiğini dile getirmişlerdir. İlahiyat fakültesinden mezun olan kişinin çocuklara yaklaşımının sevgi, sabır ve merhamet boyutunun daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

¹¹³ İbrahim Turan, “Türkiye’de İlahiyat Eğitimi: İstihdam Alanı-Program İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (Aralık 2017), 64.

¹¹⁴ Turan, “Türkiye’de İlahiyat Eğitimi: İstihdam Alanı-Program İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, 69-72.

¹¹⁵ Korkmaz, “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma”, 254.

¹¹⁶ Turan, “Türkiye’de İlahiyat Eğitimi: İstihdam Alanı Program İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, 71.

İlahiyatla aslında 4-6 yaş arasında şöyle ince bir çizgi var ya da bağ var diyeyim genel olarak hiç yok yani ne alaka ilahiyat fakültesi mezunu biri gelişimi ile ne alakası var onun için diyorum zaten 2 yıllık bir çocuk gelişimi okunmalı mutlaka ilahiyatlarda. Fakat şöyle bir bağ var ilahiyat mezunu olan birisi merhametli, sevgiyi bilen, saygıyı bilen, çocuğu seven çünkü dinimizde çocuğa saygı ve çocuğa sevgi ondan sonra merhamet, iyilik duyguları olduğu için sabır, sevgi duyguları olduğu için artı bunları artı diye düşünüyorum çünkü ilahiyatı okuyan bir kişi egosunu kişiliğini ön plana çıkarmaz daha çok Allah rızasını öne çıkarır. Bu yüzden de bu artı yöndür. Ama eğitim açısından çok da bir ilgisi olmadığını düşünüyorum. (K22)

K22, ilahiyat eğitiminin mesleki anlamda bir yeterlilik kazandırmasa da bilinç anlamında belli bir olumsuzluk sağladığına işaret etmiştir.

Karşlı, araştırmasında dini tutumu yüksek olan bireylerin sabır davranışının yüksek olduğunu tespit etmiştir.¹¹⁷ Hacıkeleşoğlu ve Kartopu'nun çalışmasında da temelde dini duyguları bulunan kişilerin merhamet, fedakârlık ve yardımseverlik düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir.¹¹⁸ Dolayısıyla ilahiyat fakültesinden mezun olan öğretmenler, öğrencileri ile daha sabırlı, merhametli, sevgi ve saygı odaklı bağ kurmaktadır diyebiliriz.

K14 ise diğer katılımcılardan farklı olarak ilahiyat fakültesindeki bilgilerin 4-6 yaş müfredatı ile uyumlu olduğunu sadece eğitimin hazır bulunuşluğuna göre değişkenlik kazandığını belirtmiştir. Bu sebeple burada pedagojik mesafeden bahsedilmiştir.

İlahiyat eğitimi, ilahiyat fakültesinde zaten dini, ahlaki, evrensel erdem, kural, erdemler, işte etik kuralları hepsi ilahiyat müfredatında, ilahiyat eğitiminde aldığımız dersler aldığımız eğitimler. Şimdi burada gördüğümüz eğitimler bizim kendi hazır bulunuşluk ve yaşımıza göre ama 4-6 yaş müfredatı da ilahiyat müfredatıyla elbette ki örtüşüyor. Çünkü temel konu bir, gaye bir, yalnızca hani istenilen yaş hani eğitimin verildiği yaş ve hazır bulunuşluk düzeyi farklı. O mesela bize verilen eğitim daha farklı daha akademikken çocuklara verdiğimiz eğitim daha etkinliklerle dolu daha somutlaştırılmış daha canlandırılmış neşelendirilmiş, içi doldurulmuş çocukların anlayacağı şekilde belki hikayelendirilmiş şekilde. Yani dediğim gibi ilahiyat eğitimi ve 4-6 yaş eğitimi elbette birbiriyle uyuyor. Gaye aynı, maksat aynı, öğretilmek istenen şey aynı, değerler bütünü aynı, aynı çatı altında sadece her iki tarafın yaşı, hazır bulunuşluğu ve alma kapasitesi farklı olduğu için elbette eğitimin verilme şekli de farklı. (K14)

Genel olarak katılımcılar ilahiyat eğitiminin 4-6 yaş Kur'an kursu müfredatı ile uyumlu olmadığını ve öğretmenlerin bu alana dair 4-6 yaşa yönelik kendilerini geliştirme adına farklı eğitimler aldığını ifade etmişlerdir. Bu da ilahiyat eğitimi ile 4-6 yaş öğreticiliği arasındaki mesafeyi ortaya koymaktadır. Ayrıca her ne kadar bazı öğretmenler

¹¹⁷ Necmi Karşlı, "Üniversite Öğrencilerinde Sabır ve Dindarlık İlişkisi", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (Haziran 2020), 52-72.

¹¹⁸ Hızır Hacıkeleşoğlu-Saffet Kartopu, "Merhamet ve Dindarlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Araştırma", *The Journal of Academic Social Science Studies* 59 (Ekim 2017), 203-227.

ilahiyat eğitiminin kendilerine bilinç kazandırdığını söyleseler de ilahiyat lisans programı ile istihdam alanlarının uyumsuzluğu Kur'an kursu öğretmenlerinin mesleki alanlarıyla ilgili olarak uzmanlaşmamalarına sebep olmaktadır. Bu durum Öncü'nün de makalesinde belirttiği gibi öğretmenlerden ziyade ilahiyat fakültesi programının katı ve yoğunluğundan kaynaklanmaktadır.¹¹⁹ Yine söz konusu durum 4-6 yaş öğreticiliğinin teorik bilgi ile uygulamaya dayalı bir meslek yapısına sahip olmasıyla ilişkilidir. Başka bir deyişle öğretmenler, lisans eğitimlerinde din eğitime yönelik bilinç sahibi olsalar da uygulamaya dayalı olan 4-6 yaş mesleğine dair herhangi bir teorik ve staj gibi pratik eğitim almamışlardır. İlahiyat lisans programında Kur'an kursu öğreticiliği mesleğine yönelik bir alan olmadığı için mezun öğrenciler pedagojik formasyon eğitimi olsa bile söz konusu eğitim onlar için yeterli düzeyde olmamaktadır.

2.1.1.2. Hasret

Yapılan görüşmelerden anlaşıldığına göre Kur'an kursu öğretmenlerinin mesleklerini icra ederken kendilerinin köreltiğini düşünmeleri sebebiyle tekrar öğrencilik hayatlarına geri dönmeye özlem ve hasret duydukları tespit edilmiştir. Konuyla ilgili K7'nin ifadesi şu şekildedir:

Ben hatta bir ara çok şey oldum yani 4-6 yaşa geçtikten sonra ben böyle hani tamam çocuklara Kur'an harflerini öğretiyoruz çok güzel, Kur'an'a geçiyoruz çok güzel, onlara böyle çok güzel etkinlikler şeyler yapıyoruz ama kendimi çok körelmiş hissettim. Ben böyle nasıl devam edeceğim dedim yani kendimi geliştirmem lazım, ben yine öğrenci olmak istiyorum, ben yine ilahiyat derslerini almak istiyorum, çalışmak istiyorum. Böyle o şeyi hissettim yani, 4-6 yaşta onun boşluğunu hissettim. (K7)

Alınan eğitim ile icra edilen performans birbiriyle uyuşmadığında öğretmenler aslında zanaatın en temel unsuru olan icranın kendilerini köreltiğini düşünebilmektedir. K8 ve K18'de ilahiyattaki bilgilerinin hasretini ara yollar bularak telafi ettiklerini belirtmişlerdir. Yaz Kur'an kursundaki öğrencilerle kendilerini yenilediklerini ve bilgilerinin canlandığını ifade etmişlerdir. Kur'an kursu öğretmenlerinde ilahiyattaki bilgilere hasret duyma nedeni aldıkları eğitim ile yaptıkları mesleğin farklı olmasıdır. Dolayısıyla K13, K17 ve K22'nin de belirttiği gibi körelme olmasa bile ilahiyatta aldıkları bilgileri kullanmama sebebi ile bilgilerin bazılarında unutmalar yaşanmaktadır. Bunun en büyük nedeni de çalışma grubunun 4-6 yaş olmasıdır. Birebir uyumlu derslerin

¹¹⁹ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 276.

olmaması ilahiyatta alınan bilgilerin gerilediği ve kendilerini bu anlamda geliştirme fırsatını da bulamadıkları tespit edilmiştir.

Şimdi bu konuda dürüst olmak gerekirse ayrı bir alan olduğu için, okul öncesi alanı olduğu için tabii ki körelmek olarak belki algılanamaz ama unutmak olarak ben daha ziyade bunu söylemek istiyorum. Şimdi aldığımız eğitimlerle yaptığımız iş birbirinden farklı olduğu için zamanla ilahiyat eğitimini unutuyoruz ve üzerine bir şey koyamadığımızı hissediyoruz ama farklı bir yetişkin grubuyla çalıştığımızda unutmama kısmını biraz daha az olduğunun farkına varıyoruz. Çünkü yetişkin eğitiminde ilahiyatla birebir uyumlu dersler oluyor. 4-6 yaş ayrı bir alan olduğu için sizin çok bir vaktiniz kalmıyor ilahiyat eğitimini iletlemeye dair. (K17)

İlahiyat eğitiminin yoğunluğu ile yapılan Kur'an kursu öğreticiliğinin kendini konumlandırma problemine sebep olduğuna dikkat çekmektedir. Bu konumlandırma problemi öğretmenlerin mesleki deneyimini olumsuz etkilemese bile söz konusu yoğun eğitimle bu işi yapmak onları düşündürmektedir. Görüldüğü üzere öğretmenler için asıl unsur performans icrası değil, aldıkları ilahiyat eğitimidir. Bu da onların kendilerini anlamlandırma ameliyesini Kur'an kursu öğreticiliği üzerinden değil ilahiyatçı kimliği üzerinden yaptığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla 4-6 yaş öğretmenlerinin ifadelerine göre alınan eğitimin mesleki aidiyet duygusunu oluşturmada olumsuz bir duruma sebep olduğu söylenebilir. Sonuç olarak öğretmenlere göre tam olarak eğitim-meslek ilişkisinden söz etmenin zor olduğu düşünülebilir.

2.1.1.3. Körelme

Kur'an kursunda çalışan öğretmenler mesleklerini benimseyip sevdiğini ifade etmelerine rağmen meslek hayatlarında köreltiklerini düşünmektedirler. Bu durum bir araştırmada körelme fenomeni olarak isimlendirilmiştir.¹²⁰ Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda 4-6 yaş kurslarında görev yaptıkları için bazılarının ilahiyatta öğrendikleri bilgileri kullanamadıkları ve bu nedenle köreltikleri tespit edilmiştir. Çünkü öğretmenlerin kendilerini anlamlandırmaları ilahiyatçı kimliği üzerinden olmaktadır. Bu problemin nedeni öğretmenlerin kendilerini toplumun her kesimine hitap eden ilahiyatçı olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Körelme konusu çalışmamızda önemli olduğu için katılımcıların ifadelerine yer verilecektir:

Dediğim gibi çocuklara vereceğimiz bilgiler daha bizim hani bu alanda uyguladığımız eğitim, daha sığ yani sığ derken değerler eğitimi alanında eğitim veriyoruz çocuklara biz hani basit kalıyor. Yani işte Allah'ın varlığı, birliği, işte basit sureler, dualar, elifbayı sevdirmeler ve gerisi tamamen anaokul öğretmenliğinin işi oluyor. Kesme, yapıştırma, etkinlikler, oyunlar vs. hani bu alanda tabii ki körelme hissettim. Yani ilahiyat bilgileri

¹²⁰ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğretmenleri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 275

tamamen gitti hatta yani ilahiyat bilgilerinin yanı sıra Kur'an okuma da bile yavaşlama, ezberlerimde azalma birçok şeye bu anlamda negatif etkisi oldu tabii ki. Ya bu çok başka alan. Yani bu alan çok güzel, çocuklara dini bilgileri öğretebilmek temelden verebilmek, çocuklar çok açık çok hazır ama dediğim gibi yani ilahiyat gibi bir alanla 4-6 yaş bağdaşıyor mu? Bence farklı alanlar yine aynı şeyi söylüyorum körelme meydana geldi mi geldi. (K20)

K20, kesme, yapıştırma, etkinlik vb. işleri anaokulu öğretmeninin işi olarak görmekte ve kendini başka bir noktaya konumlandırmaktadır. Sadece din eğitimini kendi işi olarak görmektedir. Asıl itibarıyla bu etkinlikler de 4-6 yaş öğreticisinin görevleri içindedir. Ancak K20'nin bunu asıl iş olarak görmemesinin nedeni bu faaliyetlerin eğitimini almamış olması ve almış olduğu eğitimde vurgulanmamasıdır. K25 ise 4-6 yaş öğreticiliği dışında diğer yaygın din eğitimi alanlarında eğitimde alınan bilgilerin aktif olarak kullanıldığını ancak 4-6 yaş öğreticiliğinde bu bilgilerin köreltiğini vurgulamıştır:

Körelme tabii ki var mesela işte bayanlarda fıkhi bilginiz daha aktif çalışıyor yeri geliyor tefsir alanında da çalıştığınız oluyor Kur'an-ı Kerim'in anlamını aktarmak konusu olsun, hadisler konusu olsun ama bu alanda 4-6 yaşta onlarla bağlantılı hiçbir şey yok yani ne fıkıh ne hadis, ne tefsir, ne akait biz sadece temel şeyleri veriyoruz tabii onlar da çok çok körelme var az değil yani körelmemiz bayağı bayağı çok yani en basit fıkhi şeylerde bile düşünebiliyoruz bazen yani bu neydi acaba diye. (K25)

K5, K6, K7, K8, K16, K19 ve K23 de farklı sebeplerden dolayı 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliğinin kendilerini körelttiğini düşünmektedirler. Bir çalışmada yetişkin din eğitiminden 4-6 yaş kurslarına geçiş yapan öğretmenlerin geçiş süreçleri incelenmiştir. Araştırmaya göre 4-6 yaşa geçiş yapan öğretmenlerin ilahiyat birikimlerinin olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir.¹²¹ Buna yönelik de öğretmenlerin ilahiyat çalışmasından uzaklaşmaması için gerekli çalışmaların yapılması önerilmiştir.¹²²

K1, K2, K11, K13, K15, K17, K21, K26 ve K27 ise 4-6 yaş grubunda çalışmanın ilahiyat bilgilerinde bazı noktalarda körelme yaşadığını ifade etse de genel olarak farklı alanlarda da kendilerini geliştirdiklerini düşünmektedirler. Bu konuyla ilgili K21 ve K26'nın ifadesini doğrudan almak yerinde olacaktır.

Evet tabii o oluyor mutlaka çünkü çocuklarla meşgul olunca özellikle işte fıkıh konularında veya işte Kur'an-ı Kerim tecvit konuları gibi o konularla direkt hemhal olmadığımız için mutlaka bir gerileme oluyor, o konuda sürekli kendimizi başka yönlerden tazeleme ihtiyacı duyuyoruz. Çünkü çocuklara bu konuları anlatmadığımız için kendimiz birebir bu konularla muhatap olmadığımız için tabii ki o konuda da bir körelme oluyor ama bizde de farklı konularda tabii ki kendimizi geliştirme imkânı oldu yani çocuk gelişimi açısından

¹²¹ Arıcan- Arıcı, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1288.

¹²² Arıcan-Arıci, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1297.

farklı seminerleri dinlemeye çalışıyoruz, farklı kitapları okumaya çalışıyoruz. Birazcık böyle eğilim farklı tarafa olmaya başlıyor yani farklı tarafa yöneliyor. (K21)

Hocam o körelmeyi ister istemez yani tabii ki hissediyorsunuz. Ben çünkü 4-6 yaşın konularıyla ile tabii bayanların konuları çok farklı, hatta dün bir akrabamız bana bir tane hadis sordu ya dedim ben bayağıdır kitaplara bakmıyorum bakamıyorum yani o hadis var mıdır yok mudur hani şu an için bir şey diyemeyeceğim dedim, hani böyle bir hadis olup olmadığını. İllaki hocam köreliyorsunuz yani çünkü bayanlarda yani daha doğrusu körelme demeyelim hocam da yani şeyiniz farklı, ben mesela akşam oturduğum zaman Pinterest'ten farklı konulara bakıyorum hani çocuklarla nasıl oyun oynanır veya çocukların motor gelişimlerini destekleyici oyunlara bakıyorum veya işte onlar için mesela takvim hazırlıyorum. O takvimin nasıl hazırlanacağını biraz teknolojidenden de iyi anlamak gerekiyor, çocuklarda onların nasıl hazırlanması gerektiğini. Yani farklı alanlarda geliştiriyorsun aslında kendinizi ama tabii aldığımız ilahiyat eğitiminden daha farklı bir eğitim oluyor hocam yani daha çok çocuk gelişimi tarafını daha çok kullanıyorsun. Yoksa işte ilahiyatta aldığımız ayetmiş hadismiş veya farklı o şeyleri zaten artık hani biraz daha geride kalmış oluyor hocam. (K26)

K10, K14, K24 ise eğitimlerinde körelmenin kendilerinin çabasına bağlı olduğunu ve hangi meslekte olsalar da bireysel çaba olmadan körelmenin meydana geleceğini ifade etmişlerdir. Çünkü meslek hayatı ile eğitim hayatı farklılık göstermektedir. Dolayısıyla ilahiyat bilgilerinin tazelenmesi ve gelişmesi için bireysel çalışma yapmanın katkı sağlayacağı söylenebilir.

Ya bir bilginin körelmesi kişinin kendi elinde bana kalırsa. Dolayısıyla ben bugün ilahiyat mezunu olup bu alanda çalışmaya da bilirdim. Bu bilgim bende yine pasife olabilirdi. Bence pasifize etmek denmez sadece belli başlı bilgileri daha çok kullanırsınız, geri kalan bilgilerin işte pasifize olup olmaması bize kalmış bir şeydir, mezun olan kişiye kalmış bir şeydir o yüzden ben etkilediğini düşünmüyorum. (K10)

Kısmen yani mesela Kur'an-ı Kerim açısından bakacak olursak düzenli Kur'an-ı Kerim okuyan biriyim ama ezber konusunda her öğrenci gibi tekrar etmezsek elbette körelen noktaları var ama tekrar tekrar söylüyorum tekrara düşmek istemem ama kişinin kendi okumalar yapması bence bu açıdan çok önemli. Üniversite zamanındayken evet belli başlı eğitimler alıyorduk ama çok şükür Rabbime ablam da ben de okumayı çok sevdiğimiz için muhakkak bir kitap belirleyip her alanda okuma yapmaya çalışıyoruz. O yüzden ben körelmediğimi düşünmüyorum, körelme noktasında da kişinin gayretine bağlı olduğunu düşünüyorum. (K24)

Katılımcıların görüşlerinden hareketle onların ilahiyat eğitimleri aracılığıyla edindikleri ilahiyatçı kimliğini asıl olarak, mesleki deneyimlerini ise bu asla ek olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ancak bu bakış açısının doğru olmadığını ifade etmek gerekmektedir. Çünkü onların sahip oldukları ilahiyat bilinci ile meslekleri arasında bir ayırım yapamadıkları görülmüştür. Burada işaret edilmesi gereken diğer husus da 4-6 yaş öğreticiliği yani onların meslekleri olduğu için köreldikleri bakış açısına sahip olmaları çok doğru bir yaklaşım değildir. Zira uzmanlaşmanın yaygınlaştığı günümüzde,

kendilerini uzman ilahiyatçı olarak değil de icra ettikleri mesleğin bir uzmanı olarak görmeleri daha yerinde olacaktır.

2.1.1.4. Verimsiz (Eksiklik)

İlahiyat lisans mezunu olarak 4-6 yaş öğreticiliğine başlayan katılımcılar bazı destekleyici eğitimler alarak ve kişisel gelişim sağlayarak kendilerini 4-6 yaş öğreticiliğine hazırlamışlardır. İlahiyat programının oldukça geniş ve kapsamlı olması ayrıca müfredatının 4-6 yaştan ziyade daha üst seviyelere uygun olması bu eğitimi alan öğretmenlerin, meslek hayatlarında zorlanmasına sebep olmuştur. Bundan dolayı araştırmaya katılan bazı öğretmenler sadece ilahiyat lisans eğitimiyle mesleği yürütmenin verimsizliğe sebep olduğunu belirtmişlerdir.

İlahiyatta gördüğümüz şeylerle yani çok farklı ikisini uyuşturmak biraz şey olabiliyor hani zorlanabiliyor insan. Çünkü ilahiyat eğitimi akademik olarak hani ne bileyim Arapçası, Kur'an-ı Kerim'i... Mesela çocuklara Kur'an-ı Kerim öğretirken mahreçlerin üzerinde çok duramıyorsun tefsirdi, kelamdı bunlar olmuyor. 4-6 yaş hocası devam ederken bunlar şey silinebiliyor insanın hafızasından farklı şeyler yani biraz ayrı kategorideler. (K3)

Yani şöyle ilahiyat fakültesinden mezun oldum ama ilahiyat fakültesindeki bilgileri hiçbir şekilde ya hiçbir şekilde demek istemiyorum ama öğrenmiş olduğum bilgiyi çocuğa nasıl aktarabilirimi çok düşündüm. Yani bunun bizzat eğitimini almadım. Bu bilgiyi çocukta nasıl harmanlayabilirimin eğitimini almadığım için çok özdeşleştirmiyorum ilahiyat fakültesiyle. (K5)

Katılımcılar 4-6 yaşta görev yapabilmek için ilahiyat bilgilerine ek, çocuklara yönelik din eğitiminin nasıl aktarılması gerektiğine dair eğitimlerin de olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan bir çalışmada Gül, yüksek din eğitimi kurumlarının günümüzde toplumun problemlerine, ihtiyaçlarına ve beklentilerine yeterince uygun olmadığını ve bu sebeple yapısal değişimlerin ve yeni programların gerekliliğini ele almıştır.¹²³ Bu konuya dair K18'in ifadesi şu şekildedir:

İlahiyat başlı başına farklı bir alan, 4-6 yaş öğreticiliği çok farklı bir alan. Daha çok biz hocalar tecrübe, deneme yanılma yöntemi ile bu alanda ilerliyoruz. Özellikle çocukların gelişimlerini bilmeyen hocalar o alanda çok zorluklar yaşadığını düşünüyorum. Hiçbir ilişki yok aslında dediğim gibi diyanet ilahiyat fakültelerine, eğer 4-6 yaş öğretmeni olmak isteyen hocalara ayrı bir sınıf, ayrı bir dersler açılmalı. Mutlaka çocuk gelişimi üzerine olmalı, daha sonra oyunla eğitim olmalı, bu tarz dersler mutlaka ilahiyatın bünyesinde olmalı. Çünkü ilahiyat fakültesi mezunu istiyor Diyanet. Olur ama üniversitelerle iş birliği içerisinde çalışılıp buna göre dersler açılmalı. (K18)

Katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı üzere ilahiyat fakültesinde aldıkları bilgilerin 4-6 yaş mesleğine yönelik olmadığı bu anlamda mesleklerinde verimsiz

¹²³ Ali Rıza Gül, "Yüksek Din Eğitimi Kurumlarında Değişim ve Yenilenmenin Gerekçeleri", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/5 (Aralık 2016), 7-38.

kaldıkları ve bu verimsizliği kendilerini geliştirerek aşmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Başka bir deyişle ilahiyat fakültelerinin mesleğe yönelik eleman yetiştirme bağlamında verimsiz olduğu ifade edilebilir. Bu nedenle DİB de bu konuda aynı şeyleri düşündüğü için ilahiyat fakültesinden mezun olup imam olmak isteyenlere yönelik Diyanet Akademi'yi kurmuştur.¹²⁴ Nitekim DİB'in eğitim-meslek uyumuna dikkat ederek uzman kişiler yetiştirme gayreti içinde olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Korkmaz da çalışmasında ilahiyat programlarına 4-6 yaş öğreticiliği özelinde derslerin olması gerektiği önerisini zikretmiştir.¹²⁵ Sonuç olarak verimsiz eğitim, katılımcıların kendini eksik hissetmesine neden olmaktadır.

Katılımcılar ilahiyat lisans müfredatının yanı sıra almış oldukları sertifika eğitimlerinin de 4-6 yaş öğreticiliği konusunda eksik olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar alan bilgisine hâkim olmasına rağmen alan bilgilerini 4-6 yaşa nasıl indirgeyecekleri konusunda eksik kalmaktadırlar. Bu nedenle öğretmenler çocukların hazır bulunuşluk düzeyine göre din eğitimini verme konusunda eksik kalırsa telafisi olmayacak hatalar söz konusu olabilir.¹²⁶ Bu konuda K15'in ifadesi şu şekildedir:

4-6 yaş atayacağım diyen Diyanet, ilahiyat ile işbirliği içerisine girmeli, Yükseköğretim Kurulu ile mutlaka işbirliği içerisine girmeli, 4-6 yaş çocukların gelişim özellikleri ile dediğim gibi psikolojik özellikleri ondan sonra 4-6 yaş çocuklara özel öğretim yöntemleri, oyun, drama, etkinlik, faaliyet, materyal üretme falan filan masal anlatıcılığından şundan bundan hepsi ile ilgili özel dersler konulması üzerinde mutlaka Diyanet ve YÖK, ilahiyat Fakültesi bağlamında işbirliği içerisinde olmalı ki baş yaparken göz çıkartılmasın haliyle. Çünkü şu an görünürde olumsuz bir durum yokmuş gibi görünüyor ama ileriye dönük Allah muhafaza ola da bilir, bilemeyiz yani yaşamayacağımızı bilemeyiz. (K15)

Katılımcılardan K8, K10, K11, K16, K17, 4-6 yaşa yönelik alan bilgilerinin eksik olduğunu belirtmişlerdir. Bu sebeple ilahiyat bilgisinin yanı sıra çocuk gelişim bilgisine sahip olunmasını ve alan okumaları yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca K9 öğretmenlerin psikoloji eğitimi alması ve pedagoglarla iletişim halinde olmasını, K7 ve K17 de 4-6 yaşa yönelik daha fazla eğitim, seminer ve kursların olması gerektiğini belirtmişlerdir. K18, K20, K22 ve K24 ise ilahiyat fakültelerinde 4-6 yaşta görev yapmak isteyenler için 4-6 yaşa yönelik derslerin açılmasını ve staj uygulamasının konulması

¹²⁴<https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/33283/diyamet-akademisi-tbmm-genel-kurulunda-kabul-edildi> (Erişim 20 Mayıs 2023).

¹²⁵ Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma", 259.

¹²⁶ Yazıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", 115.

gerektiğini söylemişlerdir. Katılımcıların öğretim yöntemlerinde, kullandıkları materyallerde, özel öğretim yöntemlerini uygulamada ve ilahiyat bilgilerinin 4-6 yaşa yönelik öğretimi düzenleme konusunda eksiklikleri söz konusudur.¹²⁷

Öğreticiler lisans eğitiminin yanı sıra formasyon eğitimi almışlar, seminerlere ve çeşitli kurumların kurslarına katılarak mesleki eksikliklerini gidermeye çalışmışlardır. Çünkü Türkiye genelinde doğrudan Kur'an kursu öğreticisi eğitimi veren bir kurum mevcut değildir. Ayrıca öğretmenleri yetiştiren ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde özel bir eğitim programı bulunmamaktadır. Görüşmelere göre bu durumun ihtiyaçtan kaynaklandığı ilahiyat lisans eğitiminin tam olarak 4-6 yaş grubu öğreticiliği ile uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Bu konu ile ilgili K4'ün ifadesi şu şekildedir:

Yani orada özellikle drama eğitimi üzerine çok durmuştuk. Bayağı dersimiz olmuştu. Drama konusunda bana bir ışık tuttu yani sınıftaki uygulayacağım dramalarda bir ışık tutmuş oldu. Artı alfabe öğretimi Kur'an öğretimiyle ilgili orada aldığımız bilgiler bana çok gerçekten temel hazırladı çünkü biz hep bayanlara hitap etmiştik orada daha ben hiç okutmadan seminere aldım. Hiçbir şekilde 4-6 yaşta görev almamıştım o zamana kadar. Oradaki yani bana Kur'an öğretim süreci de orada konuşulanlar şeyler bana ışık tuttu yani. O seminerler sayesinde başladık göreve. (K4)

K4'ün ifade ettiği gibi daha öncesinde 4-6 yaşta görev yapmamış ve bu alana dair herhangi bir donanımı olmayan öğretmenler, eğitim açısından desteğe ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla sonrasında aldıkları eğitim ile eğitim almadan önceki derslerini kıyaslayarak eğitimlerin kendilerine ışık olduğunu düşünmektedirler. K7 ve K22 de K4 gibi eğitimlerin kendisine ışık olduğunu belirtmişlerdir. Yazıbaşı da çalışmasında öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim ve seminerlerin çok önemli olduğu ve eğitimlerde uygulamalara daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.¹²⁸ Yine farklı çalışma grupları üzerinde yapılan bazı araştırmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir.¹²⁹ 4-6 yaşa yönelik birçok konuda eksik olduğunu düşünen katılımcılar, sonradan aldıkları eğitimle ihtiyaç duydukları eksiklerini tamamlamaya çalışmışlardır. Bu konuyla ilgili olarak K21'in ifadesinin doğrudan alınmasına gerek duyulmuştur.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bir eğitimi oldu bu 5 günlük eğitim benim için çok çok önemli oldu. Çünkü bir dönüm noktası oldu diyebilirim hani böyle kafamdaki eksiklikleri, eğitim konusunda böyle ihtiyaç duyduğum konuları orada çoğunu tamamladım diyebilirim.

¹²⁷ Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim- Öğretim Yeterliliklerine İlişkin Algıları", 128.

¹²⁸ Yazıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", 115.

¹²⁹ Mehmet Korkmaz, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Din Eğitimi* (Kayseri, Kimlik Yayınları, 2019), 36; Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma*, 38.

Oradaki eğitimler daha çok uygulamaya yönelik. Çünkü işte drama konusunda çocuklara öğreteceğimiz, işte harfleri nasıl vereceğim, ilahileri, oyunlarını nasıl öğreteceğimizi vs. uygulamalı olduğu için bu eğitim benim için çok çok verimli olmuştur. (K21)

Nitekim Korkmaz'ın çalışmasında da öğretmenlerin bazı yetersizliklerinin farkında oldukları ve bunları gidermek için hizmet içi eğitim, seminerler gibi faaliyetlere daha fazla ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.¹³⁰

Katılımcıların ifadelerinden hareketle öğretmenlerin eğitimlere ilgili oldukları ve ihtiyaç duydukları alanda eğitim almaya hazır ve istekli oldukları sonucu çıkarılabilir. Kurumsal olarak çocuk gelişimi, drama, oyun gibi sistematik eğitimlerin verilmemesi onları kendi imkânlarıyla bu konuda kendilerini geliştirmeye sevk ettiği görülmektedir. Nitekim Kurt, velilerin memnuniyetine yönelik çalışmasında velilerin de öğretici formasyonunun geliştirilmesi talebinde bulduklarını belirtmiştir.¹³¹ Söz konusu eğitimlerin öğretmenleri mesleki yeterliliklerinde daha iyi bir seviyeye taşıyacağı, düşünülmektedir.

Kurumsal eğitim kategorisinde ele alınan mesafe, hasret, körelme ve verimsizlik kodları öğretmenlerin ifadelerine göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerden hareketle öğretmenlerin ilahiyat lisans eğitimi ile 4-6 yaş mesleği arasında bir uyum görmedikleri bundan dolayı da kendilerini mesleki olarak konumlandıramadıkları tespit edilmiştir. Bu durumun zaman içerisinde aldıkları eğitimin körelmesine neden olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca lisans eğitimleriyle mesleklerinin uyumsuzluğunun görevlerinde verimsizliğe ve yetersizliğe sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ilahiyat lisans eğitiminde öğretmenlere alan bilgisi sunmakla birlikte alan bilgisini aktaracak mesleki formasyona dair derslerin de eklenmesi gerekli görülmüştür. Bununla birlikte ilahiyat fakültelerinde 4-6 yaş öğretmenleri başta olmak üzere yaygın din eğitime yönelik yan dallar açılabilir.¹³² Tartışılmaya devam eden bir konu olsa da ilahiyat fakültelerinden mezun olan öğrencilerin istihdam alanları dikkate alınarak branşlaşmaya gidilmesi ve müfredatının yenilenerek geliştirilmesi gerekmektedir.¹³³ Dolayısıyla program değişikliği

¹³⁰ Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma", 259.

¹³¹ Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*, 81.

¹³² Mehmet Korkmaz, "İlahiyat Fakültelerinin Yaygın Din Eğitimi Yeterlikleri: Eğitim-Öğretim Alanı", *Değerler Eğitimi Dergisi* 10/24 (2012), 141.

¹³³ Turan, "Türkiye'de İlahiyat Eğitimi: İstihdam Alanı Program İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme", 70-71.

gerekliliğinin en büyük nedeni istihdam alanlarına yönelik olmamasıdır. Bu nedenle donanımlı programların ve ihtiyaca yönelik derslerin olması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin mezun olduktan sonra kendilerini yetersiz hissetmemeleri için ilahiyat fakültesi programlarına 4-6 yaş öğreticiliği özelinde dersler konulmalıdır. Zira öğretmenler bu yaş grubunda hem dini hassasiyete sahip olmalı hem de çocukları bilişsel, duyuşsal, psikososyal ve psikomotor becerilerini geliştirecek düzeyde bilgiye sahip olmalıdır. Bu durumda öğretmenlerin görev uyumunun oluşması ve artmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca katılımcılar yöneldikleri alanda ve icra ettikleri mesleklerinde farklı bir bakış açısı kazandıklarının ve bu alana yönelik gelişimler sağladıklarının farkında olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla insan-meslek ilişkisi düşünüldüğünde bireyin mesleği ile bütünleşip kendini o alana dair bireysel eğitim ve desteklerle geliştirmesi yerinde olacaktır.

2.1.2. Bireysel Eğitim

Yaşam boyu öğrenme, kişinin niteliğine bakılmaksızın, her zaman, her şekilde, her yerde öğrenme sınırı ve zamanı olmadan gerçekleştirilen eğitimidir.¹³⁴ Birey, değişen ve gelişen toplumda çağa uyum sağlamak amacıyla kendini geliştirmeye çalışmaktadır. İnsan kendinde ne zaman ve ne kadar eğitim ihtiyacı hissederse o kadar kendini geliştirme çabası içerisine girmektedir.¹³⁵ Dolayısıyla 4-6 yaş öğretmenleri mesleki açıdan kendilerinde eksik olan ve ihtiyaç hissettikleri eğitimleri almaya çalışmaktadırlar. Burada öğretmenler hayat boyu öğrenme yoluna girerek eksik gördükleri yerleri tamamlamaya çalışarak kendilerini geliştirmektedirler. Eğitim temasının ikinci kategorisi olan bireysel eğitim başlığı altında sertifika, seminerler ve kişisel çaba şeklinde kodlara ayrılarak ele alınacaktır.

2.1.2.1. Sertifika

DİB, 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliği istihdamında ilahiyat fakültesi mezunu olmanın yanı sıra Halk Eğitim Merkezlerinin verdiği 380 saatlik çocuk gelişimi

¹³⁴ Millî Eğitim Bakanlığı;

<https://hbo.meb.gov.tr/portal/index.php?SayfaKodu=1#:~:text=Hayat%20boyu%20%C3%B6%C4%9Fre nme%2C%20okullar%20ile,s%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebi%20C4%9Fini%20g%C3%B6steren %20temel%20kavramlardan%20biridir.> (Erişim 26 Haziran 2023).

¹³⁵ Hıfzı Doğan, "Yaşam Boyu Eğitim ve Üniversite", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 9/1 (1976), 2.

sertifikasının alınmasını da şart olarak getirmiştir.¹³⁶ Ancak DİB kurslardaki ihtiyaç sebebi ile lisans mezunu olmayan ve sertifikası olmayan kişileri de 4-6 yaşta görevlendirmeye gitmiştir. Bu konuda K23'ün ifadesi şu şekildedir:

Hangi eğitimleri aldım imam hatip lisesi mezunuyum ben ve sonrasında ilahiyat eğitimi aldım bir yıl hazırlık dahil olarak 5 sene ilahiyat okudum. Orada Arapça kurslara vs. devam ettim. Son senemizde de formasyon eğitimi aldım bir seneye dağılmış olarak onun dışında başka bir eğitim almadım. Yani bu çocuk gelişimi vs. ya da halk eğitimlerin verdiği o çocuklukla alakalı olan eğitimlerden birini almadım açıkçası ama hani o formasyonum şu an beni idare edebiliyor mu evet edebiliyor hani o yönden bakacak olursak beni gayet götürüyor. (23)

DİB'in 380 saatlik sertifikaya sahip olma şartı 4-6 yaşta görev yapacak olan öğretmenlerin mesleğe dair hazırlanması sebebiyledir. Öğreticilerin eksikliklerini tamamladığı gerek DİB'in gerekse farklı kurumların verdiği bu sertifikalar oldukça önemlidir. Araştırmaya katılan öğretmenler çocuk gelişimi ve okul öncesine yönelik bazı sertifikalar almıştır. Dolayısıyla aldıkları sertifikalar öğretmenlerin kendini daha yeterli ve güvenli görmelerini sağlamaktadır. Bununla öğretmenlerin mesleki süreçlerini daha verimli hale getirmeye çalıştıkları söylenebilir. K27 aldığı eğitime dair şunları dile getirmektedir:

Öncelikle 4-6 yaş eğitimi almak için formasyon eğitimimiz bulunmakta yani öğretmenlik eğitimimiz bulunmakta, bununla beraber 380 saatlik seminer aldık. (K27)

K12, seminer eğitimi almadığını, K13, K22, K23 de çocuk gelişimi sertifikasını almadığını belirtmiştir. Diğer bütün katılımcılar sertifika almış ve seminer eğitimlerine katılmışlardır. Katılımcılardan K5, K8, K9, K11, K10, K15, K16, K17, K18, K26 sertifikanın mesleğe dair bir katkı sağlamadığını ifade etmiştir. Bunun sebebi ise Yazıbaşı'nın da makalesinde belirttiği gibi Halk Eğitim Merkezlerinde verilen çocuk gelişimi sertifikasının çocukluk dönemi din eğitimi pedagojisini de kapsamamasıdır.¹³⁷ Bu nedenle öğretmenler sertifika eğitiminde yapılan etkinlik, oyun, drama vs. gibi öğretim yöntemlerinin 4-6 yaş müfredatına yönelik nasıl kullanılacağını bilememektedir. Dolayısıyla bu sertifika eğitimi katılımcılara göre gereksiz ve vakit kaybı olarak düşünülmektedir. Konu ile ilgili öğretmenlerden K5 ve K15'in ifadesi şu şekildedir:

İlahiyat eğitimi fakültesinden sonra almış olduğum formasyon eğitimim güzeldi ve bence formasyon eğitiminin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Hatta şunu da ilave olarak eklemek istiyorum, formasyon eğitimi almış bir kişiye ek olarak zaten atandığımızda

¹³⁶https://webdosyasp.diyaret.gov.tr/muftuluk/UserFiles/istanbul/Ilceler/avcilar/UserFiles/Files/4-6%20YA%C5%9E%20SERT%C4%B0F%C4%B0KA_a29ea6b6-a154-4617-86a5-3d3c5a8381bd (Erişim 3 Mayıs 2023).

¹³⁷ Yazıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", 99-100.

Antalya'daki bize genel bir seminer düzenleniyor, o aldığım semineri de katmak istiyorum. Bu arada Yavuz Samur hocadan oyunlaştırmaya dair bir eğitim almıştık, Antalya semineri, hizmet içi eğitim seminerinde. Söylemek istediğim şey şu formasyon eğitimimizin üstüne zaten hizmet içi eğitim semineri alıyoruz bence sertifikanın tamamen gereksiz, zaman kaybı olduğunu düşünüyorum ve bu benim için böyleydi. Ben o sertifikadan hiçbir fayda görmedim. (K5)

Bir yıl kadar okul öncesi Diyanet'in 4-6 yaşında sertifikam ve ilahiyat fakültesi mezunu olmam hasebiyle görevlendirildim, bu şekilde başladım bir yıl bunu yaptım. Sonrasında ne yaptım, ben oradaki eksiklikleri gördüm, bunun yeterli olmadığını gördüm, hakka girmemem gerektiğini kendimce bu benim şahsi kendi fikrim. Çünkü kendimi yeterli görmedim, eksikliklerim çok fazlaydı. Bunda ilahiyat fakültesi mezunu olmak yeterli değildi, orada halk eğitimden alınan işte 450 saat değil 4.500 saat de olsa bunun kâfi olmadığını yeterli olmadığını düşündüm. (K15)

Çalışmaya katılan öğretmenlerin bazılarının lisans eğitimi ve öğretmenlik formasyonuna sahip olmanın yanı sıra Halk Eğitim Merkezleri tarafından verilen çocuk gelişimi sertifikasına sahip olmayı önemsedikleri görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların eğitim ve öğretim sürecini daha verimli hala getirmeyi amaçladığı tespit edilmiştir. Ancak onların bu çabalarının lisans eğitiminde tamamlayamadıkları eksiklikleri ve eğitim-öğretim sürecinde birtakım yetersizlikler yaşamalarını tam olarak engelleyememektedir.¹³⁸ Bunun sebebi de hem aldıkları eğitimin hem de sertifikanın 4-6 yaş din eğitimi pedagojisine uygun olmamasıdır.

2.1.2.2. Seminerler

Öğreticilerin mesleki yöndeki eksikliklerini kapatmaya çalıştıkları alanlardan birisi de DİB'in başta olmak üzere çeşitli kurumların vermiş olduğu seminerlerdir. Nitekim Tüten 'in yapmış olduğu çalışmada da 4-6 yaş öğretmenlerinin meslekte kendilerini geliştirmek için seminerlerin büyük bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.¹³⁹ Söz konusu seminerler alınan sertifikadan daha etkili olmakta, onların eksiklerini kapatmalarına ve kendilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu konuda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Ama 2018 yılının işte 15 tatilde 13 günlük bir seminere katıldım Antalya Manavgat'ta. Yani o da daha çok dönüm noktası oldu sanki hani biz bir şekilde yapıyorduk. Elimizden gelen gayreti gösteriyorduk ama en çok o 2018'deki aldığım seminer dönüm noktası oldu desem olacak. Sınıftaki etkileri de yani daha çok mesela Kur'an kursu öğreticisi olarak biz şeye yöneliyorduk daha önceleri işte çocuklara devamlı Kur'an-ı Kerim eğitimi verelim, sure ezberletelim, işte Kur'an-ı Kerim öğretilim diye ama o seminerden sonra gördük ki

¹³⁸ Arıcan-Arıç, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1290.

¹³⁹ Tüten, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi*, 55-60.

değerler eğitiminin daha çok önemli olduğu, çocukların hayatlarına daha önemli iz bıraktığını gördük. (K3)

Diyanet İşleri Başkanlığının rehber öğretici sistemlerine katılmışım ve çok yoğun ve dolu dolu bir seminerdi ve Türkiye'de şu anda onun üstüne bir seminer olmadı diyanet camiasında. Ona katılmak benim için çok, nasıl anlatayım yani bu mesleği sevmem de belki en büyük etkisi olan bir seminerdi. Yine ben resim analizleri, oyun analizleri, seminerlere de birçok defa katıldım özellikle pandemi döneminde bunların da yani yadsınamayacak derecede de faydasını gördüm. O yüzden bu meslekte biz bu meslek ayrı bir gruptan katıldık. O yüzden de okul öncesi, çocuk gelişimi, resim, müzik yani ne alabilirsek şu anda bizim için artı olarak görüyorum ve bulduğum her eğitime de katılmaya çalışıyorum. (K17)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin aldıkları seminerlere bakıldığında konularının ilahiyat lisans müfredatı dışında olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin lisans eğitiminde olmayan 4-6 yaşa yönelik eksiklikleri gidermeye çalıştıkları tespit edilmiştir. Seminerler 4-6 yaş öğretmenlerinin yeterlilikleri noktasında büyük bir öneme sahiptir. Ancak bu seminerler genel olarak mesleğe başladıklarında eksiklerini gidermeleri amacıyla verilmiştir.

Bazı katılımcılar sertifika ve seminerlerin yetersiz olduğunu, 4-6 yaşa yönelik daha verimli ve etkili eğitimlerin verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sebeple sertifikaya sahip olan ve seminere katılan öğretmenler yine de eksikliklerini tamamladığını düşünmedikleri için farklı eğitimleri de almaya devam etmiştir. Eğer bu sertifika eğitimlerinin ve seminerlerin içeriği 4-6 yaş müfredatına ve din eğitimi pedagojisine yönelik farklı uygulamaların ve anlatımların dahil olduğu öğretim yöntem ve tekniklerine sahip olursa daha verimli olacaktır. Ayrıca öğretmenler bu seminerleri, tahsilleri ile mesleki performansları icra arasında bir boşluk doldurma olarak görmektedirler. Halbuki bunu boşluk kapatmak değil mesleki performansları yetkinleştirme çabası olarak görmeleri gerekmektedir.

2.1.2.3. Kişisel Çaba

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin zaman içinde eksikliklerini fark ederek bireysel çabalarıyla kişisel ve mesleki olarak kendilerini geliştirmeye çalıştıkları görülmüştür. Bu durumun temel sebebi de katılımcıların, 4-6 yaş öğreticisinin alması gereken eğitimlerden ziyade ilahiyat lisans programı eğitimini almalarıdır. Söz konusu eğitim, katılımcıların 4-6 yaş öğreticisi olarak değil de bir ilahiyatçı olarak gelişimlerini sağlamıştır. Bu nedenle 4-6 yaş öğretmenlerinin mesleki hayatlarında bazı eksiklik ve boşluklar oluşmuştur. Öğreticiler bu eksiklikleri kişisel olarak tamamlamaya çalışmışlar ve mesleki deneyimlerinde olgunlaşan bir süreci

yaşamışlardır.¹⁴⁰ Dolayısıyla öğretmenler kendi kendilerini yetiştirmiş ve geliştirmişlerdir. Bu konuda katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Bence bir hoca kendini müzik alanında da geliştirebilmeli, bir hoca kendisini bilim alanında da geliştirebilmeli, yani birçok nasıl diyeyim o altılı zekâ dediğimiz o zekaya uygun bir şekilde kendini geliştirmesini ve az çok bilgisinin olması gerektiğini düşünüyorum. Yine mesela çocuk edebiyatına yönelik bir gelişiminin, donanımının olması gerektiğini ya da bir öğrenciye baktığında o öğrencinin potansiyelinin ne olduğunu çıkarabilmesi gerektiğini düşünüyorum bir okul öncesi öğretmeninin. Analiz yapması evet. Öğrencisini tanıyıp yeterliliğini bilip neyi ne kadar yapabileceğini ve neye hangi şeye yeteneğinin olduğunu bilmesi gerektiğini düşünüyorum. (K5)

Çocuk gelişimini bitirdim önce 2 yıllık sonrasında 4 yıllık, geçen yılda 4 yılımı tamamladım çocuk gelişimini de bitirdim. Bunun yanı sıra işte drama eğitimidir, hikâye okuma vs. o tarz şeyleri de almaya çalıştım o şekilde kendimi geliştirmeye çalıştım. (K25)

Evet seminer sertifikası ve her yönüyle seminerler almaya devam ediyoruz. Bununla beraber de çocuk gelişimi okuyorum. 3. sınıfım bu şekilde kendimi geliştirmeye devam ediyorum. (K27)

Doğan, 4-6 yaş öğretmenlerine yönelik yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında onların öğretim yöntem ve teknikleri alanında kendilerini eksik gördüklerini tespit etmiştir.¹⁴¹ Yağcı da 4-6 yaş Kur'an kurslarını ele aldığı araştırmasında öğretmenlerin öğrenme ve öğretme süreci yeterliliklerinin zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır.¹⁴² Dolayısıyla görüşme yapılan katılımcılar da öğretim yöntem ve tekniklerinde eksiklikleri sebebi ile ilahiyat fakültesinin yanında çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliğinin de mesleki anlamda önemli olduğunu belirtmişlerdir. İlahiyat fakültesinden mezun olup 4-6 yaş öğretmenliğine başlayan katılımcılar, eksiklerini görüp fark etmeleri kendilerini kişisel olarak geliştirmelerine, mesleki olarak da yeterlilik sağlamalarına neden olmuştur. Bu da her türlü zorluğa rağmen öğretmenlerin belli bir çaba ile zaman içinde olgunlaşan bir mesleki deneyime sahip olmalarını sağlamıştır. Yüksel de çalışmasında öğretmenlerin eksikliklerini bireysel çabaları doğrultusunda tamamlamaya çalıştıklarını tespit etmiştir.

143

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler de mesleki yeterlilikleri ile ilgili birtakım eksiklikleri dile getirmişlerdir. Öğreticileri 4-6 yaş konusunda daha verimli hale

¹⁴⁰ Arıcan-Arıci, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1278-1280.

¹⁴¹ Zülfü Doğan, *4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Alguları (Kayseri Örneği)*, 55-57.

¹⁴² Yağcı, *Öğreticilere Göre 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu (İzmir İli Örneği)*, 140-143.

¹⁴³ Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Alguları (Çankırı Örneği)", 160.

getirmenin önemli bir hususu pedagojik yeterlidir. Dolayısıyla katılımcılar alanlarıyla ilgili pratik ve teorik donanımına sahip olmak istemektedirler. Ayrıca öğretmenlerin konu merkezli yaklaşımdan ziyade, iletişim, öğretim yöntem ve teknikleri, materyal kullanımı, pedagojik yeterlilik gibi konularda iyi yetişmiş olmaları gereklidir.¹⁴⁴ Bu donanım öğretmenlerin kendisine olan güvenini ve öğrencilerin derse olan ilgisini artırmaktadır. Bu konuda K4 ve K15'in ifadesi şu şekildedir:

Bence kesinlikle drama, masal anlatıcılığı ve çocuk gelişimi ile ilgili kesinlikle bunlarla ilgili bir eğitim alması gerekiyor. Yani ben en çok kendimi o yönlerde eksik buluyorum ama hani bu yönümü de olabildiğince sosyal medyadan takip ettiğim insanlarla ve kendimi geliştirerek aşmaya çalışıyorum yani imkânım olsa şu anda kendi çocuklarım biraz daha büyümüş olsa ilk yapacağım şey drama ve masal öğretmenliği ile ilgili eğitim almak. Özellikle hani masal anlatıcılığının nasıl bir şey olduğunu anlayınca, ben masalları, hikayeleri nasıl anlatmamız gerektiğini anlayınca, kendim idrak edince yani önceden çocuklarla mesela hikâye saati yapıyoruz dediğimde çocuklarda böyle bir bıkkınlık isteksizlik görürdüm ama şu an hikâye saati yapıyoruz dediğimde hiçbir şekilde hani olumsuz bir şeyle karşılaşmıyorum ve daha mutlu daha dikkatli dinliyorlar. Bu da beni daha çok mutlu ediyor. (K4)

450 saatlik yaratıcı drama öğretmenlik eğitimi formatörlüğü aldım. Bunu harmanladım okul öncesine resim analizi, üniversiteden de resim analizi eğitim aldım, masal anlatıcılığı üniversiteden eğitimleri aldım çocuklara yönelik alınabilecek birçok sertifikaları da beraberinde bu 4 yıl içinde aldım çocuk gelişim okurken kendimi daha eksiklerimi tamamlama, daha donanımlı olma adına daha hazır hale geldim. (K15)

K10, pratiğe dair çok fazla bilgi edinemediklerini, genel olarak teorik bilgilere sahip olduklarını dile getirmiştir. K14 de yine standart bir eğitim aldığını ve DİB'in sınavlarına girerek atandığını ifade etmiştir. Öğreticilerden K1, eğitimini bu meslek amacıyla almadığını sonrasında seminerlerle kendini geliştirdiğini; K9, aldığı eğitimlerin dışında sosyal medyadan farklı eğitimlere katıldığını; K13 ise aldığı eğitimlerin haricinde iki çocuğunun mesleğe katkısı olduğunu ifade etmiştir. Öğreticilerin eğitim hayatına başlarken 4-6 yaş grubunda görev yapma düşüncelerinin ilk başlarda olmadığı, ilerleyen süreçlerde belirli sebeplerden dolayı bu göreve başladıkları görülmüştür. Çünkü 4-6 yaş kursları eğitim süreci içinde çok fazla bilinmemekte ve eğitim içeriği olarak tanınmamaktadır. Buradan hareketle öğretmenlerde eğitim ve meslek ilişkisinin zaman içerisinde oluştuğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere kurumsal eğitim ve seminerler dışında bireysel çabalarıyla çeşitli eğitimlere katılıp kendilerini geliştiren öğretmenler, daha

¹⁴⁴ Cemal Tosun-Fatma Çapçioğlu, "4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/5 (2015), 717.

motivasyonlu ve verimli halde ders işleyerek mesleklerinde başarı elde etmektedir. Ayrıca öğretmenlerin mesleklerinde kendilerini geliştirmeye yönelik istekleri olduğu ifade edilebilir. Nitekim öğretmenlere yönelik 4-6 yaş Kur'an kurslarının ele alındığı bir çalışmada da öğretmenlerin alanlarında bazı yetersizliklerinin farkında olup eğitim talebinde buldukları ve bu durumun da olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir.¹⁴⁵ Bütün bunlar güzel olsa da günümüzde üniversitelerde öğrencilere bilginin tamamını aktarmak mümkün olmasa da kendini geliştirme faaliyeti bireysel bir çabaya dönüktür. Yapılan bir çalışmada öğretmenlerin geliştirilmesi yerine öğretmenlerin kendini geliştirmesine yönelik bir ilke benimsenmesi gerektiğini vurgulamıştır.¹⁴⁶ Sonuç olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin kendilerini geliştirmeye dikkat ettikleri görülmektedir.

Katılımcıların ifadelerine göre bireysel eğitim kategorisinde sertifika, seminerler ve kişisel çaba kodları değerlendirilmiştir. Buna göre Kur'an kursu öğretmenlerinin mesleklerine yönelik genel olarak standart bir eğitim aldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu standart eğitimin eksik ve yetersiz olduğunu düşündüklerinden dolayı 4-6 yaşa yönelik kendilerini geliştirmek istedikleri ve bu konuda desteğe ihtiyaç duydukları görülmüştür. Bu nedenle öğretmenlerin sertifika ve seminerlere katılarak ve bireysel çabalarıyla çocuk gelişimine dair eğitimler almaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Nitekim bazı araştırmalarda da söz konusu seminer ve hizmet içi eğitimlerin yoğunluğunun artırılması gerektiği tespit edilmiştir.¹⁴⁷ Ancak öğretmenlerin ihtiyaç duydukları bu eğitimleri DİB tarafından kurumsal olarak almalarının daha sağlıklı olacağını söylemek mümkündür. Öncü'nün de belirttiği şekilde 4-6 yaş Kur'an kurslarında görevlendirilecek öğretmenlerin ihtiyaç duydukları ve gelişim alanlarına yönelik mesleki yeterliklerini artıracak seminerlerin düzenli yapılması gerekmektedir.¹⁴⁸ Dolayısıyla DİB'in ihtiyaca yönelik seminer ve eğitimleri artırması ve ilahiyat fakültesi bünyesinde 4-6 yaşa yönelik din eğitimi pedagojik eğitimleri vermesi gerekli görülmüştür.

¹⁴⁵ Üzümcü- Çınar, "Öğretmenlerine Göre Diyanet 4-6 Yaş Kur'an Kursları (Çorlu Örneği)", *Trabzon İlahiyat Dergisi* 7/1 (Haziran 2020), 33-35

¹⁴⁶ Ali Faruk Yaylacı, "Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirmelerine İlişkin Yaklaşım Sorunu", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2013) Özel Sayı, 37.

¹⁴⁷ Tüten, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi*, 80; Arıcan-Arıç, "Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1297; Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma", 244-254.

¹⁴⁸ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğretmenleri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 272.

2.2. PERFORMANS

Çalışmamızın önemli temalarından birisi de performans başlığıdır. İlahiyat fakültesinden mezun olan ve 4-6 yaş öğreticiliğine başlayan katılımcılar yeni bir görev tanımıyla karşı karşıyadır. Öğreticilerin bu 4-6 yaş mesleği sınıf içi, sınıf dışı, maddi ve manevi birçok unsurdan oluşmaktadır. 4-6 yaş öğreticiliği bu unsurların mesleki olarak bir arada icrasındır. Burada söz konusu icra performans olarak başlıklandırılmıştır. Dolayısıyla bu başlık altında 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerinin performans temasıyla ilgili değerlendirmeleri sınıf içi ve sınıf dışı performansın unsurları ve nitelikler şeklinde üç kategori olarak ele alınacaktır. Sınıf içi performans ise maddi ve manevi unsurlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

2.2.1. Performansla İlgili Sınıf İçi Maddi Unsurlar

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler görevleriyle ilgili önemli noktalara işaret etmişlerdir. Onların görevlerini değerlendirirken değindikleri bazı hususlar performansın sınıf içi maddi unsurları ile ilgilidir. Bu başlık altında üst kod olarak pedagojik yeterlilik ele alınmıştır. Burada öğretmenlerin ifadelerinden hareketle sınıf yönetimi, öğrenciyi tanıma ve gözlem, özel öğretim yöntemleri, derse hazırlık ve planlama alt kodlarıyla yorumlanmıştır. Ayrıca tecrübe ve yetenek şeklinde alt kodlar oluşturulmuştur. Buradaki bulgular onların gündelik performanslarıyla mesleği anlamlandırma şekillerine dair birtakım perspektifler sunacaktır.

2.2.1.1. Pedagojik Yeterlilik

Pedagojik yeterlilik bir öğretmenin ya da öğreticinin kaliteli bir öğretim için öğretme ve öğrenme süreçleriyle ilgili edindiği detaylı ve derinlemesine bilgidir.¹⁴⁹ Bundan dolayı pedagoji, öğretmen ya da öğretmenlerin sahip oldukları bilgileri etkili bir şekilde öğretmelerini sağlayan donanımdır. Kaliteli ve nitelikli bir eğitim ve öğretim süreci için öğretmenlerde olması gereken yeterliliklerin başında pedagojik yeterlilik gelmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bazı hususlar performanslarının pedagojik yön ve yeterlilikleriyle ilgilidir. Bu başlık altında öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleriyle ilgili sınıf yönetimi, tanıma, gözlem, özel öğretim yöntemleri, derse hazırlık ve planlama konuları ve bunlara yönelik bulgular ele

¹⁴⁹ Mehmet Gurol-Azmi Turkan-İpek Som, "Pedagojik Formasyon Sertifika Programının Değerlendirilmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 17/65, 107.

alınacaktır. Bu bulgular onların performanslarında pedagojik yeterliliklerin önemi ve mesleklerini anlamlandırma noktasında bazı bakış açıları sunacaktır.

2.2.1.1.1. Sınıf Yönetimi

Öğrenme-öğretme aşamasının daha verimli bir şekilde yapılabilmesi ve sınıf içi performans icralarının en üst düzeyde olabilmesi için iyi bir sınıf yönetimi oldukça önemlidir. Görüşmeler sonucunda öğrencilerin sınıf yönetiminde eğitimi ve tecrübesi olmadığı için zorlandıkları tespit edilmiştir. Başka yönleriyle yeterli düzeyde ancak sınıf yönetiminde yetersiz olan kişiler işi bırakmak durumunda kalmıştır.¹⁵⁰ Bu konuda K9'un ve K21'in ifadesi şu şekildedir:

Evet oldu göreve ilk başladığımız dönem işte şeyde o temmuz ayını hiç unutmuyorum. Temmuzun 19'unda başladım işte sonuna doğru istifa dilekçesi yazdım yöneticime verdim, bunu ben gidemem siz götürün dedim. Çünkü sesim çıkmıyor, kendimi duyuramıyorum, işte bir şeyleri ifade edemiyorum, sınıflar çok kalabalık, olması gerekenden fazla kalabalık, çocuklar zaten birbirilerini çoğu tanıyorlar belli bir mahalle geliyor zaten hemen kaynaşıyorlar. Sen yenisin daha hiçbir tecrüben yok ne yapacağımı bilmiyorsun, oturdum ağladım. (K9)

Tabii ki bizim de moralimiz bozuk olduğu zamanlar oluyor ama bunu tabii ki yansıtmamaya çalışıyoruz. Onların zaten en ufak bir işte öğretmenim deyip sizi kucaklamaları, yanınızda koşmaları o enerjiyi zaten yükseltiyor ister istemez sınıfta da genelde bu enerjimiz oluyor ama bazı durumlarda da özellikle sınıfta hani kriz diyebileceğimiz böyle çocukların birbiriyle sürtüşme yaşadığı, işte seslerin yükseldiği gibi durumlarda da nadiren de olsa kendimizi yetersiz hissettiğimiz anlarda olabiliyor. (K21)

Öğreticilerin öğrencileri tanıma ve buna göre davranış geliştirme, etkinlikleri planlama ve sınıf yönetimini sağlama konusunda becerikli olmaları gerekmektedir.¹⁵¹ Özellikle 4-6 yaş gruplarında çocukların dikkatini çeken, çoklu zekaya hitap eden eğitim-öğretim yöntemlerinin sınıf yönetiminde etkisi çok fazladır. Dolayısıyla öğrencilerde yetkinlik düzeyi arttıkça eğitimi yönetebilme kolaylaşacaktır. K15'in bu durumla ilgili görüşleri şöyledir:

Yani donanımlı olduğunda öğretmen her türlü materyaliyle, etkinliği, oyunuyla, dramasıyla ondan sonra tekerlemesi, şiiri, bilmececi ile bulmacası, grup oyunları, parmak oyunları gibi kendini dolu dolu yetiştirdiğinde öğretmen sınıfta ben şimdi ne yapacağım diye bir boşluğa düşmez öğrenci de birbiriyle tartışacak kavga edecek noktaya gelmez. Yani sınıflarda şu söylenir çok gürültülü bir sınıf, hakimiyeti hiç yok, pata küte, çocuklar saldırm çayıra

¹⁵⁰ Patrica H Phelps, "Helping Teachers Excel As Classroom Managers. Clearin House", *Academic Search Premier* 64/4 (1991), 1.

¹⁵¹ Ezgi Denizel Güven-Fatma Nilgün Cevher, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (2005), 19-20.

Mevla'm kayıra gibi ortalıkta boş boş dolanıyor gibi durumlar, görüntüler ancak nasıl ortadan kalkar öğretmenin donanımlı olmasıyla. (K15)

Öğretici, sadece bilgiyi aktaran değil sınıfta olumlu-olumsuz bir hava oluşturan ve yöneten kişidir.¹⁵² Bu nedenle 4-6 yaş öğreticileri çocuklara yaklaşımında hem sevgi-saygı temelli hem de süreci iyi yöneten yapıya sahip olmalıdır. Öğreticilerin, eğitim sürecinde zamanı iyi kullanması, öğrencilerle sağlıklı bir iletişim içinde olması ve öğrencilerin sınıfta kendilerini rahat hissedebilmelerini sağlaması oldukça önemlidir. K7'nin bu konudaki ifadesi şu şekildedir:

Hep anne sevgisi ile yaklaştığımızda o sınıfta bir otorite oluşturamıyorsunuz yani hem sevgiyle otoriteyi aynı anda yürüttüğünüzde, aslında daha çok çocuk tarafından kabul görüyorsunuz. Yani çocuk ne kadar 5 yaşında olsa da sizin o hep anne şefkati zamanla kullanabiliyor ama hem otorite hem sevgi yanınızı gösterdiğinizde çocuğunuza o çocuk üzerinde daha etkili olabiliyorsunuz, derslerinizi daha rahat işleyebiliyorsunuz. Sınıf ortamında sınıf kurallarını daha iyi oturtabiliyorsunuz o yüzden de sevgiyle otoritenin aynı anda yürütmesi gerektiğini öğrenmiştim. (K7)

K18 ise bu konuda şunları ifade etmektedir: Daha sonra olması gereken bir nitelikler çoğu öğreticimizde ve tez çalışması yaptığımda da bunu fark ettim, bireysel ilerlediklerini gördüm ve bireysel ilerlemeleri çok yanlış, orası bir toplu olarak ilerlemesi, toplu olarak kontrollerinin yapılması gerekiyor. Allah korusun çünkü bireysel okumaya geçiyormuş öğretmenler alıp öğrenciyi, çocuklar oyuncak odasında veya ders odasında olsa bile tek bir çocuğa hakimiyet sağladığı için diğer çocukların kontrolden çıktığını düşünüyorum. Görüşmelerde ben bunları anladım işte öğretmenler toplu olarak sınıfı ilerletmeli mesela bir çocuk Kur'an'a geçerken diğer çocuk daha baştaki harfleri öğrenmeye çalışıyor bu çok yanlış, hepsini toplu olarak belli etmek gerekiyor, aynı okul sistemi gibi olmalı yani öğretici bunu kavramalı yani cami eğitimi değil okul eğitimi gibi ilerlenmeli. (K18)

K18'in bu ifadesi önemlidir. Çünkü öğretmenlerin bazıları Değerler Eğitimi, Dini Bilgiler ve Tamamlayıcı Kazanım derslerinde toplu etkinlik ve anlatım şeklinde derslerini devam ettirmektedirler. Ancak bazı öğretmenler Kur'an-ı Kerim dersinde toplu anlatımdan ziyade bireysel ilerlemektedirler. Özellikle Kur'an-ı Kerim'e geçtikten sonra çocuklar bireysel olarak okutulup takip edilmektedir. Ancak öğrencilere bir arada aynı amaç doğrultusunda derslerin verilmesi daha uygun görülmektedir. Öğrenmenin gerçekleştiği çevre, düzen, kurallar, öğrenci katılımı önemlidir. Sınıf içinde öğrenci, öğretici, materyal ve program, eğitimin önemli kaynaklarıdır. Dolayısıyla sınıf yönetimi ne kadar kaliteli olursa eğitimin kalitesi ve niteliği de o kadar yüksek olur.¹⁵³ Doğan'ın yaptığı çalışmada öğretmenler sınıf yönetimi konusunda eksiklikleri olduğunu ve bu hususta seminerler

¹⁵² Durmuş Kılıç-Serap Mutlu Aydın, "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Eğilimleri", *EKEV Akademi Dergisi* 0/65 (Şubat 2016), 470.

¹⁵³ Hüseyin Başar, *Sınıf Yönetimi* (İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1999), 13.

yoluyla eğitim alınması gerektiğini belirtmişlerdir.¹⁵⁴ Korkmaz'ın araştırmasında öğretmenler yine sınıf yönetimine dair eksikliklerini ve bu anlamda pedagojik bir eğitime ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir.¹⁵⁵ Nitekim sınıf yönetimi için alınan eğitimler öğretmenlerin sınıfta daha yüksek performans göstermelerini sağlayacaktır.

2.2.1.1.2. Öğrenciyi Tanıma ve Gözlem

Her öğrenci birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Her bireyin zekâsı, yeteneği, ilgisi, öğrenme metodu ve hazır bulunuşluğu farklıdır. Öğreticinin söz konusu farklılıkları bilmesi öğrenciyi ne kadar tanıdığı ne öğrettiği, nasıl bir iletişim ve etkileşimde olduğuyla yakından ilgilidir.¹⁵⁶ Bu nedenle katılımcılar mesleklerinde öğrenciyi tanımanın önemine vurgu yapmışlardır. Bu konuda K3 ve K7 şunları dile getirmiştir:

Öncelikle pedagojik formasyona sahip olmalı yani çocukların hangi dönemlerde neleri öğrenebileceği, nelere açık olduğunu bilmesi gerekiyor. (K3)

Çocuklara bir şeyi öğretmeden ziyade önce onları bir tanımamız gerekiyor. Onların bilişsel gelişimini, duygusal gelişimini, fiziksel gelişimini, 4-6 yaştaki o dönemini çok iyi bilmemiz gerekiyor. Bu da tamamen bizim aldığımız eğitimle alakalı bir şey. Onu bilmeden biz çocuklara bir şeyler veremeyiz veya onu yaptığı herhangi bir şeyi yüzlerinde tepkimiz ona göre oluyor. (K7)

K10 da çocuğun fiziksel, biyolojik, ruhsal ve gelişimsel özelliklerine hâkim olunması gerektiğini aynı zamanda bu bilgisinin uygulanabilir olmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. K14, çocukların hazır bulunuşluklarına göre eğitim verilmesinin rastgele ve gelişigüzel bir eğitim sürecinin önüne geçtiğini belirtmiştir. K17, öğreticinin çocukları tanıdikça zamanla eğitime daha uyumlu hale geldiğini ve öğreticinin kendisini sınıf ortamında rahat hissettiğini ifade etmiştir. K20 ve K25 ise çocukların gelişim basamakları ve kişisel özelliklerini bildiğinde onlara nasıl davranacağını, hangi etkinlikleri hazırlayacağını bilmesinde fayda sağladığını belirtmişlerdir.

Öğreticilerin öğrencilerin gelişim aşamalarını, hazır bulunuşluklarını ve bireysel özelliklerini bilmesinin kontrollü bir eğitim-öğretim süreci yürütmelerini sağladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle eğitimde öğrenci farklılıkları dikkate alınmalı, öğrencinin

¹⁵⁴ Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Alguları (Kayseri Örneği)*, 117.

¹⁵⁵ Korkmaz, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma", 259.

¹⁵⁶ Ayşe Ottekin Demirbolat, *Sınıf Yönetimi* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000), 37.

yeteneğine, zekâ alanlarına ve ilgisine yönelik eğitim metotları sunulmalıdır.¹⁵⁷ Ayrıca söz konusu durumlara vakıf olan öğretmenlerin sınıf ortamında kendilerini daha rahat ve güvende hissettikleri ortaya çıkmıştır. Bunlarla birlikte katılımcıların öğrencileri tanıma hususunda istekli ve açık oldukları tespit edilmiştir. Korkmaz'ın çalışmasında da benzer bir sonuç elde edilmiştir.¹⁵⁸ Akdağ da yüksek lisans çalışmasında öğretmenlerin öğrencileri gözlemleyerek ve daha sonra iletişim yoluyla tanımaya çalıştıklarını tespit etmiştir.¹⁵⁹ Başka bir çalışmada da öğretmenlerin öğrencileri tanımaya yönelik teknikleri bilme noktasında yeterli olmadıkları ve kendi tecrübelerinden hareketle çocuğu tanımaya çalıştıkları ifade edilmiştir.¹⁶⁰ Yüksel'in çalışmasında ise öğretmenler zaman içerisinde öğrencileri tanıma seviyelerinin arttığını söylemişlerdir.¹⁶¹ Öğreticiler, öğrenciyi tanımanın onların sınıf içi performansını artırmada son derece önemli olduğuna dikkat çekmektedirler.

Öğrenciyi tanımanın en önemli yollarından biri gözlemdir. Gözlem ve gözleme dayalı farklı teknikler okul öncesi dönemindeki çocukları tanıma ve değerlendirme yöntemleri arasında yer almaktadır.¹⁶² Çocukları 4-6 yaş kurslarında destekleyebilmek için gelişim alanlarını iyi bilmek gerekmektedir. Dolayısıyla çocukların iyi gözlemlenmesi ve gelişimlerinin takip edilmesi çok önemlidir. Okul öncesi dönemi çocuğun önemli zamanı olduğu için yıl boyunca gelişim alanları gözlemlenip kontrol edilmelidir. Bu konuyla ilgili K11 ve K15 ise şöyle düşünmektedirler:

Her çocuk kendine has özelliklere sahip bu yüzden her birini ayrı ayrı çok iyi gözlemlemeli, ben bunu kendi sınıfımda iki aya yayıyorum yani eğer iki aya kadar çözümlenmemişse ben farklı yollar deniyorum, iki aya kadar her çocuk mutlaka tanır diye düşünüyorum. (K11)

Yani oyunun çok getirisini görüyorum, çocuk da şuna ben çok inanıyorum oyun çocuğun dili, oyun çocuğun işi, oyun çocuğun gıdası, olmazsa olmazı, güvenli bağlanma ancak oyunla olur. Öğretmene güvenli bağlanmada, anne babaya güvenli bağlanmada, yani birçok şeyi oyuna dökerek sağlıklı bir iletişim kurabildiğimizi ben gözlemliyorum. (K15)

¹⁵⁷ Vedat Aktepe, "Eğitimde Bireyi Tanımının Önemi", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/2 (Mayıs 2005), 16.

¹⁵⁸ Korkmaz, *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri*, 118-121.

¹⁵⁹ Fatma Akdağ, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 107.

¹⁶⁰ Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği)*, 180-181.

¹⁶¹ Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)", 159.

¹⁶² Gülin Yılmaz Topuz-Özlem Melek Erbil Kaya, "Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocukları Tanıma ve Değerlendirme Amaçlı Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşleri", *Anadolu Journal of Educational Sciences International* 6/1 (Şubat 2016), 131.

K15, çocuğu oyun içinde gözlemleyerek çocukla bağ kurduğunu belirtmiştir. Her çocuğun eğitim sürecinde ve oyun alanında gözlemlenmesi önemlidir. Çocuklar kendini günlük aktiviteleri içinde daha rahat ifade edebildikleri için onlar hakkında bilgi toplamak en iyi gözlem sürecinde olmaktadır. Bu konuyla ilgili Doğan, çalışmasında öğreticilerin gözlem yoluyla bilgi sahibi oldukları konularda kendilerini yeterli gördüklerini tespit etmiştir.¹⁶³ Gözlemi yapan öğreticinin neye önem vermesi gerektiğini ve hangi amaca yönelik yaptığını bilmesi gerekmektedir. Çocuk merkezli yaklaşımı görmemiz için gözlem şarttır.

K23, mesleğinin gözlem yeteneğini geliştirdiğini ve bu sayede her öğrenciyi her veliyi gözlemlediğini belirtmiştir. K27 ise eğitimlerin önemli olduğunu ancak bunun yanında mesleğe başlamadan önce 4-6 yaş kurslarında staj uygulaması ile gözlem yapılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Gözlemle çocuğun doğası daha net algılanabilir ve çocuğa yönelik yaklaşımlarla gelişimine dair ihtiyaçları karşılamak mümkün olur. Yüksel de çalışmasında öğreticinin gözlem, staj, etkinlik gibi donanımlarının artırılması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁶⁴ Dolayısıyla öğrenciyi tanımaya yönelik gözlem ve tekniklerinin bilinmesi öğretici açısından eğitim sürecine katkı sağlayacağı söylenebilir.

2.2.1.1.3. Özel Öğretim Yöntemleri

Öğretmen/öğretici eğitimin kalitesini etkileyen en önemli unsurdur. Öğrencinin toplumda nitelikli davranışlara sahip olması için öğreticinin etkili bir öğretim yöntemine sahip olması ve her öğrencinin özelliklerine göre öğretim yöntemini seçmek büyük önem taşımaktadır. Şensoy çalışmasında 4-6 yaş öğreticilerinin öğrenci nitelikleri ve yaş durumlarına özel öğretim yöntemlerinin artırılması konusunda daha fazla bilgilendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.¹⁶⁵ Güven ise özel öğretim yöntemlerinin kalıcı öğrenme sağladığını, çocukların zekalarını desteklediğini, öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve

¹⁶³ Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği)*, 43.

¹⁶⁴ Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)", 160.

¹⁶⁵ Şensoy, *4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*, 71.

hızlandırdığını, gelişim alanlarına katkı sağladığını belirtmiştir.¹⁶⁶ Bu konuda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Mesela drama eğitimi aldık formasyonda, formasyon hocamız çok bu konuda yani dramaya çok düşkün yani tamamen bütün dersin drama üzerinden gitmesi gerektiğini dersi anlatırken işte, bir şeyi atıyorum çocuk normalde boyama etkinliği yapacak onu bir dramaya dönüştürebilirsiniz diyordu. Ben de çocuklara ulaşamadığımı anladığım anda hemen sınıftaki o dersi dramaya çevirip ve çocukların odağını topladığımı fark ettim yani bu şekilde oyuna dönüştürmeye çalıştım her türlü eğitimi, elhamdulillah onda da faydasını gördük. (K2)

Yani şu an aklıma gelen yaşlılar haftasında çocuklara böyle kız çocuklarına işte bir nine şekline bürüyüp, erkek çocuklarına bir dede şeklinde işte belleri büküp, bir baston verip ellerine o şekilde bir saygı duyulması, yaşlılara saygı duyulmasını, ondan sonra sıraya giriyorlardı, ondan sonra hasta ziyareti yaptırıyorduk mesela şey olarak birisini hasta yapıyorduk diğerine ziyaretler nasıl yapılır onları göstermeye çalışıyorduk. (K3)

K2, K3 ve diğer öğretmenler drama çok önem vermektedir. Drama okul öncesi dönemde çocukların hayal dünyaları üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Uzmanlar tarafından yaratıcı dramanın önemi de çok vurgulanmaktadır. Bu dönemde çocuklar soyut kavram olan dini ve ahlaki değerleri drama ile algılayarak ve hissederek öğrenmektedir. Aynı zamanda Yüksel, çalışmasında öğreticinin öğrenciyi drama, oyun, boyama vb. etkinliklerle tanımaya çalıştığını tespit etmiştir.¹⁶⁷ Göçmen araştırmasında çocukların yaratıcı drama ile aktarılan konuyu ders olarak değil oyun ve eğlence şeklinde görmeleri sonucunda derse meraklı ve istekli olduğunu ifade etmiştir.¹⁶⁸ Kaya ve Antepli ise drama tekniğinin çocuklarda değerleri algılamasını geliştirdiğini ve değer kazanımı ile davranışlarının olumlu şekilde değiştiğini belirtmiştir.¹⁶⁹ Bu nedenle öğretmenlerin hepsi drama eğitimini önemsemeli ve kendilerini bu alanda geliştirmelidir. K5 de çoklu zekâ yöntemine hitap eden tarzda eğitim vermeyi önemsedini belirtmiştir:

Yani işte mesela aklıma ne geliyor el ele diz dize kol kola oyunu geliyor mesela ya da hani işte kendi eğitiminizle ilgili bir şeyi nasıl oyun haline getirebilirsiniz yine hocanın adını hatırlamıyorum ama ritmik öğrenen öğrenciler için o şiirlerin nasıl ritmik hale getirilebileceğini bize öğretmişti ve ben bunu uyguluyorum şiirleri ritmik hale getiriyorum. Ya da şekilsel hale. İşte mesela dua öğretiminde diyelim ki şekle döküyorum işte nasıl diyelim gul huvellahu ehad allahussamed (elleriyle simgeler yapıyor) yani bu şekilde ritmik

¹⁶⁶ Gülhan Güven, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Hakkındaki Görüşleri” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1/34 (Haziran 2013), 49.

¹⁶⁷ Yüksel, “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)”, 176.

¹⁶⁸ Fatma Göçmen, *Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma*, (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 152-153.

¹⁶⁹ Yıldız Kaya-Serap Antepli, “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi”, *Yaratıcı Drama Dergisi* 13/2 (2018), 239.

ve şekle dökerek bir öğrenimimiz olmuştu. Onun dışında yine sınıf yönetimimize ilgili olmuştu. (K5)

K8, yaratıcı drama, resim analizi ve oyunlarla eğitim-öğretim yaptığını ve faydasını gördüğünü belirtmiştir. K9, hikâye kartları hazırlayarak, kuklalar ile dramalarla dersi anlattığını ifade etmiştir. K12 ve K27 de oyunu ve dramayı derslerinde daha etkin kullandıklarını belirtmişlerdir. K13, oyunlarla, şarkılarla, farklı etkinliklerle dersi anlattığını aktarmıştır. K17, okul öncesi, resim analizleri, oyun analizleri, çocuk gelişimi, resim ve müzik eğitimlerini alarak bunları sınıfında uyguladığını ve faydasını gördüğünü ifade etmiştir. K21 ve K22, oyunla öğrencilerin derse olan heveslerini arttırdığını, K25, dramayla çocukları doğal akışına bıraktığını yani özgür olmaları, onların fikirlerinin ön planda olmasını gerektiğini belirtmiştir. Özel öğretim yöntemlerinin etkisinin daha iyi anlaşılacağını düşündüğümüz için K10'un ifadesini doğrudan almak yerinde olacaktır:

Yani çocuğa işte Kızılay haftası yapıyoruz fotokopi, boyatıyoruz fotokopi etkinliği vermek biraz gereksiz ve aslında müsriflik olur bana göre ve çünkü o kazanımı vermemişsinizdir. Çünkü o duyguyu yaşatmalısınız bir kâğıdı boyamayla işte şu an Kızılay da insanlar birbirlerinin yardımına koşarı hissedebilir mi boyama yaparak hissetmez ama onu bir dramayla yaptırarak olursanız o hissiyatı yaşatabilirsiniz yani okul öncesi tamamen aslında hissiyatı yaşatmak üzerine kurulu bir alan diyebilirim. (K10)

4-6 yaşta görev yapan kişiler bir öğreticiden ziyade aynı zamanda bir eğitimci olmalıdır. Dolayısıyla gerekli olan mesleki bilgi ve yeterliğin, mesleğe başlamadan önce özel öğretim yöntemleri dersleri adı altında kazandırılması gerekmektedir. Öğreticilerin bu açıdan geliştirilmesi eğitimin gelişmesini de etkileyecektir. Yüksel, çalışmasında öğreticilerin, öğretim yöntemleri konusunda hizmet içi eğitimlerle yetkinliklere katkı sağlaması ve böylelikle öğretim sürecinin daha verimli ve etkili hale getirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.¹⁷⁰ Eğitim sürecinde tüm öğelerin işlevsel hale getirilmesi öğreticinin elindedir. Dolayısıyla öğretim programları geliştirilip özel öğretim yöntemleri ile kaliteli bir işleyiş sağlanmalıdır. Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı üzere özel öğretim yöntemleri ile ders işleyişinin yapılması ve öğrencilere aktarılması ön planda tutulmaktadır. Bu nedenle mesleki yeterliliğe dair bu eğitimlerin verilip derslere uygulanması eğitimin niteliğine katkı sağlayacaktır.

¹⁷⁰ Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)", 178.

2.2.1.1.4. Derse Hazırlık ve Planlama

Katılımcılarla görüşmeler sonucunda ortaya çıkan diğer bir yön ise hazırlık aşamasıdır. Öğreticiler genel olarak derse hazırlıklı gitmeyi önemsediklerini belirtmişlerdir. Böylece sınıfta sistemli bir şekilde ilerlendiğini ve sınıfa hâkim olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Yani ben bunu övmek için söyleyemiyorum asla böyle bir şey söz konusu değil, ben mesela her gün şunu yaparım sabah namazından sonra ya da akşam yatmadan önce mutlaka yaparım, neler yaptıracağıma planlarım, planladıktan sonra şu derste şunu, şu derste şunu yapacağım diye yazarım. Bakarım ki o gün içerisinde hatta yedekte yazarım ortada kalmayayım diye çocuklar çünkü yerine göre hızlı yapıyor, yerine göre yavaş yapıyor, o etkinlik sarmıyor hemen başka bir etkinliğe geçmek gerekiyor. Bunu yaptığımda artan gün içerisinde birkaç tane daha etkinliğim olur. Vakit olsaydı şunu da yaptırıyordum derim, vakit olsaydı bunu da yaptırıyordum derdim. Bu bana ne yapıyor işte orada çocuğun meşgul ederek sınıfa hâkim olmamı kolaylaştırıyor. (K15)

Sınıf eğitimi ile alakalı bunu konuşursak, bir gün öncesinden tüm hazırlıklarınızı yaparsanız, yarın şu saatte şunu yapacağım, bu ders saatinde bunu yapacağım şeklinde kafanızda bir şablon oluşturursanız, her türlü kendinizi sınıfta rahat hissedersiniz, ne kadar oyunlara hakimseniz, dramalara hakimseniz, beslenme saatlerine bile hakimseniz o rahatlığı hissediyorsunuz. Ama hangi saatte ben ne yapacağım, işte bu etkinlik nasıldı hani tamamen hazırlık gerektiren bir iş hazırlıksız sınıfa girdiğinizde hiçbir şekilde kendinizi rahat hissetmiyorsunuz. Her zaman az önce de söylemiştim cebinizde yedek bir şeylerin olması gerekiyor, yedek bir şarkı, yedek bir oyun, yedek bir hikayeniz, her günden farklı. (K17)

K11, yetişkin, gençler, 4-6 yaş, hepsinin farklı bir hazırlık gerektirdiğini; K16, sabah erkenden kursa gidip etkinlikleri hazırladığını; K26, her akşam Pinterest'ten farklı konulara, etkinliklere ve oyunlara baktığını belirtmiştir.

Öğreticinin 4-6 yaşta çocuklara faydalı olabilmesi için dersin konusuna hâkim olmalı ve bunu aktarabilecek ustalıkla sahip olmalıdır. Bunun için de öğreticinin derse hazırlıklı gitmesi gerekmektedir. Ders planı ve programının, derste kullanılacak materyalin önceden hazırlanması ve öğrencilerin hazır bulunuşluğuna göre bir eğitim verilmesi dersin verimliliğini¹⁷¹ ve hakimiyetini artıracaktır. Öğreticiler 4-6 yaşta ihtiyaçlara yönelik her gün kendilerini güncellemek ve geliştirmek durumundadır. Yapılan bir çalışmada çocuklara öğrenim hızlarının sağlanabilmesi için daha fazla zamana ihtiyaç duyulduğu ve sürekli materyal üretmenin öğretmenler için zorlayıcı olduğu tespit edilmiştir.¹⁷² Ancak öğretmenler için bu durum fazla mesai gerektirse de ders için

¹⁷¹ Ali Kıran-Şükrü Ada, "Öğretmenlerin Zamanı Etkili Kullanması: Yüksek Lisans Tezlerine Yönelik Bir İçerik Analizi", *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 6/1 (Mart 2022), 28.

¹⁷² Arıcan-Arıç, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1284.

kullanacağı malzemeleri, öğretim yöntemlerini, hangi konuyu nasıl anlatacağını önceden belirleyip eğitim-öğretime başlarsa hem öğreticinin işi kolaylaşacak hem de sınıf hakimiyeti sağlanmış olacaktır. Katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı üzere öğreticilerin hazırlığa önem verdikleri ve kendilerini bu alanda sürekli geliştirdikleri tespit edilmiştir.

2.2.1.2. Tecrübe

Katılımcılar göreve başladıklarında 4-6 yaşa dair bilgilerinin yetersizliği sebebiyle zorlanmaktadırlar. Ancak öğreticiler daha sonraki süreçlerde bireysel çabaları ile kendilerini geliştirmekte ve sınıfta edindikleri tecrübeleri ile zamanla mesleğe dair bilgi edinmektedirler. Öğreticilerin mesleki tecrübelerinin zamanla artması, öğrencilerin gelişim özelliklerini ve onlar arasındaki farklılıkları daha iyi bilmelerini sağlamaktadır.¹⁷³ Dolayısıyla bireyin yaşadığı tecrübeler mesleğinde projeksiyon görevi görmektedir. Katılımcıların ifadelerine göre bilgiyle harmanlanmış tecrübe, mesleğe dair ışık olmaktadır.

Bu işte gerçekten tecrübe gerekiyor her tecrübeyle geçirdiğiniz bir dönem, ikinci dönem daha da o işi daha güzel yapmanıza vesile oluyor 2019'dan bu tarafa geçirmiş olduğu tecrübeler de tabii ki özellikle bu sene için söylüyorum daha da her şeyin yerine oturması ve rayına oturmasını sağladı. (K8)

Yani bu işi yapmayı çok gönüllü olarak tabii ki başladık ama çok tecrübesiz olarak ve eğitimsiz olarak. Çünkü Sakarya Üniversitesi'ne uzaktan eğitimle vermiş olduğu bir sertifika, çocuk gelişimi sertifikası vardı sadece, daha sonra bir yıla yakın ya da yarım dönem zannedersen bununla devam edip kendimiz tecrübelerimizle geliştirmeye çalışıyorduk. (K21)

Yapılan bir araştırmada öğreticilerin teorik bilgi olmadan yani herhangi bir eğitim almadan kendi tecrübelerinden hareketle yeterli olduklarını düşündükleri ve öğreticilerin bu tecrübelerinden hareketle çeşitli amaç-ilkeler belirlemelerine ve öğrenme-öğretme sürecini buna göre düzenlemelerine sebep olduğu ifade edilmiştir.¹⁷⁴ Ancak çocuk gelişiminde özellikle 4-6 yaş döneminde, alınan eğitim çocuğun geleceğini etkileyen önemli bir süreçtir. Çocuğun kişilik yapısı, bilgisi, değer yargıları, alışkanlığı, tutumu ve kazandığı davranışların önemli bir kısmı bu süreçte olduğu için önemli bir zaman dilimidir. Dolayısıyla tesadüfi bir eğitime bırakılamayacak kadar ciddi bir aşamadır. Korkmaz'ın çalışmasında 4-6 yaş Kur'an kursunda görev yapan öğreticilerin mesleğin

¹⁷³ Yüksel, "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)", 159.

¹⁷⁴ Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği)*, 49.

ilk yıllarında öğrenciyi tanıma konusunda zorlandıkları, edindikleri tecrübe ile öğrencileri tanıyabildikleri tespit edilmiş ve öğretmenlerin yıllar içinde daha yeterli duruma geleceği belirtilmiştir.¹⁷⁵

Bir de şu var tabii ki 4-6 yaşa uzaktan bakmakla içinde olmakla çok farklı kareler aslında. Ben de uzaktan baktığım dönemde bazı önyargılar duyabiliyordum bu mesleğe karşı ama içine girdiğinizde tamamen farklı bir alan olduğunu ve tecrübe etmeden bu alanla alakalı hiç kimsenin söz söylemesinin de doğru olmadığını düşünüyorum. O yüzden de bulabildiğimiz her şeyi 4-6 yaşa artı olarak bizim eklememiz gerektiğini düşünüyorum yani. (K17)

İlk senem ilk 2 ay ben de ağladım. Buradan çıkıyorum ağlıyorum, derin nefes alıyorum, ben ne yapacağım diyorum, tekrar geri giriyorum. Sabahtan iki tane yapan arkadaşımız vardı ilk sene yapanlardandı. Onların tecrübesinden telefonla arıyorum ben bu şeddeyi sağdan anlatıyorum yok, soldan anlatıyorum yok, bunu nereden anlatacağım arkadaşına soruyorum sonra öbürünü arıyorum sonra özel kreş yapan yerler vardı dini eğitim verenler yani onu arıyorum ben bu esreyi diyorum nereye koyduysam bu çocuk bunu anlamadı ne yapayım? Ama bunu böyle sormaktan hani hiç çekinmem biri biliyorsa kesinlikle kişiyi ehline sormayı çok severim. (K19)

K19'un ifadesinden anlaşıldığı gibi katılımcılar ilk yıllarında mesleki tecrübesizlik yaşamaktadırlar. Bu noktada eğitimlerin, sertifikaların ve seminerlerin mesleğe başlarken eksik kaldığı söylenebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin yıllar içinde tecrübe etmelerini beklemek yerine mesleki eğitimlerini alırken öğrenmeleri ve bu eğitimlerin revize edilmesi gerekmektedir. Özellikle eğitim sürecinde öğretmenlerin 4-6 yaşta staj yapmaları da önemli bir etki oluşturacaktır. Böylece katılımcılar eğitimleri ile tecrübelerini birleştirerek stajla performanslarını da artıracak ve öğretmenlere eğitim-öğretim faaliyetlerini daha profesyonel yürütme imkânı sağlayacaktır.

Katılımcıların tecrübeyle birlikte vurguladıkları diğer bir husus ise ustalaktır. Ustalık hedef yönelimlerinde odak, yeterlilik, öğrenme ve anlama gelişimidir.¹⁷⁶ Dolayısıyla mesleklerinde tecrübe kazanmış, edindikleri bilgileri uygulayabilen öğretmenler, işlerinde daha mahir olabilmektedir. Ayrıca ustalık, eğitim ve öğretimde başarı ve verimliliğin en önemli kaynaklarından birisidir. Araştırmacılar 4-6 yaşta işin içine girmeden mesleğin bilinmeyeceğini ve tecrübe kazandıkça o alana dair daha fazla söz haklarının olabileceğini belirtmişlerdir. Nitekim Arıcan ve Arıcı da katılımcıların görüşlerinden hareketle çalışmalarında öğretici tecrübesizliğinin kaygı, telaş, endişe gibi

¹⁷⁵ Korkmaz, *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri*, 136.

¹⁷⁶ Süleyman Avcı-Mustafa Çakır, "Lise Öğrencilerinde Akademik Dayanıklılık ve Başarının Belirleyicileri Olarak Ebeveynlerin Duygusal Desteği, Öznel İyi Oluş, Ustalık Hedef Yönelimleri ve Okula Aidiyet Duygusu", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 25/1 (Nisan 2021), 237.

duyguların oluşmasına sebep olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁷⁷ Dolayısıyla meslekte tecrübe kazanmak ve ilerlemek oldukça önemlidir. Birey deneyimleri sonucuyla öğrencilere yönelik eğitim-öğretim yöntemlerini kavrayabilmekte ve anı kurtarabilecek etkinlikler tasarlayabilmektedir. Bu konuda K22'nin ifadesi şu şekildedir:

4-6 yaşa bakışım aslında çok güzel şöyle güzel, çocukları temelden eğitiyorsunuz ve çocuk dünyası çok güzel, çok farklı bir dünya ama işte bunun için çok donanımlı olmak gerekiyor çocukların dünyasına girebilmek için aslında karşıdan görüldüğü kadar çocuk işte diye bakılacak bir meslek değil. Tamamen çok derine inmek lazım bence derinden bakılacak ama bir o kadar da kolay ve saf bir meslek. (K22)

Yine Doğan'ın çalışmasında, öğretmenlerin 4-6 yaş dönemi çocukların gelişim özelliklerine ilişkin yeterli teorik bilgiye sahip olmadıkları ve alana dair tecrübeleri ile eğitim sundukları tespit edilmiştir.¹⁷⁸

Zamanla öğrencileri tanıyan ve bu konuda tecrübe kazanan öğretmenler çocukların gün içerisindeki durumlarına göre etkinlik, materyal ve konularını düzenledikleri görülmüştür.

Mesela çocuklar o gün çok hareketli ise o çocuklarla uygulayabileceğiniz hareketli bir oyun mutlaka, sınıf o gün sakinse çocukları o sakinliği ile alakalı bir etkinlik. Yani bunu biraz ölçüp tartmayla alakalı ve zamanla oluşabilecek bir şey. O yüzden de bir 4-6 yaş öğreticisinin bu alanlara çok hâkim olması gerekir ki o boşlukları dışarı yansıtmamak için her duruma uygun artı şeyleriniz olması gerekiyor. Bu yaş grubu da özellikle hareketli oyunlara çok istedikleri için ve sürekli de oyun oynamayı arzu ettikleri için yani sizin her konuya çocuk gelişimi alanından ilahiyat alanına her konuda yetkin olmanız gerekiyor. (K17)

Öğreticilerin görev süreleri boyunca kendilerini ve mesleklerini keşfetmesi sonucu yaptıkları işte ustalaştığı ve zaman içerisinde yeterliliklerini de tamamladıkları görülmüştür.

Sonra aldım başımı gittim, ben bu işi yaparım, anlattıkça mutlu oldum, gördükçe mutlu oldum. Ben mesleği içinde çırak gibi kalfadan kalfa sonra ustalaştım ama hiçbir destek almadan bir şeyleri yaparken ben çok güzel kesebiliyordum ben çok güzel etkinlik yapabiliyordum ben üretebiliyordum. (K19)

Öğreticiler 4-6 yaş mesleğine ilk başladıklarında çok tecrübesiz ve acemi oldukları için meslektaşlarıyla istişareler ve deneyimler sonucu bu mesleğe dair kendilerinde belli bir birikim oluşmaya başlamıştır. Ayrıca katılımcılar bu birikimlerini yeni gelen meslektaşlarıyla da paylaşmaya çalışmaktadırlar. Bazı öğretmenler kendi

¹⁷⁷ Arıcan-Arıca, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1281.

¹⁷⁸ Doğan, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği), 151.

performanslarını icra ettikçe ustalaşırken bazıları da arkadaşlarıyla veya meslektaşlarıyla istişare ya da çeşitli mecraları takip ederek ustalaşma yollarını kullanmışlardır.

Evet şimdi biz bunu aslında kendimiz birazcık tecrübe ettik mesela 2 yıl sonra, 3 yıl sonra biz biraz daha tecrübeli olduğumuzu düşünerek yeni başlayan arkadaşlarımıza, daha yeni yeni öğrenen arkadaşlarımıza bütün bilgi birikimlerimizi aktarmaya çalıştık işte onlar bize her fırsatta soru sordular, şunu nasıl anlatıyoruz, bu oyunu nasıl yapıyoruz vs. işte biz de onlara yardımcı olmaya çalıştık elimizden geldiğince aynı şekilde bizler de başka arkadaşlarımıza sorarak onların yöntemlerinden yararlanmaya çalışarak bu konuda çok bilgi aktarımı yaptık. (K21)

Tecrübe ve deneyim kazanmanın yollarından birini de gözlem yapmak olarak tanımlayan ve 4-6 yaş mesleğinin uygulayarak zaman içerisinde öğrenilen bir meslek olduğunu belirten öğretmenler başkalarına da bu şekilde mesleğin aktarılabilirliğini belirtmişlerdir.

Elbette aktarılabilir. Çünkü ben bunun da diğer öğretmenlikler de olduğu gibi bir usta-çırak ilişkisi olduğunu düşünüyorum. Elbette ki eğitimimiz, seminerler, aldığımız her bilgi ve bilgi kaynağı önemli. Fakat bunu hayata aktarırken hayata geçirirken birilerinden evvela yani öncelikle birilerinden görmek ya da ortamda gözlem yapmak çok önemli. (K27)

Öğreticiler 4-6 yaş dönemine ilişkin yeterli teorik eğitimi almadıkları için alana dair tecrübeleri ile eğitim sunmuşlardır. Yüksel, çalışmasına katılan 4-6 yaş öğretmenlerinin alanda eksikliği olduğu için birçok şeyi kendi kendilerine deneme-yanılma yoluyla tecrübe ederek öğrendiklerini ve öğretmenlerin buna yönelik bir yöntem ve metot geliştirdiklerini tespit etmiştir.¹⁷⁹ Ayrıca 4-6 yaşta tecrübe ve ustalığın önemine değinen katılımcıların eğitim ve ustalıkla daha verimli hale dönüştüklerinin farkında oldukları söylenebilir. Şöyle ki öğretmenlerin ustalaşması ve performans verimliliğinin artması usta-çırak ilişkisi, eski hocaların yeni hocalara öğretmesi şeklinde yolları takip ettikleri ortaya çıkmıştır. Bunun için de sık sık bir araya gelme, bilgi paylaşımında bulunma ve eksik oldukları alanlarda istişarelerde bulunma gibi faaliyetler yaptıkları görülmektedir. Yine burada vurgulanması gereken bir başka noktada ustalık geliştikçe performansta olumlu yönde gelişim sağlanmıştır. Başka bir deyişle zamanla ustalaşarak mesleki yeterliliklerini artıran ve geliştiren öğretmenlerin performans gelişimi ve verimliliğinin de arttığı söylenebilir.

¹⁷⁹ Yüksel, “4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)”, 170.

2.2.1.3. Yetenek

Eğitimde başarı ve verimliliği sağlayan birçok faktör vardır. Öğreticilerin ifadelerinden hareketle bilgi ve birikimi öğrenciye ustalıkla anlatabilmek verimliliği artıran faktörlerden biri olarak görülmüştür. Bundan dolayı öğretmenlerdeki mesleki yeteneğin de başarı ve verimliliği beraberinde getirdiği söylenebilir.¹⁸⁰ Araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğu bu gerçeğin farkında olduğu için görevlerindeki başarıyı yetenekleriyle ilişkilendirmişlerdir.

Bana göre meslek kişinin başarabildiği, kabiliyetine uygun bir şekilde ya da işte zevk alarak yaptığı, emin olduğu, yaptığı işten emin olduğu iştir yani hani tam ifade edemedim sanki gibi oldu birazcık. Bana göre meslek kişinin severek isteyerek bilerek ve her ince ayrıntısını bildiği iştir. (K2)

Bence hiçbir şey öyle başkalarına öğretilebilecek bir şey olduğunu zannetmiyorum. Yani eğitim var tabii ki ama bazı şeylerin gerçekten doğuştan gelmesi gerektiğini düşünüyorum yani eğitimciliğin de bence doğuştan gelen bir yapının ya da diyeyim karakterinizin yatkın olması gerekiyor bu şeye. (K5)

Eğitim kurumlarının varlığının uzun süreli olması için yetenekli çalışanlara ihtiyacı vardır. Bu kurumlara yetenekli kişilerin seçilmesi, hedefleri yönünde çalışmalarının sağlanması gerekmektedir.¹⁸¹ Bu nedenle 4-6 yaş öğretmenlerinin potansiyeli, donanımı ve yeteneği, öğrencilerin eğitim-öğretiminde etkin rol oynamaktadır. Dolayısıyla 4-6 yaş alanında yetenekli kişileri kuruma kazandırmak, onları geliştirmek, elde tutmak ve motivasyonlarını artıracak çalışmalar yapmak öncelenmelidir.

K10, insanın yapabileceği, gerekli donanıma sahip olduğu alanda olması gerektiğini; K12, etkinlik becerisine, yeteneğine sahip olunması ve 4-6 yaşa seçilecek kişilerin ayrıcalıklı seçilmesinin gerekliliğini; K14, el becerisinin olması gerektiğini; K17, kişide yetenek yoksa alınan eğitimlerin sınıf ortamında kullanılmadığını; K19, 4-6 yaş mesleğinin kişide yetenek varsa öğretilebilecek bir şey olduğunu; K22 de yine 4-6 yaşa yönelik özel bir yeteneğinin olması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar öğretmenlerde olması gereken nitelikleri genel olarak el becerisine yönelik yeteneklerin olması gerektiğini ifade etmektedirler. Dolayısıyla 4-6 yaş öğreticiliği atamalarında yazılı ve sözlü sınavlardan ziyade yetenek sınavlarının da olması gerektiği düşünülmektedir.

¹⁸⁰ Serkan Şensoy, *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*, (Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), 33.

¹⁸¹ Tufan Aytaç-Cemalettin İpek, "Okul Yöneticilerinin Okullarda Yetenek Yönetimi Yaklaşımının Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşleri (Nitel Bir Analiz)", *Milli Eğitim Dergisi* 50/232 (Kasım 2021), 358.

Değişen eğitim ihtiyacı ile eğitim kurumlarında yetenekli bireylere her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulmaktadır.¹⁸² Öğreticilerin yetenek ve niteliklerini artırarak alanda ilerlemeleri 4-6 yaş kurslarında alınan verimin daha da artmasına katkı sağlayacaktır. DİB zaman ilerledikçe 4-6 yaş kurslarında yetenekli, bilgi ve deneyime sahip bireylere ihtiyaç duyacaktır. Dolayısıyla alana ilgisi olan öğretmenlerin 4-6 yaşa yönlendirilmesi ve ihtiyaçlarına yönelik destek sağlanması önemli bir adım olacaktır. Yine burada yetenekli öğretmenlerin sınıf içi performanslarının da yüksek ve başarılı olacağı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yetenekli öğretmenlerin eğitim ve öğretim sürecini daha kontrollü yürütebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin yetenek vurgusunun onların eğitim öğretim sürecinin kontrollü yürütmesi ve sınıf içinde daha rahat hissetmeleri şeklinde yorumlanabilir. Bu da doğrudan onların sınıf içi performanslarına etki edecek faktörlerden birisi olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların ifadelerine göre belirlenen performansla ilgili sınıf içi maddi unsurlar pedagojik yeterlilik üst kodu ele alınarak sınıf yönetimi, öğrenciyi tanıma ve gözlem, derse hazırlık ve planlama alt kodlarıyla veriler yorumlanmıştır. Ayrıca sınıf içi maddi unsurlar olarak tecrübe ve yetenek kodları ele alınmıştır. Öğreticiler mesleklerini icra ederken kendi deneyim ve tecrübeleri sonucu öğrencilere yaklaşım sergilemeye çalışmışlardır. Eğitimlerinden sonra bazı öğretmenler mesleki performanslarını artırmak için bireysel gayretleriyle alana dair gelişim sağlayarak sınıf yönetimi, materyal kullanımı ve öğretim yöntemlerini kullanmaya çaba göstermişlerdir. Ancak bütün öğretmenlerin mesleki performansının artırılması için teorik olarak beslenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla öğrenci hazır bulunuşluğuna dikkat edilerek ve farklı öğretim yöntemleri kullanılarak sınıf içinde etkin olunabilir. Başka bir hususta önceden derse planlı ve hazırlıklı gitmenin sınıf hakimiyetini sağlamaya katkı sunduğu bulgulanmıştır. Öğreticinin öğrenci ile pozitif iletişim halinde olması, beden dili kullanması ve öğrencilere küçük sürprizler yapması önemli görülmüştür. Ayrıca öğreticinin ders saatini dolduracak, öğrencilerin konuya dikkatini çekecek öğretim yöntemlerine hâkim olması önemlidir.

¹⁸² Yaşar Dilber, “Yetenek Yönetimi ve Eğitim Örgütlerinde Uygulanabilirliği”, *Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi* 3/1 (Mayıs 2022), 75.

2.2.2. Performansla İlgili Sınıf İçi Manevi Unsurlar

Öğreticilerin görevleri ile sınıf içi ortamın manevi unsurlarına yönelik değerlendirmeleri mesleki deneyimleri açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu kategori altında araştırmaya katılan öğretmenlerin yakınlık, geleceği inşa, duygusal annelik, hayat tarzı, tatmin ve coşku unsurlarına dair işaret ettikleri kodlar ele alınacaktır.

2.2.2.1. Yakınlık

Bir öğretmen/öğreticinin sözlü ya da sözsüz öğrencileri ile olumlu iletişimde bulunması yakınlık davranışı olarak bilinmektedir.¹⁸³ Öğretmen/öğrenci davranışları iletişimi etkileyen en önemli öğelerdendir. Sözel yakınlık, öğrencinin fikirlerini övgü ile pekiştirme, öğrencinin ismi ile hitap etme; sözsüz yakınlık ise öğrencinin başını okşama, göz teması kurma, gülümseme gibi davranışlar olarak sıralanmaktadır.¹⁸⁴ Katılımcılar öğrenciyle yakınlık kurmanın önemli olduğunu ve bu yakınlığın çocukları anlamaya katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Çocuklarla çocuk olunabiliyor. Yani ne düşünürler benim hakkımda diye düşünmüyorsun, onlarla birlikte eğlenebiliyorsun, dans edebiliyorsun, işte ritim tutabiliyorsun. O şekilde şey oluyor. Özgürce hissedebiliyor çocukça hissedebiliyorsun. (K3)

Yani onların bir şey yapabildiğini görmek onların düşüncelerini duymak onlarla göz göze gelip onlarla muhabbet etmek beni çok mutlu ediyor çok farklı düşünceler çıkıyor ya da benim ben bile yapamayacağım dediğim bir şeyi çocukta çocuğun yapabileceğini görmek beni çok mutlu ediyor. (K5)

Öğreticilerin ifadelerinden hareketle onların öğrencilerle kurmuş oldukları ilişkinin ve yakınlığın kendilerini sınıf ortamında daha mutlu ve rahat hissettirdiği görülmektedir. Ayrıca katılımcılar 4-6 yaşta kendini daha özgür hissettiklerini, çocuklar ne der diye düşünmeden herhangi bir eleştiriye maruz kalmadıklarını düşünmektedirler.

Çocuk o enerjiyi sizden hissetmezse ilişki bağına emin olun ki o kursa severek, isteyerek gelmez dışarıda sizi gördüğünde gelip de böyle kucağınıza sarılması, gelip kucağınıza koşması, ta sokağın başından sizi tanıyıp size doğru gelmesi, o böyle aranızdaki frekanstan dolayı o aranızdaki güzel ilişkiden dolayı ama düşünsenize o çocukla oynayamazsanız o çocukla komikleşmezseniz bu çocukla şakalamazsanız işte onun seviyesine inmezseniz o hisleri çocukla yakalamazsanız zor yani. (K8)

Bir ortaokul öğretmeni ya da bir lise öğretmeni çocuklarla belki birebir ilgilenme durumunda kalmayabiliyor ama bir 4-6 yaş öğreticisi hem bedenen hem ruhen o çocuğa çok çok yakın olması gerekiyor. Çünkü biz de yakınlık, ilgi, alaka her şey demek. (K17)

¹⁸³ Aynur Geçer-Deniz Deryakul, "Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarıları, Tutumları ve Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 40/40 (Ocak 2004), 520.

¹⁸⁴ Geçer-Deryakul, "Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarıları, Tutumları ve Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi", 520.

Öğretmenin/öğreticinin öğrencilerle sık sık etkileşimde bulunması öğrenci üzerinde olumlu izlenim bırakmasını sağlamaktadır. Öğrencilerle yakınlık kurmanın, K2, sınıfta problemleri azalttığını, K24, öğrencilerin kalplerine dokunarak, onların dilinden anlayarak uyumun sağlandığını ifade etmiştir. K26 ise çocuğun da bir birey olduğunu, ne hissettiğini, onu anlamak gerektiğini ve ona kendimizi yakın hissettirmemizin iletişim kurmayı sağladığını aktarmıştır. Bu nedenle yakınlık çocukla iletişimin bir aracı niteliğindedir. Flemin'in yapılan araştırmalarda etkili öğretim için yakınlık kurmanın önemli bir öge olduğu hususunda fikir bildiğine varıldığını belirtmiştir.¹⁸⁵ Christophel yaptığı çalışma sonucunda yakınlık kurmanın istedik davranışlar ve öğrenme ile ilişkisinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır.¹⁸⁶ Sınıfta öğrenciye olan yakınlık öğrencinin uyum sağlamasına, ilgisine ve daha rahat hissetmesine katkı sağlamaktadır. Bu sebeple öğretme-öğrenme faaliyetinin de etkinlik ve verimliliğini artırmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde öğrenciyle yakınlık kurmanın önemini farkında olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle yakınlık kurmadan çocukla iletişimin zor olduğu ve çocukların özgür hissetmelerini engellediği görülmüştür. Öğrencilerle kurulan yakınlık öğretmenlerin sınıf içi duygu durumlarına olumlu etki etmektedir. Bunun nedeni onların öğrencilerle yakınlık kurdukça kendilerini daha başarılı hissetmeleri olabilir. Bu çerçevede denilebilir ki, sınıf içi performansın artması öğretmenleri mutlu ve başarılı hissettirmektedir. Bu başarıyı da somut durumlar üzerinden tanımlayabilmektedirler. Dolayısıyla mesleğin icraya dayalı performansı katılımcıların kendilerini daha yetkin hissetmelerini sağlamaktadır. Bu anlamda öğretmenlerin kendi durumlarını değerlendirme becerileri de dikkat çekmektedir.

2.2.2.2. Geleceği İnşa

Katılımcılar öğrencilerinde dini eğitim temelini atmak istediklerini ve bu dönemde aktarılanların gelecekte hiç unutulmayacağını düşünmektedirler. Eğitim, gelecek nesilleri yetiştirmede çok önemli bir kurumdur. Bu nedenle öğretmenler özellikle 4-6 yaş döneminde atılan adımların, verilen eğitimlerin kalplerine işlenerek geleceğe dair bir inşa olduğunu düşünmektedirler. Öncü de çalışmasında öğretmenlerin öğrencilerine

¹⁸⁵ Neil Fleming, "Öğrenciler ile Yakınlık Kurma: Kişisel Etkileşim ve Öğrenme", Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 4. (Bu çalışma, Individual Development and Educational Assessment Center – IDEA Center izni ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır.)

¹⁸⁶ Diane M. Christophel, "The Relationship Among Teacher Immediacy Behaviors", Student Motivation, And Learning Communication Education 39/4 (1990), 323-340.

faydalı olduklarını ve onlara temel attıklarını tespit etmiştir.¹⁸⁷ Öğreticiler sevdirmeye yöntemiyle geleceğe yatırım yapmaktadır. Böylelikle 4-6 yaş müfredatı eğitim yoluyla gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Katılımcılar konuyla ilgili şunları ifade etmiştir:

Benim bu işe, bu mesleğe bakışım gönüllülük. Gelecek ile ilgili endişeler taşıma, geleceğin daha güzel olması adına bir bakış açısı olarak görüyorum. Çünkü bizim yaş grubumuz 4, 5 ve 6 yaş. Yani bundan çeyrek bir asır sonra o çocuklar bu ülkede söz sahibi olacaklar. Ve biz onların ilk öğretmenleri olacağız. Benim tamamen mesleğe bakış açım bu bakış açısı. (K17)

Çünkü çok çok önemli bir meslek olduğunu düşünüyorum Allah'ın gerçekten önemli bir lütfu olduğunu düşünüyorum. Çünkü bizim vesilemizle yani bir neslin yetişeceğini bizim verdiğimiz bilgilerle bir karakter oluşacağını düşündüğümüz zaman işte verdiğimiz bilgilerle o yolda devam edecek ve hayatını bu şekilde sürdürecektir o bıcır bıcır çocuklar olduğunu gördüğümüz zaman gerçekten de hani bu işi yapmanın çok güzel olduğunu çok özel bir meslek olduğunu düşünüyorum. (K21)

Bunlar dışında K6, çocuklara dini sevdirmeye ve değerleri içlerine sindirmeye çalıştığını; K7, kalplerinde bir yaratıcı olduğunu hissettirmeye çalıştığını; K12, onlara yön vermeye çalıştığını ve gelecekte etkisinin olması için uğraştığını; K13, küçük kalplere girebilmeye ve onların ilk Allah kelamını öğretmeye çalıştığını; K15, öğrencilerle kurduğu bağın niteliği onların Allah ile olan bağların etkileyeceğini, K16, bu dönemde çocuğa ne işlerse onun kâr olacağını ve camiyle bağının kurulmasını önemseydiğini; K18, çocuktaki boş levhaya tamamen güzel ahlakla işlemeye çalıştığını, K25, 4-6 yaş döneminin önemine ve onlarda güzel etkiler bırakmayı önemseydiğine vurgu yapmıştır. Katılımcıların öğrencilerin geleceğe yön vereceklerini, değerlerine sahip çıkacaklarını ve Allah ile olan bağlarının güçleneceğini düşündükleri tespit edilmiştir. Bu nedenle 4-6 yaş öğreticileri kendilerini önemli görmektedir çünkü çocukluk dönemindeki eğitimin önemli olduğunu düşünmektedirler. Zira kritik dönemi kapsayan ve gelişim hızlarının fazla olduğu bu süreç, istendik ve sağlıklı davranışlara sahip çocukların yetiştirilmesi için önem taşımaktadır.¹⁸⁸ Çocukların değerler eğitimine yönelik bilgilerin temelleri okul öncesi dönemde atılmaktadır.¹⁸⁹ Çocuğun okul öncesi dönemde kazanmış olduğu zihinsel ve duygusal gelişimleri oldukça önemli olduğu için 4-6 yaş öğreticiliği mesleği de önemsenmektedir. Çünkü din eğitimi pedagojisinde gerekli olan bilgi ve becerilerin bu dönemde öğrenilmesi gereklidir. Dolayısıyla bu dönemde çocuklarda

¹⁸⁷ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 270.

¹⁸⁸ İlkay Abazaoglu vd. "Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Genel Bir Bakış", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 4/1 (Şubat 2015), 412.

¹⁸⁹ Fatma Göçmen, "Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma", (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi 2019), 36.

olumsuz etkiler bırakılmaması için öğreticilerin daha dikkatli, nitelikli ve donanımlı olması gerekmektedir.

2.2.2.3. Duygusal Annelik

Araştırmaya katılan bazı öğreticilerin görevlerinin sınıf içi manevi yönleriyle ilgili vurguladıkları bir husus da duygusal anneliktir. Onlardan bazıları kendi annelik tecrübelerinin 4-6 yaş öğreticiliğine çok katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Chodorow, kadınları çocuklarla daha fazla vakit geçiren, onların sorumluluklarını alan ve duygusal bağlar kuran birey olarak nitelendirmiştir.¹⁹⁰ Bundan dolayı da öğreticiler anneliğin verdiği bilgi, emek ve tecrübe ile görevlerini yerine getirirken avantajlı olduklarını düşünmektedirler.

Yani 4-6 yaş için hiçbir eğitimimiz olmadan başladık, ha şöyle bir durum var kimilerimiz şanslıydı örneğin benim gibi iki tane çocuk yetiştirmiş anneler özellikle çocuğu olan, çocuk yetiştirmiş olan 4-6 yaş döneminin sancılarını, 4-6 yaş dönemindeki o çocukların durumunu bilen, çocuğu olan anneler olup da atananlar daha doğrusu 2019 veya 2018 fark etmez 4-6 yaşa başlayanlar benim gibi onlar da şanslıydı. 4-6 yaş atandığında işinizi kolaylaştıran neydi dersiniz kesinlikle diyemem ki size almış olduğum eğitim vs. diyemem, tamamen anneliğimin vermiş olduğu tecrübe ile başladım yani. (K8)

Bazı katılımcılar ise 4-6 yaş grubunda öğrencilere bir anne duygusu ile yaklaşılması gerektiğini söylemişlerdir. Çocuklara öğretmen gibi davranmakla birlikte bir anne gibi yaklaşmanın daha doğru olduğunu ifade etmişlerdir.

Severek yapıyorum mesleğimi, aynen dediğim gibi şöyle kendi çocuğum gibi görüyorum onları. Onların böyle bir bakışı böyle üzüntüleri bile bana şey geliyor, neden üzüldüğünü merak ediyorum hani bir anne merak eder ya çocuğunu neyin var bir şeyin mi oldu bir derdin mi var diye, böyle gözlüyorum çocuklarımın hepsini de. (K12)

Öncü'nün çalışmasında katılımcıların çoğunun öğrencilerle otorite merkezli, sevgiye odaklı ilişki kurmaya meyilli oldukları ve anne şefkatiyle öğretmen disiplini birleştirdikleri tespit edilmiştir.¹⁹¹ Çalışmamıza katılan öğreticiler de benzer bir yaklaşım içerisindeyler.

Kesinlikle güler yüz şart hocam yani sevgi dolu olması gerekiyor bir anne gibi tabi ki öğretici gibi ama bir anne gibi de yaklaşması gerekiyor. (K16)

Aslında mesleğimiz iyi bir okul öncesi öğretmeni olduğu kadar iyi bir anne olmayı, bu anneliğiniz de kısmen işinize aslında yansıtmayı gerektiren, kendi çocuğumuzu nasıl görüyorsak aldığımız emanet çocukları da aynı bilinç içerisinde tekrar aynı yılın sonunda kendilerine iade ya da emaneti tekrar geri vermek gibi bir şey aslında bizim mesleğimiz. (K17)

¹⁹⁰ Nancy Chodorow, *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender*, (London: University of California Press, 1978), 11.

¹⁹¹ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 268.

K18, çocukların keşke senin çocuğun olsaydık sen benim annem olsaydın dediklerini, K20, çocuklara eğitim verirken kendi çocuğum nasıl eğitim verilmesini isterdim diyerek donanımlı bir eğitim vermeye çalıştığını, K24, mesleğini öğretmenlikten ziyade annelik ve öğretmenliğin birbirine geçmiş hali olarak gördüğünü K26, çocuklar yemek yemediğinde keyfi olmadığına anne edasıyla yaklaşım meraklandığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerinden hareketle okul öncesi olan 4-6 yaş eğitimlerinde öğrencilere anne şefkati ve merhameti ile yaklaşmanın onların yaş ve gelişim seviyelerine daha uygun olacağı aynı zamanda sınıf yönetimini sağlayacak bir disiplinin olması gerektiğini söylemek uygun olacaktır. Disiplin ile eğitim birbirini tamamlayan kavramlar olması sebebiyle öğrenmeyi kolaylaştırır.¹⁹² Bir çalışmada katılımcılar anneliğin çocuklara eğitim verme için yeterli bir şart olmadığına ve eğitimin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁹³ Dolayısıyla öğretmenlerin annelik tecrübelerini ve aldıkları eğitimi harmanlayabilmesi, sınıf hakimiyetini koruması noktasında önemli olacaktır. Zira profesyonel bir yaklaşımla eğitim vermek mesleklerine daha uygun düşecektir.

2.2.2.4. Hayat Tarzı

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden anlaşıldığına göre meslek Kur'an kursu öğretmenlerinin hayat tarzı olmuştur. Meslek, bireylerin sosyal kimliklerini elde etmesi sayesinde yaşam tarzını oluşturmada etkin rol oynamaktadır.¹⁹⁴ Öğretmenin değerlendirilmesinde bilgi, halkla ilişkiler, kişilik, çevre uyumu gibi ölçütler kullanılmaktadır.¹⁹⁵ Dolayısıyla bir ülkenin gelecek nesillerini yetiştiren öğretmenler çok önemli rol üstlenmektedir. Bu nedenle araştırmaya katılan öğretmenler öğrenme-öğretme faaliyetinde ne kadar etkin rol oynadıklarının farkında olmakla birlikte mesleklerini hayat tarzlarıyla ilişkilendirmektedirler. Öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Mesleğime bakışım ben bir öğretmenim. Öğretmen olarak en sevdiğim şeyi yapıyorum ve insanlara bir şeyler öğretmek, öğrettiğinin karşılığında iyi insan yetiştirip onu karşına

¹⁹² İbrahim Habacı vd. "Sınıf İçi Disiplin Kurallarının Benimsenmesinde Öğretmen Rollerini", *International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkich* 8/8 (Summer 2013), 1955.

¹⁹³ Arıcan, "Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1279.

¹⁹⁴ Fatih Kars, *Yaşam Tarzı Göstergesi Olarak Meslekler (Isparta Örneği)*, (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2016), 1-2.

¹⁹⁵ Mustafa Çelikten ve Niyazi Can, "Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen", *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 15 (Aralık 2003), 253-267.

almak benim için en güzel, hayatımda en büyük amaç yani gerçekleştirdiğim. İnsanın kendini gerçekleştirmesi aslında bir anlamda öğretmenlik bana göre. Mesleğimi ben çok seviyorum. Her zaman resmi olarak başlamasam bile ben hep öğretmenmiş gibi hep bir şeylere onun sorumluluğuyla bir şeyleri öğretmek istemişimdir. Öğretip birilerinin de öğrendiğini görmek beni her zaman çok mutlu etmiştir. Bu şekilde görüyorum yani ve bunun yaşı yok, zamanı yok ben herhalde çok ilerleyen yaşlarımda bile hep devam edeceğim diye düşünüyorum yani mesleğimin sonu yok. Belki resmi olarak çalışmasam bile her zaman bir öğretmen gibi devam edeceğimi düşünüyorum nedense. (K7)

O işi ne kadar öncelediğinizle alakalı, zaten şöyle yani bir ev hayatınızdan, bir aile hayatınızdan daha önce işi öncelemeniz gerekiyor ki bunu başarılı olarak geri dönüşlerini alabilesiniz. Bu manada 4-6 yaş benim için meslekten ziyade benim hayat tarzım, benim hayat şeklim, yani gecemi gündüzümü bir eyleyen bir meslekten ziyade bir hayat tarzı. (17)

Bana göre meslek evvela gerçekten insanın yaşam stili olması gerektiğini düşünüyorum her şeyde bir öğretmen edasındayım öyle söyleyeyim yani hayatım ayrı, mesleğim ayrı böyle bir dünya yok gibi geliyor çünkü ister istemez insan sürekli hemhal olduğu şeyle özdeşleşiyor. İyi ki öğretmeniz ki bu meslekte de gerçekten öğretmenlik daha farklı bir meslek yani hayata çok daha rahat geçirebildiğimiz bir meslek her alanda öğretiyoruz öğreniyoruz. Biz öğretirken çok şey öğreniyoruz. Öğretmeye ve öğrenmeye sürekli meyilliyiz yaş hiç fark etmiyor. O yüzden de meslek, hayat yaşama stilim diye söyleyebilirim. (K19)

Katılımcıların bazıları mesleği, yapmayı istediği, sevdiği bir ideal olarak(K8), işinin en iyisini, kalitelisini yapmayı istediği (K10), insanlara faydalı olduğu yerde çalışmak istediği(K13), hayat tarzı olarak gördüğü(K16), bir insanın severek yapıp uğraştığı(K18) alan olarak belirtmiştir. Bir taraftan öğreten diğer taraftan öğrenen olma duygusu öğreticilerde mesleği ve hayatı ile sürekli iç içe olmayı sağlamaktadır. Mesleğin gerektirdiği bilgi birikimi ve sosyal ilişkinin zamanla içselleştirilerek bireylerin hayatlarında gösterdikleri davranış ve ilişkiler hayat tarzlarında tanınabilir hale getirmektedir.¹⁹⁶ Bu nedenle öğreticilerin yaptığı işi hayat tarzlarıyla ilişkilendirmesi manevi doyum kazanmalarını sağlamaktadır.

Araştırmaya katılan bazı öğreticiler hayatlarının her yönüne mesleklerinin perspektifinden baktıkları ve bakış açılarının da buna göre şekillendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu onların meslekleriyle ontolojik bir bağ kurduklarını göstermektedir. Çünkü çalışmak ya da bir mesleği, görevi yerine getirmek insan olmanın varlık temeli ile ilgili bir durumdur.¹⁹⁷ Bu konuyla ilgili katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

¹⁹⁶ Fatih Kars-Metin Özkul, “Yaşam Tarzı Göstergesi Olarak Meslekler”, *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 2/1 (2021), 39-40.

¹⁹⁷ Damla Ayhan, “Varoluş Kaygısı ve Çalışma: Sartre’in Varoluşçuluk Anlayışı Üzerinden Bir Gözden Geçirme”, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/2 (Ekim 2020), 73.

Bana göre meslek insanın içindeki hayalini, düşünüyü, hünerini bir gaye uğruna sarfetmesi işte inandığı değerler çatısı altında her birey için, toplumun her ferdi için kendi şahsı ve değerleri için kişinin hizmet etmesidir bence. (K14)

Bana göre meslek kimliktir yani kişinin kimliğidir onun her türlü mesleği onun her türlü hatta çok yönlü ortaya koyar yani sadece geçim kaynağı değildir. Tek başına geçim kaynağı demek bence yetersizdir. Yani onun hayata bakış açısını da ortaya koyar ideallerini de ortaya koyar ufkunu ortaya koyar. (K15)

Evet, meslek tabii bir insanın geçimini sağlamak için yaptığı uzun süreli işleri biz meslek olarak adlandırıyoruz ama aslında insan hayatına tamamen yön veren bir şey yani evlilik hayatını, çocukluk hayatını, belki akademik hayatını etkileyen insan yaşadığı müddetçe de onunla birlikte ölene kadar etkisi devam eden aslında bir olgu olarak da bakabiliriz hani mesleğe. (K17)

Günümüzde meslek her ne kadar belli eğitimlerle sahip olunan bilgi ve becerilerin para karşılığında icrası olsa da bu durumun öğretmenler açısından farklılık arz ettiği görülmektedir. Öğreticiler mesleğe hayat tarzı olarak bakmaktadır ve meslek icrasında da bunu bir hayat tarzı haline dönüştürmeye çalışmaktadırlar. Kanaatimize göre onların diğer meslek gruplarından farklı olarak mesleklerinin hayat tarzı haline gelmesinin nedeni ise dini tebliğ etme anlayışıdır. Başka bir deyişle öğretmenlerin dini tebliğ etme düşüncesini bir görev ve vazife olarak algılamaları ve bunu meslekleriyle bir bütün olarak görmeleri icra ettikleri mesleklerini de hayat tarzı haline getirmelerine sebep olmuştur.

Çalışanların yaptıkları işi, topluma faydalı olmak ve toplumu geliştirmek adına bir yol olarak görmeleri işle bütünleşmeyi etkileyen faktörlerdendir.¹⁹⁸ Görüşme yapılan öğretmenlerin bazıları meslekleriyle; hayatlarına yön vermekte, toplumun her ferdi için hizmet etmeye çalışmakta, kimliklerini ortaya koyarak hayata bakışını ve ideallerini de yönlendirmektedirler. Dolayısıyla katılımcılar meslekleri ile bütünleşip varoluşsal bir yaklaşım sergilemektedirler. Bu da öğretmenlerin zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak bütün benliklerini mesleklerine aktardıklarını göstermektedir.

2.2.2.5. Tatmin

Katılımcılarla görüşmeler sonucu ortaya çıkan duygulardan birisi tatmindir. Genel olarak Kur'an kursu öğreticiliğinin hem maddi hem de manevi bir kazanç ve doyum sağladığını ifade eden öğretmenler, yaptıkları işi başarabildiklerini düşünmektedirler. Duygular çalışan kişiyi etkili ve verimli çalışma konusunda motive etmektedir.¹⁹⁹

¹⁹⁸ Mehmet Yıldırım, "İşle Bütünleşmeyi Etkileyen Faktörler ve İşle Bütünleşmenin Bireysel ve Örgütsel Çıktıları", *Business Economics and Management Research Journal* 3/2 (2020), 93.

¹⁹⁹ Mehmet Korkmaz, "Duyguların ve Liderlik Stillerinin Öğretmenlerin Performansı Üzerinde Etkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 43/43 (Nisan 2005), 404.

Dolayısıyla öğreticinin motivasyonu öğrenci için sağlıklı öğrenme ortamı oluşturabilmektedir. Katılımcılar durumla ilgili olarak şunları söylemektedir:

Yani Kur'an kursu öğreticiliği sanki iki kanatlı bir kuş misali hem maddi olarak hem manevi olarak daha çok manevi olarak doyum yani kendimden özellikle doyum sağlayan bir meslek. Yani böyle kişilerin hayatına dokunabilmek onlardan aldığımız dualar zaten hani maddi bir karşılığı yok o duaların. (K3)

Onların yüzü gülünce gözleri gülünce bende yaptığım işten daha çok zevk alıyorum. Hani bir şeyleri başarabildiğimi düşünüyorum o da beni mutlu hissettiriyor. (K4)

Sınıfta kendimi çok rahat hissediyorum tabii ki dediğim gibi sevmek, böyle kalbinizde koşulsuz bir sevgi olması, çocuklara öyle yaklaşmak bir kere kurs ortamınızı sevmek, iş yeri arkadaşlarınızı, yardımcı ablanızdan tutun da diğer arkadaşlarınıza varana kadar onlarla iyi geçinmek... Her şey aslında böyle şey komplike böyle birbirini tamamlıyor, böyle bir zincirin halkaları gibi düşünün halkalar böyle birbirini tamamlıyor ondan kendinizi çok rahat hissediyorsunuz yani. Mutlu huzurlu olduğun bir ortam öyle olunca bu da çocuklara da yansıyor. (K8)

K9, çocukların içeri girerken seni çok özledim, seni çok seviyorum gibi cümleler kurmasının her şeyi unutturduğunu ve işini mutlulukla yaptığını; K13, öğrencilerin gelişimlerini ve kazanımlarını gördükçe çok mutlu olduğunu; K14, sınıfını cennet bahçesi olarak gördüğünü ve sınıfında çok huzurlu olduğunu; K15, manevi boyutu yüksek olan bir meslek olması sebebi ile haz duyduğunu; K16, hem ahiret hem de dünya olarak iki taraflı kazançlı olduğunu düşündüğünü; K18, sevdirerek eğitim vermeyi amaçladığını ve işini çok sevdiğini; K22 ve K24, mesleğinde faydalı olduğu için tatmin olduğunu; K23, yapmaktan zevk aldığı bir mesleği olduğunu; K27, öğretmenlik hissini doya doya yaşadığını ve öğrencilerle bağ kurduğu için sınıfta kendini çok mutlu hissettiğini belirtmiştir. K17'nin konuyla ilgili ifadeleri dikkat çekici olduğu için doğrudan buraya alıntılanmıştır:

Herkes belki kendini yorgun hissettiğinde bu mesleği bırakabilir. Ama ben her sene bırakacağımı düşünüp tekrar, yıl başladığında hayır ben bu işi bırakamam diyerek tekrar sürdürme gayreti içerisindeyim. O yüzden bu bir bağımlılık ya da alışkanlık şekline dönüşebiliyor çünkü birlikte olduğunuz 8 ay bir çocuk size yıllar sonra öğretmenim diye arkanızdan çağırdığında, size tekrar o sıcaklıkla döndüğünde, sizi aradığında, sorduğunda, özel günlerde bir mesaj attığında, hayır diyorsun hani ben bu işi bırakamam. Çünkü benim için çok değerli ve 4-6 yaş hayatından çıktığında aslında insan yaşam enerjisini kaybetmiş gibi oluyor. (K17)

Öğrencilere yeni şeyler öğretmenin verdiği mutluluk ve bireyin gelişip yetişmesinde önemli rol oynayan en önemlisi de kalplere dokunan öğretmenler yaptıkları mesleklerinden manevi doyum hissetmektedirler. Bu durum K17'in vurguladığı gibi öğrencilerden dönüt almak ve 4-6 yaş enerjisine alışmak, bu mesleği bıraktığında eksiklik oluşturmaktadır. Katılımcılar 4-6 yaş öğreticiliğinin hem maddi hem de manevi yönden

kazanç sağlaması, yaptıkları işte başarılı olduklarını hissetmeleri ve sınıfta mutlu olmaları mesleki tatmin sağlamaktadır.

2.2.2.6. Coşku

Her meslekte duyguların önemi büyüktür. Bu nedenle duygular mesleğe olan bakışı ve davranışı etkilemektedir. Duygular bize yaşadıklarımızla ilgili olumlu-olumsuz bilgiler verir.²⁰⁰ 4-6 yaş öğreticiliği de pek çok duygunun deneyimlendiği bir alandır. Bu duygulardan bir diğeri de coşkudur. Öğreticiler mesleklerini yaparken kendilerinde hissettikleri coşkuyu, heyecanı dile getirmişler ve sınıfta çocuklarla olmanın onlara enerji sağladığını ifade etmişlerdir:

Benim kendi mesleğime bakışım bir çocuğun ruhuna inemedikten sonra bu mesleği yapmamalı diye düşünenlerdenim. Sevgi her şeyin ilacı her derdin dermanı. Bizim mesleğimiz de öyle kutsal bir meslek ki sevgisiz asla olmaz. Ben enerjimi öğrencilerimin mutlulukla ışıldayan göz bebeklerinden alıyorum onlar da o mutluluğu benim sevgimden benim verdiğim eğitimden yani oradaki yaşadığımız o güzel duygulardan heyecan duyarak mutlu oluyorlar yani bu kıymetli döngü bu şekilde sürüp gidiyor. (K11)

Ama 4-6 yaşa da okul öncesi öğretmenliği şöyle bir avantajı var, yaşıınız kaç olursa olsun, sıkıntınız ne olursa olsun, sınıfın kapısına geldiğiniz anda çok farklı bir ruh haline bürünüyorsunuz. Ağrıyan yerleriniz hiçbir şekilde duyarsızlaşıyorsunuz, sıkıntılarınız tamamen sınıfa girdiğinde kayboluyor kendinizi dinç ve enerjik hissediyorsunuz. Bunlar mesleğimizin bize kattığı çok güzel şeyler. (K17)

Öğreticiler mesleklerini önemsediklerini ve çocuklardan bu mesleği yapma adına enerji aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu da öğreticilerin mesleklerini severek yaptığını ortaya koymaktadır. Eğer sevmeyerek bu işi yapıyor olsalardı K17'nin vurguladığı gibi ağrıyan yerleri duyarsızlaşmaz, daha da çekilmez hâl alırdı. Dolayısıyla çocuklardan aldıkları heyecan ve enerji mesleğe olan tutumu olumlu etkilemektedir.

K2, sınıfta kendini çocuk gibi hissederek ve eğlenerek duygularını daha iyi ifade edebildiğini; K3, sınıfta dans edip ritim tutabildiğini ayrıca 4-6 yaş mesleğinin kendilerini gençleştirdiğini; K12, çocuklarla birlikte oyun oynamayı ve eğlenmeyi sevdiğini; K22, sınıfta kendini çok iyi hissettiğini ve sınıfta rahat olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda K21'in bakışı çok etkileyici olduğu için buraya alınması uygun görülmüştür:

Sınıfta genel olarak içeri girdiğimde ya da işte sınıfın genel durumunda çocuklara çok mutlu, çok enerjik olmaya çalışıyorum. Çünkü ben bunu Pınar Ramazanoğlu hocamdan özellikle onlar, seminer aldıktan sonra ve onun videolarından, eğitimlerinden sonra kendime bir şiar edindim yani çocuklar şunu görmeli, İslam bizi mutlu eder. İşte Allah'ı

²⁰⁰ Gökçe Sancak Aydın-Hatice Çilsalar Sagnak, "Öğretmen Adayları Neler Hissediyor? Öğretmenlik Uygulaması Kapsamında Deneyimlenen Duyguların ve Edinilen Deneyimlerin İncelenmesi", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 7/9 (2020), 86.

sevmek, Peygamber'i sevmek bizi mutlu eder ve biz Müslüman olduğumuz için çok mutluyuz, bu bilgileri öğrendiğimiz için çok mutluyuz, bunu çocukların hissetmelerini hep sağlamaya çalışıyorum. (K21)

K21, çocuklara her gün mutlu ve enerjik görünmenin Müslümanlığın gereklerinden olduğunu ayrıca İslam bilincine sahip olmanın insanı mutlu ettiğini çocuklara fark ettirmek adına uğraş gösterdiğini belirtmiştir. Allah'a iman etmenin mutluluk ve huzur vermesini²⁰¹ K21'in yöntemi ile çocuklarda somut bir din eğitimini sağladığı ifade edilebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin kendilerini sınıfta mutlu, iyi, enerjik ve dinç hissetmeleri öğrencilerin eğitime yaklaşımlarını da olumlu yönde etkilemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin performanslarının sınıf içi manevi unsurlarıyla ilgili değerlendirmeleri yakınlık, geleceği inşa, duygusal annelik, hayat tarzı, tatmin ve coşku şeklinde alt kodlarla ele alınmıştır. Buna göre öğretmenlerin öğrencilerle yakınlık kurması hem öğrencinin hem de öğretmenin sınıfta rahat ve özgür hissetmelerine katkı sağlamaktadır. 4-6 yaş öğretmenlerinin okul öncesi dönemde atılan temellerin geleceğe etkisi olduğunun farkında oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca çocuklara annelik duygusuyla yaklaştıkları ve annelik tecrübelerinin sınıfta katkısının olduğunu söylemişlerdir. Bundan dolayı onların mesleklerinde gönüllülüğün önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Mesleklerini kimlikleri olarak görerek hayatlarını ve ideallerini yönlendirdikleri gözlemlenmiştir. Öte yandan mesleklerinde hem maddi hem de manevi bir kazanç elde eden öğretmenlerin, sınıf ortamında çocuklarla birlikte olmaktan dolayı tatmin ve enerjik hissettikleri görülmüştür.

2.2.3. Performansla İlgili Sınıf Dışı Unsurlar

Bu başlık altında performansın sınıf dışı unsurlarına bakılacaktır. Öğreticiliğin sadece sınıfla sınırlı olamadığı sınıf dışında özellikle veliler üzerinde de önemli olması sebebiyle öğretmenlerin performanslarıyla ilgili sınıf dışı unsurların değerlendirmelerine yer verilecektir. Öğreticilerin ifadelerine göre oluşturulan velilerle ilişki üst kodunda, sorgulanma, güler yüz, sorun çözüme, danışmanlık ve güven alt başlıkları oluşturulmuştur. Ayrıca ekonomi, kariyer ve kurumla ilişki kodları ele alınacaktır.

²⁰¹ Nakîb el-Attâs, "İslam'da Mutluluğun Anlamı ve Tecrübesi", çev. Şaban Ali Düzgün, *Kelam Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2011), 233.

2.2.3.1. Velilerle İlişki

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliğinin sınıf dışı özellikleriyle ilgili vurguladıkları hususların başında velilerle ilişki konusu gelmektedir. Eğitim ve öğretim sürecinin bir parçası olan veliler, okul öncesi döneminde çocuklarını ilk teslim ettikleri yer olduğu için süreç içerisinde daha hassas ve aktiftirler. Bu nedenle velilerin gerek kurumdan gerekse öğretmenlerden beklenti ve talepleri farklı olmaktadır. Öğretici ve veli ilişkisi sorgulanma, güler yüz, sorun çözme, danışmanlık, güven, iletişim ve beklenti şeklinde ele alınacaktır.

2.2.3.1.1. Sorgulanma

Katılımcılarla görüşmeler sonucu velilerin kurumun kalite ve yeterliliğini ve öğretmenlerin donanımını sorguladıkları tespit edilmiştir. Çünkü ilahiyat fakültesinden mezun olan öğretmenler 4-6 yaş yani okul öncesi derslerini verme yükümlülüğü altına girmişlerdir. Veliler çocuklarının 4-6 yaş kurslarına gelmesiyle öğreticinin bu yaşa uygun donanımını merak edip, anaokulu eğitimi alıp almadıklarını sorgulamaktadırlar. Ayrıca veliler Milli Eğitim ile DİB'in sistem ve eğitimini kıyaslamaktadırlar. Bu nedenle çocuğun 4-6 yaşa kaydedilmesiyle e-Okula kaydolup olmaması velileri endişelendirmektedir. Çünkü veliler Milli Eğitim ile Diyanet'in bu noktada iş birliği içinde olduğunu bilmemektedirler. Dolayısıyla 4-6 yaş kurslarından ziyade Milli Eğitim'in anaokuluna göndermeyi tercih etmektedirler. Bu konuyla ilgili K12'nin ifadesi şu şekildedir:

“İnsanlar şey diyor benim çocuğum anaokuluna gitmedi gözüküyor diyor halbuki diyorum ki hayır e-Okula da kaydediyoruz gidiyor çocuğunuz. Sadece Diyanete kaydetmiyoruz diyorum çoğu insan bunu bilmiyor ve özellikle bize vermek istemiyorlar. Bu yönde ben de diyorum ki hayır diyorum Diyanet ve Milli Eğitim eşdeğerdedir sizin çocuğunuz da anaokuluna gidiyor. Hocam ama diyor Milli Eğitime kaydetmiyorsunuz ki diyor ediyoruz dedim e-Okul sisteminde çocuklarınız gözüküyor oraya gittiği belli, ha siz fazladan hem Diyanete kaydediyoruz dedim. Onlar bu yönde bilinçsiz olunca da öğrenci azlığımız oluyor hocam. (K12)

Velilerin bu sorgulamalarının temelinde kurumsal olarak yeterli ve anlaşılır bilgilerin verilmemesi ve 4-6 yaş hakkında yeterince duyuruların yapılmamasının neden olduğu söylenebilir. Ayrıca onların bu sorgulamalarını beklentileriyle de ilişkilendirmek mümkündür. Çünkü bir çalışmada velilerin kurs ve öğretmenlerden beklentilerinin oldukça

yüksek olduğu tespit edilmiştir.²⁰² Bu gibi sebeplerden dolayı veliler önyargı ile hareket ederek çocuklarını 4-6 yaşa gönderme konusunda çekince yaşamaktadır. Bunlarla birlikte velilerin öğreticilerden beklentileri de onları sorgulamalarına sebep olmaktadır. K11 bu konuda şunları söylemektedir:

Hani işte Kur'an'ı velilerimizin beklentileri çok yüksek oluyor. İşte bir an önce ezber yapsın Kur'an'ı öğrensin, e hafız olsun bari bir yıl içinde. Önemli olan Kur'an-ı Kerim'i sevdirmek. Sevmesi önemli. Hiçbir şey öğrenmese de o çocuk Kur'an-ı Kerim'e, Allah'a, peygambere aşık olarak ayrılıyor o kurstan ama yani bu da öğretmenin çabasıyla ve velinin verdiği destekle oluyor. (K11)

Velilerin beklentilerinin yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu konuda Öncü, öğreticileri zorlayan bu beklentilerin doğru bir şekilde anlaşılması ve yönetilmesi gerektiğini ifade etmektedir.²⁰³ Nitekim Yazıbaşı da velilerin beklentilerine dair bazı konularda ikna edilebildiğini tespit etmiştir.²⁰⁴ Burada öğreticinin veliyi dinlemesi, beklentilerini dikkate alması ve söz konusu beklentileri doğru bir şekilde yönlendirmesinin önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğreticilerin ifadelerine göre velilerin sorgulamalarının diğer bir boyutu da öğreticilerin yeterlilikleriyle ilgilidir. Velilerin bu noktada en çok sorguladıkları ise ilahiyat eğitiminin yanı sıra öğreticinin 4-6 yaşa yönelik herhangi bir eğitim alıp almadığıdır.

İşte veliler kayıt için geldiklerinde sadece ilahiyat mezunu musunuz dediklerinde başka buraya nasıl atanıyorsunuz, bu kadar yeterli mi, bunlar çünkü küçük çocuklar bununla ilgili bir eğitiminiz var mı, ya kaş yaparken göz çıkarırsanız, çocuklara hep doğru eğitimi vermezseniz gibi kaygıları oluyor. (K15)

Velilerimiz genelde ilk kayıt yaptırırken bize müfredatlarımıza ne kadar hâkim olduğumuzla alakalı çok biz fark etmediğimizi düşünerek bazı sorular yöneliyorlar. Mesela işte eğitiminiz nedir ya da müfredatınız nedir hocam işte okul öncesi eğitiminiz var mıdır bunları çok merak ediyorlar haklı olarak. Bizim ne kadar kendimizden emin olduğumuz, müfredata ne kadar hâkim olduğumuzu anladıklarında onların da tabii ki içi rahat oluyor bu noktada, o yüzden eğitimimiz ne olursa olsun yaptığımız işte bizi başarılı kılan bizim o işe olan ilgi ve alakamızdır her zaman. (K17)

İlahiyat fakültesinden mezun olduktan sonra mesleklerdeki bölümleşme durumu veliler nezdinde zaman zaman öğreticilerin meşruiyet kaybına yol açabilmektedir. Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere veliler açısından öğreticilerin okul

²⁰² Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", 62-63.

²⁰³ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 271.

²⁰⁴ Yazıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", 108.

öncesi eğitime sahip olmaları ve müfredata hâkim olmaları oldukça önemlidir. Velilerin öğretmenleri formasyon açısından değerlendirdiği bir çalışmada araştırmaya katılan velilerin neredeyse tamamı öğretmenleri formasyon açısından yeterli bulmuşlardır.²⁰⁵ Dolayısıyla kurumun veli eleştiri ve kaygısı yaşamaması için öğretmenleri bu açıdan daha donanımlı ve yetkin kılması gerekli görülmektedir.

2.2.3.1.2. Güler Yüz

Öğreticiler velilere karşı güler yüzlü olmanın da önemli olduğunu ve velilerin de buna dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, her zaman güler yüzlü, samimi ve sevecen olan öğretmenlerin çocukların da velilerin de bağ kurmasına ve çocukların daha çabuk adapte olmasına katkı sağladığını düşünmektedirler. İşini güler yüzlü yapan kişiler, işini çok sevdiklerini ve isteyerek yaptıklarını karşı tarafa hissettirerek veli gözünde mesleklerinde yetkin olduğunu gösterebileceğini belirtmişlerdir. Bu konuda K16 ve K17'nin ifadesi şu şekildedir:

Bir kere hocam güler yüzlü olması gerekiyor bence yani çocuklar ona çok dikkat ediyor yani biraz sempatik olmalı ki o sizde de var hocam şu an gerçekten insandan insana geçiyor hocam yani bende kendim içinde övmek için demeyeceğim ama yani dışarıdaki insanların söylemi böyle. Yani mesela böyle asık suratlı duran hocalarımız da var görmüşsünüzdür illaki. Hani çocuk ona bir yaklaşmıyor zaten bir ısınmıyor. Bu velilerin de dikkatini çekiyor yani kesinlikle güler yüz şart hocam. (K16)

Yani velilerimize güler yüzlü olma. Yani ilk şart olarak sabır, bunun üzerine de koyabildiğimiz her şeyi koyduğumuzda biz aslında 4-6 yaş öğreticisi olmuş oluyoruz tam manasıyla. (K17)

Çocuğun eğitim hayatını etkileyen okul öncesi dönemi, öğreticinin samimi ve güler yüzlü olması neticesinde okullara olan bakışını, aynı zamanda velilerin de çocuğunu teslim etme açısından içinin rahat etmesini sağlamaktadır. Çünkü bu süreçte olumsuz etkilenen öğrenci, eğitim-öğretime her zaman negatif bir bakış açısı sergileyecektir. Bu nedenle veliler çocuğunun okul öncesi dönemden itibaren iyi bir eğitim almasını ve okulla olan ilişkisinin daha iyi olmasını amaçlamaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin önce velileri sonra da çocukları güler yüz ve yaklaşımıyla ikna kabiliyetine sahip olması önemli görülmektedir.

Veli ile iletişim, çocuk ile iletişime geçmenin yollarının neler olduğunu çok iyi bilmesi gerektiğini düşünüyorum maddi ve manevi her açıdan kendine yeterli ve gayretli hissetmesi gerekiyor. (K24)

²⁰⁵ Gün, “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”, 62.

Ayrıca K24'ün belirttiği gibi iyi bir iletişim halinde olan öğretmenler veliler tarafından dikkat çekerek velilerin de öğretmenler tarafından daha çok önemsendiklerini düşünmelerini sağlayacaktır. Öğreticilerin velilerle iletişim halinde olması onlar için çok önemlidir. Çocuğunun alacağı eğitim, çocuğun gelişimi, öğreticinin bilgi ve deneyimi hakkında bilgi sahibi olabilmesi için velilerle her zaman iletişim halinde olmak yerinde olacaktır. Koç, araştırmalar neticesinde Kur'an kursu öğretmenlerinin etkili iletişim konusunda eksik olduğunu tespit etmiştir.²⁰⁶ Öncü de öğretmenlerin iletişim becerisinin deneyimle değil mesleki eğitimle olduğunu vurgulamıştır.²⁰⁷ Dolayısıyla veli gözünden bakıldığında güler yüzlü ve etkili bir iletişim içinde olan öğretmenler kurslar için daha olumlu etki yaratabilir. Böylece öğrenci sayısının artmasına da katkı sağlayabilir. Bu nedenle öğretmenlerin kurumsal olarak iletişim becerilerine yönelik eğitim almaları daha uygun olacaktır.

2.2.3.1.3. Sorun Çözme

Öğreticiler bazen sınıf içi ya da sınıf dışında karşılaştıkları durumlar karşısında çözüm odaklı olmak gerektiğini düşünmektedirler. Çünkü çocuktan ya da veliden kaynaklanan sorunlar çözülmezse sınıf içinde diğer çocukları ya da dersi etkileyecek unsurların doğabileceğini belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili K17'nin ifadesi şu şekildedir:

Ben yine bir örnek vermek isterim bu yılki sınıftan, bir oğlumuz sürekli derste arkadaşlarına kızdığı zaman kötü söz olarak bizim küfür olarak tabir ettiğimiz ve o yaş grubundaki bir çocuğun hiç ağzından duymaya alışkın olmadığı şeyleri ilk defa bu yıl karşı karşıya geldim. Ve bir çocuk hani bu kadar çok küfür nasıl söyleyebilir, bu istenmedik sözleri nasıl söyleyebilir? Gerçekten böyle merak içerisindeydim ve bir an önce toplantı yapmak istedim, annesi çalıştığı için babası katılmıştı toplantıya ve gerçekten de isabet oldu. Çok genç bir baba. Toplantıda böyle bu konuşurken bu rahatsızlığımı dile getirdim yani çocukla alakalı ve normalde dedim bu yaş grubundaki bir çocuğun biz yıllardır çalışıyoruz ve asla böyle bir şey duymadığımı ifade ettim. Ve babamız o kadar içten ve açık yüreklilikle ifade etti ki yani şunu demek istedi "evet ben baba oldum ama çocukla nasıl iletişime geçeceğimi hala bilmiyorum ben hani esnaf biriyim" demişti. Ve esnaflık hayatında böyle bir şeyi kızdığı zaman dedi bana böyle ağzından birden bazı şeyler çıkar işte para ödemesi olmadığı zaman, işte böyle biraz yatkınlığı da olduğu için ve ben çocuğun yanında bunları söylüyordum çocuk da yanımda kalıyordu. Ve çocuğun bunları öğrenebileceğini hiç düşünmedim demişti. Ve ben sanki çocuğun ağzından bir babanın ağzından çıkar gibi onları duyduğumu söyleyince, dedi yani bana kesinlikle hocam ben bundan sonra dikkat edeceğim çocuğun yanında asla bu tarz şeyleri konuşmayacağım ve birkaç ay içerisinde o çocuk ilk günkü çocuk hiçbir zaman olmadı. Baba çünkü onu bir daha söylemeyeceğini bunun yanlış olduğunu ifade etti çocuğa ve biz bu konuyu diğer velilerimiz de rahatsız olmadan bu şekilde çözebilmiştik. O yüzden de istenmeyen

²⁰⁶ Ahmet Koç, "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi", *Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü-Nurullah Altaş (İstanbul: Ensar Yayınları, 2014), 397.

²⁰⁷ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 271.

davranışları resim yoluyla ya da aile katılımı şeklinde biz aldığımız eğitimlerle çok şükür çözebiliyoruz diye düşünüyorum ben. (K17)

Çocuğun yaşadığı problemler bazen aileyle bazen de çevreyle alakalı olmaktadır. Dolayısıyla bu problemler çocuğun davranış ve düşüncelerine de yansımaktadır. Bu sebeple öğretici bu sorunu fark ettiğinde önce aileyle sonra çocukla çözümlenmeye çalışmaktadır. Eğer bu sorunlar çözülmezse öğrencinin sınıf içindeki durumunu ve ileriki zamanını da etkileyecek problemler ortaya çıkabilir.²⁰⁸ Ayrıca öğretmenler, resim analizleri, oyunlar vs. etkinliklerle çocukta oluşan problemi anlamaya çalışarak çözümler üretmelidir. Ancak bunun için öğreticinin bu alanda nitelikli ve donanımlı olması gerekir. Çünkü problem karşısında hem çocuğa hem de veliye yaklaşım önemlidir.

2.2.3.1.4. Danışmanlık

Araştırmaya katılan öğretmenlerin velilerle ilgili vurguladıkları bir başka nokta da danışmanlıktır. K5 çocukların fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak gelişimlerini tanıyıp, keşfederek velilere çocuğunun aktivitesiyle ilgili fikirler verdiğini ifade etmiştir.

Örneklendirmek gerekirse de mesela çok enerji patlaması yaşayan erkek öğrencilerimizi genellikle spora yönlendiriyorum. Ama gerçekten ritmik zekâsı olan çocuklara enstrüman çalması yani ailesine bunun bilgisini verebiliyorum yapabilirsin imkânınız varsa ki burada gençlik ve spor bakanlığının sunmuş olduğu çok güzel eğitimler var. Bunlara gidebilirler ya da mesela bir öğrencimin resim yaptığını görmüş olmak beni mutlu ediyor ya da şöyle oyuncularla oynadığında ya diyorum ki sende mühendis zekâsı var yani sen çok güzel mühendis zekasına sahipsin ve çok güzel ev tasarımı yapabilirsin diyorum. (K5)

K17 ise ebeveynlerin çocuğun gelişimlerine yönelik nasıl davranacaklarını bilemedikleri için öğreticiye danıştıklarını ifade etmiştir.

Şimdi birkaç örnek vermek istiyorum ben bununla alakalı, mesela aldığım bu eğitimlerde 5-6 yaşındaki çocuklarda korku mesela geliştirebiliyor çocuklar ve velilerimiz bu konuda bizden yardım istiyorlar, diyorlar ki işte çocuğum kendi başına karanlıkta duramıyor genelde 5-6 yaşın özelliklerinden bir tanesi de bu korkuları geliştirmektir zaten hani örnek olarak veriyorum şimdi. Biz ne yapabiliriz mesela ben ne yapabilirim diyor, çocuk tek başına tuvalete gidemiyor tek bir odada kalamıyor yani genelde bir karakterden etkilenerek ya da oynadığı oyundan etkilenerek ya da günlük hayatta bir şeyden duyduğu bir olay veya bir arkadaşından etkilenerek böyle korkular geliştirebiliyor mesela 5-6 yaşlarında. Ben de mesela sınıfımda bunları yaşamıştım ve araştırdım yani ne yapmak gerekir bu korkuları atmak için çünkü çocuğun o şekilde hayatına devam etmesi çok zor, aile için çok zor ve bu tedbir alınmadığında uzun süre belki 7-8 yaşına kadar çocukla birlikte devam eden bir korku durumu oluşturuyor. Mesela o aldığım eğitimlerde aslında bunu çok kolay, çok rahat bir şekilde aşabileceğimizle karşılaşmıştım. (K17)

²⁰⁸ Orhan Çınar-Aşkıım Hatunoğlu-Yavuz Hatunoğlu, “Öğretmenlerin Problem Çözme Becerileri”, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* 11/2 (2009), 216.

Öğreticilerin ifadelerinden anlaşıldığı üzere veliler hem çocukların yeteneklerine hem de yaşadıkları olumsuzluklara karşı nasıl davranacaklarını öğreticiye sordukları tespit edilmiştir. Bunlarla birlikte bir çalışmada Kur'an kursu öğretmenlerinin rehberlik alan ve konularında eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.²⁰⁹ Başka çalışmalarda ise 4-6 yaş Kur'an kurslarında rehber öğretmen ya da psikolojik danışman bulundurulmasına yönelik tespitler yapılmıştır.²¹⁰ Bu açıdan kurslarda öğrenci ve velilere rehberlik veya danışmanlık yapabilecek bir uzmanın bulunmasının kursların kurumsallığı ve sağlıklı yönlendirmenin olması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca bu görevlilerin kurslarda bulunması öğretmenlerin de yükünün hafiflemesine ve onların sadece eğitime odaklanmasına sebep olacaktır.

2.2.3.1.5. Güven

Katılımcılarla görüşmeler sonucu ortaya çıkan sınıf dışı etkilerden biri velilerin öğretmenlere olan güvenidir. Öğreticinin eğitiminden, davranışından, iletişiminden ve öğretim noktasındaki yeterliliği konusundaki velilerin güvenleri, kurslara olan talebi artırdığı görülmüştür. Bu konuda K15 ve K17'nin ifadesi şu şekildedir:

Çocuklara yönelik alınabilecek birçok sertifikaları da beraberinde bu 4 yıl içinde aldım çocuk gelişim okurken kendimi daha eksiklerimi tamamlama, daha donanımlı olma, daha hazır hale gelme anlamında bütün bunlar da olunca dediğim gibi işte velilere de bütün bunları sorduklarında, bunları da geri dönüt olarak verdiğimde yani uzaktan yakından birçok yerden ciddi talepler görmemizin ben bir sebebinin de bu olduğunu düşünüyorum. (K15)

Bu konuyu halledebiliriz dediğimiz zaman velilerimiz de bizi aşırı derecede güvenmeye ve bizim gerçekten kendimizden emin olduğumuzu görünce bize daha çok değer vermeye ve 4-6 yaşların kıymetini daha çok bilmeye başlıyor velilerimiz. O yüzden de eğitimlere bizim ayrıyeten katkı sağlamamız gerekiyor üniversite eğitimlerimizde. (K17)

Veliler öncelikli olarak öğretmenlerin okul öncesi eğitimine dair edindikleri bilgileri ve öğretim yöntemlerini önemsemektedirler. Dolayısıyla bu açıdan öğretmenleri donanımlı gören velilerin kursa olan güven ve taleplerinin arttığı görülmektedir. Gün, yaptığı çalışmasında öğretmenlerin aldıkları eğitimin velilerin öğretmenlere olan güvenini artıracaklarını tespit etmiştir.²¹¹ Bu noktada kurumsal olarak 4-6 yaş öğretmenlerinin aldıkları

²⁰⁹ Koç, "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi", 397.

²¹⁰ Genç, "Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi", 516; Ecer-Çakmak, "Bir Meta-Sentez Çalışması: Öğreticilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur'an Kursları", 824; Yağcı, *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*, 90-91.

²¹¹ Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği" Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 43.

ve sonrasında alacakları eğitimin önemsenmesi ve daha nitelikli olması gerektiği ön plana çıkmaktadır.

K8, velilerin ilahiyattan mezun olan kişilere hem dini açıdan hem de davranış olarak çocuklarını emanet etmenin daha güven verici olduğunu vurgulamıştır. K12 ise aşırı yaramaz bir öğrencinin annesi çocuğu 4-6 yaş kurslarına gönderdiğinde rahatladığını, davranışlarındaki olumlu değişimlerden dolayı mutlu olduğunu ve öğreticiye güven duyduğunu belirtmiştir. K19 da çocuklara itinalı ve korumacı yaklaşımından dolayı velilerin kendisini talep ettiklerini ve çocuklarına emanet edebilecekleri kişi olarak kendisine güven duyduklarını ifade etmiştir. Bu sebeple öğreticinin donanımı, bilgisi, iletişimi ve çocuklara olan yaklaşımı velilerin güvenini sağlayan ve kurslara olan ilgiyi artıran nitelik olmuştur. Bu noktada velilerin öğretici ve kurslardan beklentileri olumlu yön kazandığında daha güven verici bir ortam olarak görülmeye başlamıştır.

2.2.3.2. Ekonomi

Ekonomi hayatın her alanında olduğu gibi bireyin meslek hayatının da en önemli parçasıdır. Hatta insan hayatının meslek ve ekonomi şeklinde iki temel üzerine şekillendiğini söylemek mümkündür. Keser, meslekî doyumunu ve performans verimliliğini sağlayan en önemli hususlardan birisinin ekonomi olarak belirtmiştir.²¹² Mesleki anlamda doyum yaşanabilmesi için fizyolojik ihtiyaçları karşılayacak bir gelir elde edilmesi önemli görülmüştür.²¹³ Dolayısıyla ekonomik doyumun yapılan işte yani meslekte verimliliği artıran koşullardan birisi olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte ekonominin gerek mesleki performans gerekse sınıf içi performans açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Bana göre meslek, günlük olarak belirli bir mesai harcadığım yani vaktimin bir kısmını kendisine ayırdığım ve bunun karşılığında da ekonomik olarak maddi bir gelir elde ettiğim bir hayat rutini. (K1)

Bana göre meslek gerek ilkokuldan itibaren başlarsak ilkokul, ortaokul, lise ve üniversitedeki eğitim öğretim hayatımın sonunda emeklerimin karşılığını aldığım, emeklerimin maddi manevi karşılığını aldığım bir iş, bir unvan. (K3)

²¹² Aşkın Keser, “Çalışma Birey İlişkisi ve Çalışmanın Birey Yaşamındaki Yeri”, *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* 6/2 (2004), 35.

²¹³ Anıl Sayılır, “KKTC Üniversitelerinde Çalışan İdari Personelin Hizmet İçi Eğitim ile Mesleki Doyumları Arasındaki İlişki ve Görüşleri”, *Turkish International Journal of Special Education and Guidance ve Counseling* 5/1 (2016), 53.

Yani sevdiğim bir alandı, sevdiğim bir alanı seçtim, onun için eğitimler aldım. Şu anda da o işi yapıyorum. O yüzden hani bence tamamen sevdiğin işi yapman tabi ki karşılığında bir maddi olarak da bir getiri oluyor yani. Hayatımızı sürdürmemiz için de getirisi var. (K16)

Bazı öğreticiler ise mesleklerini ekonomi ile ilişkilendirmekle birlikte daha çok gönüllülük ve faydaya vurgu yapmışlardır.

4-6 yaş da özellikle çalışan kişilerde evet 4-6 yaşta çalışıyor olabiliriz ama geçen gün müftü beyinde bize hatırlattığı gibi biz bu işi para karşılığında yapıyoruz kim ne derse desin tebliğ kısmına da dikkat etmemiz ve gerçekten her zaman söylüyorum daha çok okuyup her zaman daha farklı yerlerde bulunarak kişilere çok daha güzel fayda sağlayabiliriz. (K24)

K24'ün ifadelerinden hareketle ekonominin tek başına meslekî doyum sağladığı, bireyin daha verimli ve başarılı olmasını sağladığı söylenemez.²¹⁴ Öğreticilerin ifadelerinden anlaşılacağı üzere, meslekte maddiyat bir araç olarak görülmektedir. Mesleklerini sürdürürken maddi ve manevi bir kazanç sağladıklarını belirtmişlerdir. Ancak maddiyattan çok küçük kalplere dokunmanın onlar için daha önemli olduğu söz konusudur. Kişinin işine olan tutumu mesleki doyumunu da etkilemektedir.²¹⁵ Dolayısıyla 4-6 yaş öğreticiliğinde ekonominin tam anlamıyla mesleki doyum sağlamadığı, öncelikli olarak mesleklerini sevme, ilgi gösterme ve işinin en iyisini yapmanın daha ön planda tutulduğu söylenebilir. Bir çalışmada Kur'an kursu öğreticilerinin, imam ve müezzinlere göre daha fazla mesleki doyuma sahip olduğu tespit edilmiştir.²¹⁶ Bu çalışmada da Kur'an kursu öğreticilerinin mesleklerine sevgi ve gönüllük açısından bağlandıkları tespit edilmiştir.

2.2.3.3. Kariyer

Kariyer, çeşitli faktörlerin de etkisi ile kişinin iş deneyimlerinden etkilenecek kendini geliştirmek istemesidir.²¹⁷ Bireyler benliklerini yansıtan tercihler yaparak ve mesleki deneyimlerini anlamlandırarak kariyerlerini yapılandırmaktadırlar.²¹⁸ Kişinin kendini ve iş dünyasını keşfetmeye başlaması kariyerinde etkilidir. Bireyin eğitim imkanları, hedefleri, kişisel özellikleri kariyer yolculuğunda önemlidir. Araştırmaya

²¹⁴ Erdal Eren, *Yönetim ve Organizasyon* (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2003), 553.

²¹⁵ Kamil Coştu-Seyyid Sancak, "Mesleki Doyum Açısından Din Görevlileri (Bartın-Bayburt Örneği)", *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7/14, 2019, 490.

²¹⁶ Hasan Kayıklık, "Din Görevlilerinde Yaşamdan Memnuniyet ve Mesleki Doyum-Adana Örneği", *1.Din Hizmetleri Sempozyumu* (3-4 Kasım 2007). Ed. Mehmet Bulut (Ankara: DİB Yayınları 2008), 32.

²¹⁷ Uğur Kaval-Kadir Gökoğlan, "Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Eğilimleri: Dicle Üniversitesi Örneği", *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10/19 (Mayıs 2020), 248-251.

²¹⁸ Ayşe Fikriye Sarsıkoğlu-Feride Bacanlı, "Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Engelleri ile Kariyer Uyumlulukları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi", *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 13 (Ekim 2019), 97.

katılan bazı öğretmenler çeşitli sebeplerden dolayı 4-6 yaş öğreticiliğine devam etmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Onların bu düşüncelerinin altında kendilerini daha çok geliştirmek ve kariyerlerine başka bir kurumda veya kurum içinde farklı statülerde devam etme isteği yatmaktadır. Türkkahraman ve Şahin kariyeri, kişinin bilgisini, becerisini geliştirdiği, daha fazla sorumluluk üstlendiği, çalıştığı alanda ilerleyişi şeklinde ifade etmiştir.²¹⁹ Dolayısıyla katılımcılar kendi hedefleri doğrultusunda ilerlemek için farklı kariyer basamaklarında olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Devam etmeyi düşünmüyorum ama bu, bu sahayı sevmediğimden değil gerekli bulduğumu ifade etmek isterim ama tamamen lisans hayatımdaki hedefim burada çalışmak değildi bundan kaynaklı bir şey, akademik hayatıma devam ettiğimden dolayı burada çalışmayı düşünmüyorum, devam etmeyi düşünmüyorum mesleğime ama eğitimle ilgili her sahada var olmaya çalışacağım inşallah. Gönlümü koparmayacağım bir saha. (K5)

Mesleği şu anda sürdürmek zorundayım, sürdürüyorum ama aynı zamanda doktora yapıyorum şu anda daha tez dönemine geçmedim ders dönemindeyim. O ilanları kovalıyorum şu anda bir öğretim görevliliği vs. olursa takip ediyorum başvuruyorum yani kalmak gibi çok bir niyetim yok ama şimdi yine büyük konuşmayım ben hayırlısı olsun inşallah ama asıl hedefim akademide olmak yani dediğim gibi onu kovalıyorum şu anda. (K23)

K5 ve K23 ilahiyatta aldıkları eğitimi daha da ilerleterek 4-6 yaş mesleğinden ziyade akademi alanında devam etmeyi düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenler ilahiyat fakültelerinde akademik bir eğitim aldıklarından dolayı bu akademik eğitimi devam ettirmeye odaklanmışlardır. Bu nedenle 4-6 yaş öğreticiliğinin onların lisans eğitiminde bir yer edinmediğini söylemek mümkündür.

Birey, çalışma yaşamında kendini bilme, anlama ve ileriki süreçte nerede ve nasıl olmak istediğini belirleme durumunda kariyer planlamasını yapmış olacaktır.²²⁰ Öğreticiler meslek hayatı boyunca neler yapmak istediklerini ve hedefleri açısından ulaşmak istedikleri yerleri belirlemeye çalışmışlardır. Bu nedenle tecrübe kazanmış ve kendini keşfetmeye başlamış olan öğretmenler farklı alanlarda görev almak istediklerini belirtmişlerdir.

Mesleği sürdürmeye devam etme konusunda mesela ben daha çok kendimi geliştirip biraz daha böyle kendimi de zorlamak istiyorum daha iyi ne yapabilirim veya işte hani bu eğitimi daha iyi ne kadar verebilirim nasıl geliştirebilirim diye düşünüyorum. Bu konuda uğraş vermeye çalışıyorum yani hangi eğitimleri alabiliriz, hangi şeyler olabilir, sınıfta hangi metodu uygulasak iyi olur ya da şu çocuk mesela bir çocukla ilk defa karşılaşıyorsunuz

²¹⁹ Mimar Türkkahraman-Kamil Şahin, “Kadın ve Kariyer”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* 2/1 (Mart 2010), 78.

²²⁰ Melek Vergiliel Tüz, “Kariyer Planlamasında Yeni Yaklaşımlar”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4/4 (2013), 171-172.

farklı farklı çocuklar var mesela farklı farklı dünyalardan gelmiş çocuklar var ve şu an öyle çocuklarla karşı karşıyayız ki dijital çocuklar geliyor artık onlara nasıl hitap edebiliriz onları nasıl yönlendirebiliriz işte sürekli aile ile görüşmeniz gerekiyor. Bir 6 sene önce böyle değildi çocuk size yetebiliyordu ama şimdi dijital dünyada girince işin içine çocuk aileden kopuk dijital dünyadan aldıkları ile geliyor bize mesela yani bu konuda kendimi ne kadar geliştirebilirim buna bakıyorum işin gerçeği. (K25)

Bana göre meslek kişinin ideallerinin gerçekleştirebilmesi için yapacağı iştir hocam yani hani o işi severek sevmenin yanında yani bu işte bir kendine göre bir ideal oluşturmuş olması lazım diye düşünüyorum yani idealleri uğrunda yaptığı iştir diye düşünüyorum mesleği. (K26)

Katılımcılardan bazıları 4-6 yaşta ilerleyerek kendini geliştirmeye çalışmaktadır. Bazıları ise farklı alanlara yönelerek idealleri doğrultusunda ilerlemek istemektedir. Sonuç itibari ile kişi kendini keşfedip, tanımaya, bilmeye başladıkça hedefleri doğrultusunda ilerlemeye eğilim göstermektedir. Bu nedenle 4-6 yaş öğreticiliğinin katılımcılar için bir ara kariyer, bir sıçrama tahtası olarak düşündükleri görülmektedir.

Hani belli bir yaşın üzerinde tabii ki şu an 4 yıldır bu görevi yapıyorum ama bu sene 4. yılım ha devam ederim etmemelik değil hani hedeflerim var müftü yardımcılığı oraya doğru gitmek istiyorum. Yani şöyle müftü yardımcılığına Allah nasip ederse oradan daha farklı faaliyetlerde bulunmayı istiyorum. Çocuklar adına olsun bayanlar adına olsun yani bu şekilde hocam. (K12)

K12'nin görüşünden anlaşılacağı üzere kariyerinde yükselebilmesi için 4-6 yaş mesleğinin bir basamak olarak görüldüğü ifade edilebilir. Bununla birlikte bazıların da 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticiliğini bir ara sıçrama olarak görmesinin sınıf içi performans olumsuz yönde bir etkisinden söz edilebilir. Şöyle ki bazı katılımcıların 4-6 yaş öğreticiliğini bir ara geçiş olarak görmeleri en başta yaptıkları işe odaklanmamalarına sebep olmakla birlikte sınıf içi performanslarında da verimsizliğe neden olabilir. Başka bir deyişle 4-6 yaş öğreticisi olan ancak sevdikleri farklı bir meslekte performans ve faaliyetler icra etmek isteyen öğretmenlerin sınıf içi performanslarında bir düşüş ve verimsizliğin olduğundan bahsedilebilir. Çünkü onlar sınıf içi ortamda muhatap olarak 4-6 yaş çocuklarını ve bunlara yönelik etkinlikleri değil; farklı bir muhatap kitleleri ve bunlara yönelik faaliyetleri yani performansını sergilemeyi düşünmektedirler. Diyanet'te en alt basamak Kur'an kursu öğreticiliğidir. Dolayısıyla ilk olarak 4-6 yaşta göreve başlayan katılımcıların, farklı zamanlarda kendilerini geliştirerek hedefledikleri alanlara yönelmeye çalıştıkları görülmektedir.

Çalışmada ele alınan sınıf içi performansın maddi unsurları pedagojik yeterlilik hususunda sınıf yönetimi, öğrenciyi tanıma ve gözlem, özel öğretim yöntemleri, tecrübe, ustalık, yetenek, ekonomik ve kariyer olarak alt başlıklara ayrılmıştır. Performans teması

altında incelenen kategorilere göre 4-6 yaş öğreticiliği, katılımcıların kariyer hedeflerinde bir sıçrama tahtası olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çoğunda özel alan bilgisi eksikliği olduğu için zaman içerisinde tecrübe sahibi olup mesleklerinde ustalaştıkları görülmüştür. Bununla birlikte öğretmenler 4-6 yaş mesleğinde yeteneğin olması gerektiğini ve alana dair yeteneğe sahip olmanın verimliliği artıracaklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki doyumlarında ekonominin değil sevmeye ve faydanın daha ön planda olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin herhangi bir eğitim almadan gözlem yoluyla öğrencileri tanımaya çalıştıkları ve onların hazır bulunuşluklarına göre eğitim vermeye çalıştıkları bulgulanmıştır. Ayrıca derslerinde çocuk gelişimine dair özel öğretim yöntemlerini önemsedikleri ve bunları da zaman içerisinde öğrenerek derslerine katmaya çalıştıkları görülmüştür. Dolayısıyla öğretmenlerin mesleklerini önemseyerek kendilerini geliştirmeye çalışmaları oldukça önemlidir.

2.2.3.4. Kurumla İlişki

Katılımcıların sınıf dışı ortamlarla ilgili mesleklerini değerlendirdikleri konulardan birisi de mesleklerinin kurumla ilişki boyutudur. Öğretmenlere mesleklerini sürdürmeye devam etme konusundaki düşünceleri sorulduğunda kurumsal bazı problemler sonucu mesleklerine devam etme gücünü yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler için kurum tarafından desteklenmedikleri takdirde mesleklerinde yıpranmaya ve mesleklerindeki devam düşüncelerinin değişmeye başladığı fikri ortaya çıkmıştır. Bu konuda öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Materyallerden tutun hizmetimize kadar bunları biz kendimiz yapmaya çalışıyoruz aidatlarla. Belli bir miktar aidat alıyoruz yemeğinden tutun çocukların her şeyiyle biz ilgileniyoruz ve bu yönde Diyanet hani bize bir katkısı yok. Mesela Kur'an kursumuza bir oyuncak alınacak ya da bir şey alınacak Diyanet bize bir ücret vermediği için kendi çabamızla yapıyoruz. (K12)

K12, yardımcı elemanın eksikliği, materyal ve ücret konusunda sıkıntı yaşadığını dile getirmiştir. Bu konular Gün'ün²²¹ ve Yağcı'nın²²² yaptığı çalışmalarda da tespit edilmiştir.

Yönetici ve kursun durumuyla ilgili sorunlar da öğretmenleri olumsuz etkileyip yormaktadır. Kurs yöneticisi kursun ihtiyaç, gelir ve giderleriyle ilgilenen kişidir. Bu

²²¹ Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", 62.

²²² Yağcı, "Öğretmenlere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)", 200.

durumda yöneticinin görevi ihmal edip öğreticilere devretmesi onları olumsuz etkilemektedir. K16 şunları dile getirmektedir:

Hocam dediğim gibi ben mesleğimi seviyorum. Hani gerçekten yapmak da istiyorum ama şöyle de bir durum var, çocuklardan dolayı asla değil ama başka etkenler bizi çok zorluyor maalesef. Aile etkeni var, yönetici etkeni var, bu kursun durumu etkeni var. Yani ben mesela şu anda olduğum yerde yöneticimle pek iyi değiliz yani şöyle iyi değiliz asla bu kavgadır kötülüktür öyle bir şey değil ama yöneticimiz yapması gerekenleri mesela yapmıyor bize devretmeye çalışıyor. Hani yönetici ama yeri geldiğinde mesela ben yöneticiyim diyor kursun çok eksikliği var onlar giderilmiyor bir türlü. Yani bu noktada bazen insan yoruluyor açıkçası. (K16)

Kurumda amir-memur ilişkisi içinde öğretmenler amirlerinden saygı görmediği ve baskı altında hissettiği zamanların olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca ailet ve fiziki koşulların etkisi de öğreticiyi olumsuz etkileyerek mesleklerini bırakma düşüncesine sevk ettirmektedir. Bir çalışmada da fiziki şartların önemine dikkat çekilmiştir.²²³ Bu konuda K22 şunu dile getirmiştir:

Sadece görev şeyinden değil, hani çocuk ve görev açısından değil, amirlerinden de saygı görmek, ondan sonra baskı altında olmamak devamlı aranıp şu eksik bu eksik yani çocuk gelişiminde özellikle 4-6 yaş dünyasında fiziki koşulların, ondan sonra para konusunun pek sıkıntıda olmaması gerekiyor. Ha ben şunu da okudum çocuk gelişimi okurken çocuk gelişimi öğretmeni ekonomik olmalıdır, mesela abartılı masraflara girmemelidir, bir şey dönüştürebilmelidir. Bir maddeyi farklı bir şeye çevirebilmelidir fakat nasıl diyeyim genel giderlerini de düşünmemesi gerekiyor. Bunlar olmadığı zaman daha az baskı, daha az moral bozukluğu olduğu için daha verimli geçiyor diye düşünüyorum. Ama bunlar olduğu zaman fiziki koşullar, ondan sonra genel giderler, o düşünce olduğu zaman ve saygı görülmediği zaman, o zaman da diyorsun ki ya nereye kadar yapabilirim bırakmak istiyorum da denilebiliyor yani. (K22)

4-6 yaş mesleğine geçen öğretmenlerin bazıları öncelikle çocuklarla olma düşüncesini önyargıyla karşılarken daha sonra çocuklarla işin kolay olduğunu asıl problemin kurumsal olduğunu belirtmişlerdir.

İlk başta çok önyargılarım vardı aslında yani kesinlikle yapamam dayanmam falan diyordum. Çünkü çocuklar hakikaten çok zor bir yaş grubu hele de bu bizim çalıştığımız grup ama sonradan bunun yerine biraz şey yazdı yani çocuklarda aslında çok bir şey yok aslında çocuklar en kolay kısmıymış, asıl bana kurumsal sorunlar daha çok can yakıcı geldi, beni daha üzen tarafı o aslında. Bilmiyorum ne kadar cevap oldu ilk başta böyle düşünüyordum ama sonradan daha çok kurumsal olan şeyler, yani kurumsallıktan kaynaklı sıkıntılar beni daha çok yordugunu fark ettim öyle söyleyeyim. (K23)

Kurumsal ilişkinin önemli boyutlarından biri kurumun öğreticiye olan desteğidir. Öğretici maddi anlamda ve yardımcı eleman konusunda problem yaşamaktadır. Ayrıca amirlerin öğretmenlerle olan ilişkisi ve davranışı, kursların fiziki koşulları, yöneticilerin

²²³ Türkmen-Bayrakdar, “Öğretici Görüşlerine Göre 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Binalarının Fiziki İmkânlar Açısından Eğitime Elverişlilik Durumu (Gaziantep Örneği)”, 122-123.

etkisi ve materyal temini öğretmenlerde olumsuz etki yaratmaktadır. Nitekim Şensoy, çalışmasında kurum tarafından öğretmenlere materyal desteğinin sağlanmaması ve kursların fiziki ortamlarının iyileştirilmemesinin de eğitim süreci ve öğretim yöntemlerinin kullanımıyla ilgili bazı sorunlara sebep olduğunu ifade etmiştir.²²⁴ Bu bağlamda Şaşa'nın çalışmasında DİB tarafından öğretmenlere yeterli materyallerin sağlanmadığı belirtilmiştir.²²⁵ Dolayısıyla öğretmenler mesleki anlamda yıpranmış hissederek mesleklerini bırakma ya da değiştirme düşüncesine kapılmaktadır. Bu nedenle kurumsal olarak öğretmenlerin pozisyonu, görev ve sorumlulukları belirlenip, amirlerin de saygı çerçevesinde isteklerini beyan etmeleri daha yerinde olacaktır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerlendirmelerinden performansla ilgili sınıf dışı unsurlar velilerle ilişki, ekonomi, kariyer ve kurumla ilişki şeklinde ayrılmıştır. Velilerle ilişkide öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin ve kurumsal yapısının sorgulandığı ve sorgulamaların öğretmenler tarafından verilen tatmin edici cevapların velilerde güven duygusunu geliştirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin güler yüzlü olmaları, çocuklara yönelik danışmanlık ve rehberlik yapmaları, ortaya çıkan problemlere karşı çözüm odaklı olmalarının veliler açısından önemli olduğu bulgulanmıştır. Öğretmenler mesleklerini icra ederken ekonominin de önemli olduğunu ancak bu mesleğin daha çok seyerek ve fedakârlık ile yapılacağını belirtmişlerdir. Ayrıca 4-6 yaş öğreticiliği bazı öğretmenler için bir kariyer basamağı olarak görülmektedir. Bu durumun da 4-6 yaş öğreticiliğinde etkili ve verimli olmayı düşürebileceği düşünülmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlere göre kurumla ilgili destek, materyal, yardımcı personel ve fiziki koşulların eksikliği, kendilerini olumsuz yönde etkilediği ve mesleki yıpranmaya yol açtığı tespit edilmiştir. Bunun için öğretmenlerin kurumsal olarak desteklenmesi ve öğreticinin üzerindeki yükün hafifletilmesi önemli görülmektedir. Zira olumsuz durumlar öğretmenlerin mesleki performanslarını ve velilerin kurslara ve öğretmenlere olan yaklaşımını etkilemektedir.

2.2.4. Öğretmenlere Göre Performans İcrasına Katkı Sunan Temel Nitelikler

Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin performans icrası esnasında bazı nitelikleri ön plana çıkardığı tespit edilmiştir. Bu sebeple bu nitelikler ayrı bir kategori olarak

²²⁴ Şensoy, *4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*, 71.

²²⁵ Şaşa, *Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları*, 185.

değerlendirilip yorumlanmıştır. Bu başlık altında katılımcıların ifadelerinden ortaya çıkan güç, fedakârlık, ilgi, bakım, sabır ve yenilenebilirlik kategorileri ele alınacaktır.

2.2.4.1. Güç

Katılımcılar 4-6 yaş dönemindeki çocukların enerjik olması sebebiyle öğretmenlerin bu enerjiye ayak uydurması gerektiğini ve genç öğretmenlerin bu enerji ve güce daha çok sahip olduğunu belirtmişlerdir. Enerjik ve dinç bir öğretmen her zaman önemli unsurlardandır.²²⁶ Bu sebeple araştırmaya katılan öğretmenler 4-6 yaş mesleğinde görev alacak kişilerin enerjik, güçlü ve çocukların hareketlerine uyum sağlayacak yapıda olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

Bana göre 4-6 yaş öğreticisinin sahip olması gereken nitelik öncelikle bence enerji hani gençlik olabilir. Gençlik ve dinamizm mi diyeyim yani biraz güçlü olmak gerekiyor, enerjik olmak gerekiyor. O yüzden gençlik diyorum yoksa kişi yaşı ileri olduğu halde yine enerjik de olabilir yani enerjik olmak diyeyim o zaman uzatmadan. Biraz daha genç şeylere ihtiyaç genç kana ihtiyaç var sanırım bu meslekte. (K1)

Yani işte diyorum ya hocam bunu sevmek lazım yani bu mesleği 4-6 yaşta olmak çok farklı. Severek yapmak lazım, benim Samsun'da hocam var 50 yaşına yakın hatta emekliliği gelmiş geçiyor lisans bitirdi. Bayan hocasına şey vermişler 4-6 yaş. Yana yana beni arıyor, nasıl yapacağım ben bu yaştan sonra nasıl yapacağım? Yıllarca bayanlara hizmet etmiş hani ben nasıl yapacağım, başım ağrırsa, şey yapamazsam, ben bu çocuklarla nasıl yapacağım, müftülükler de diyor ki 2018'den sonrakiler direk şey 4-6 yaş açılacak. 4-6 yaşa verdikleri zaman hocam bunalıma girdi yani düşünün belli bir yaşın üzerindeki bayanlar 4-6 yaşta zorlanıyor. (K12)

DİB ilahiyattan mezun olan kişileri istihdam ederek 4-6 yaş kurslarına yönlendirmektedir. Burada öğretmenlere 4-6 yaş isteyip istemediği sorulmamaktadır. Sadece belli bir yaş üstüne tercih hakkı tanınmaktadır. Ancak bunun da yine isteğe sunulması ve 4-6 yaş enerjisine uyum sağlayabilecek kişilerin tercih edebilmesinin daha uygun olacağı ifade edilebilir. Çünkü bu meslek beden gücünü aktif kullanmayı gerektirdiği için çocuklara verilmek istenen mesajın daha somut kavranmasını sağlamaktadır.²²⁷ Nitekim K14, 4-6 yaş mesleğini gücünü yitirmemiş ve çocukların enerjisine ayak uydurabilecek kişilerin yapması gerektiğini; K17, beden gücünün gerekliliğini; K20, kişinin enerjisinin yettiği yere kadar yapılmasının uygun olacağını vurgulamıştır. Ayrıca bu konuyla ilgili bir çalışmada, öğreticinin yaş faktörünün 4-6 yaş alanında hizmet verimliliğini etkilen durumlardan biri olduğuna dair değerlendirmede

²²⁶ Nihat Çalışkan-Rüştü Yeşil, "Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 671 (2005), 202-205.

²²⁷ Dilek Çapar- Ekber Tomul, "The Body Languages Teachers Use in the Classroom and their Purposes", *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13/5, 47.

bulunulmuştur.²²⁸ Yine bir çalışmada belli bir yaşın üzerindeki öğretmenlerin çocukların dinamizm ve enerjisine uyum sağlayamayacakları ifade edilmiştir.²²⁹ Bu yaş grubunun aktif olması öğreticinin de enerjik ve dinamik olmasını gerekli kılmaktadır.

2.2.4.2. Fedakârlık

Katılımcıların bazıları mesleğinde fedakârlığın olması gerektiğini ve işlerinin fedakârlık üzerine kurulu olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi fedakârlık düzeyi yüksek olması gereken bir dönemdir. Özellikle dinî ve ahlaki gelişimin temellerinin atıldığı 4-6 yaş kurslarında öğretmenler çocuklar için rol model olmaları ve hassas bir eğitim süreci olması nedeniyle daha fazla fedakârlık gösterilmesi gerektiği ifade edilebilir.²³⁰ Dolayısıyla katılımcılar öğrenci profilinin de gerektirdiği bir durum olması sebebiyle mesleklerinin fedakârlık yönüne vurgu yapmışlardır. Bu konuda şunları ifade etmişlerdir:

Yani çocuklar olarak şu anda mesleğimi icra ettiğim için o tertemiz akıl, zihinlere ulaştırabilmek, onlar için kendinden fedakârlık yapmak, çünkü çocuklarla uğraşmak kolay değil. O yüzden ben yaptığımız mesleğin bir taraftan da fedakârlık olduğunu düşünüyorum. Daha rahat edecek başka şeyler seçebilirdik ama bu güzel zihinlere hitap etmek fedakarlıkla oluyor ancak. (K4)

Ne yapıyorum mesela yapılacak bir tadilat alınacak bir eşya vs. ne gelirse elimizden geldiği kadar en iyisini onlar için yapmaya çalışıyorum daha iyisi olabilmesi için uğraşıyorum yani. Şimdi arkadaşların çoğu tatildeyken tatile çıkmadım. Ufak tefek gözüme iyi gelmeyen yerler vardı oralarla ilgili tadilatlar yaptım yapmayabilirdim açıkçası ama o sınıfa girdiğimde, o benim sınıfım yani, orası benim kursum, orada bir eksiklik, orada bir aksaklık varsa yani o benim kafamı kurcalar, beni rahatsız eder. Beni rahatsız eden şey çocuklarımı da rahatsız edebilir, ben rahatsız olursam her gördüğümde benim rahatsızlığım da onlara yansıyor olabilir, ondan dolayı da koşullarımı, kendimi iyi hissetmek için de elimden geldiği kadar koşullarımı düzenlemeye çalışıyorum. (K8)

Diyanet de bu konuda pek destek çıkmıyor 4-6 yaşta. Hizmetlisinden tutun şeylerine kadar yani sadece şey olarak desteği var belli bir oranda yok bunu kendi çabalarımızla yapıyoruz materyallerden tutun hizmetlimizden tutun siz de bu işi biliyorsunuz şey yapıyorsunuz hocam bunları biz kendimiz yapmaya çalışıyoruz aidatlarla belli bir miktar aidat alıyoruz. Yemeğinden tutun çocukların her şeyiyle biz ilgileniyoruz ve bu yönde diyanet hani bize bir katkısı yok mesela Kur'an kursumuza bir oyuncak alınacak ya da bir şey alınacak Diyanet bize bir ücret vermediği için kendi çabamızla yapıyoruz. (K12)

²²⁸ Tuğba Öztürk, *Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler*, (Amasya: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 65.

²²⁹ Fatma Tuba Şaşa, *Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 185.

²³⁰ Dinçer, *Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması (Bursa İli Örneği)*, 69.

K8 ve 12'nin ifadelerinden hareketle, 4-6 yaş öğretmenlerinin fedakârlık gösterdikleri alanların sadece eğitim ve öğretim süreciyle ilgili olmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle öğretmenler kurs binalarının eksiklik, onarım ve tadilat gibi noktalarında da fedakârlık göstererek öğrencilere uygun eğitim ortamını hazırlamaya gayret göstermişlerdir. 4-6 yaş öğretmenlerinin görev alanlarının okul öncesi olması sebebiyle bu meslek diğer meslek gruplarına göre beklenenden daha fazla fedakâr ve özverili bir yaklaşım gerektirmektedir.²³¹ Eğitimin kalite ve niteliğini de etkileyecek olan söz konusu yaklaşıma öğretmenlerin dikkat ettikleri ve eğitimden kurumlarının eksik kaldığı her alana kadar fedakârlık göstermeye çalışmışlardır. Nitekim Öncü de 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin karşılaştıkları her türlü probleme rağmen öğrenciler için fedakâr ve özverili bir şekilde görevlerini yerine getirdiklerini ifade etmiştir.²³² Ayrıca 4-6 yaş öğretmenlerinde oluşan bu fedakarlığın aslında dini boyutu da vardır. Çünkü mesleklerinde fedakârlık göstermeleri durumunda maddiyat, para vs. gibi bir karşılık beklemekten ziyade manevi anlamda bir kazanım düşünmektedirler. Dolayısıyla 4-6 yaş mesleğini diğer mesleklerden ayıran en önemli özellik budur. Zira diğer mesleklerde fedakârlık kişinin fazla iyi niyeti gibi gözükabilmektedir. Ancak 4-6 yaşta hem çocuk yetiştirmenin doyumunu hem de dini karşılıklar bu fedakarlığı kahramanlığa dönüştürmektedir.

2.2.4.3. İlgi

Kişinin meslek hayatında verimli ve başarılı olmasının en önemli sebeplerinden birisi ilgi duyduğu ve sevdiği işi yapmasıdır. Okul öncesi öğretmenliği diğer alanlara göre biraz daha zor ve yorucu olduğu için bu grupta görev alan öğretmenin mesleğine ilgi ve istek duyması oldukça önemlidir. Nitekim ilgili ve istekli olmak okul öncesi öğretmenlerinin bazı mesleki özelliklerinden birisi olarak kabul edilmektedir.²³³ Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazılarının mesleklerinin nitelikleriyle ilgili değindikleri bir başka husus da mesleğe duyulan ilgi ve meyildir. Bundan dolayı bazı katılımcılar gerek mesleğin öğrenilmesi ve gerekse devam ettirilmesi konusunda mutlaka kişinin istekli olması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bu konuda:

²³¹ Handan Asude Başal, *Okul Öncesi Eğitiminin İlk ve Yöntemleri* (İstanbul: MORPA Kültür Yayınları, 2005), s. 15.

²³² Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 279.

²³³ Sue Bredekamp, *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar*, çev. Hatice Zeynep İnan – Taşkın İnan (Ankara: Nobel 2015), 3-5.

Mesleğe bakışım, yani çocuklarla eskiden beri ilk yani üniversite sınavına girerken ki zaten hep isteğim, anaokul öğretmeni olmaktı benim. Milli eğitime geçmeyi düşünürken diyanetin 4-6 yaş kursları açıldı. Bunun için semire katılmak gerekti, seminere çağrıldım elhamdulillah ve o dönemde yani mesela hiç o dönemde böyle bir görev yapmayı düşünmeden AÇEV'den aldığım bir çocuk gelişimiyle ilgili şey belge sayesinde oldu yani 4-6 yaşa başlamam. Kendi evladım var gideyim biraz kendimi geliştireyim düşüncesiyle almıştım. Sonra da artık 4-6 yaşa geçince meslek benim aşkım oldu gerçekten çünkü şu anda çok severek icra ediyorum. Rabbim bana yıllar sonra istediğim mesleğe hem de Kur'an öğretimiyle beraber nasip etti. (K4)

Şunu da söyleyeyim ayrıca kendimi şu alanda da çok geliştirdiğime inanıyorum ve bunu sınıfta da görüyorum yapılandırılan yapılandırılmayan her türlü oyuna müthiş ilgim var. Oyun üretmeye, oyunla çocuklara yaklaşmaya, oyunlarla, çocuklarla muhatap olmaya yani oyun benim müthiş ilgi alanım. Dramaya ilgim de oradan geliyor zaten dramanın temelinde de oyun yattığı için. (K15)

K15'in ifadelerinden hareketle istekli ve ilgili bulunduğu zaman meslekteki eksikliklerin zaman içerisinde giderildiği ve bazı yeterliliklerin sağlandığı söylenebilir. Bu bağlamda bir çalışmada 4-6 yaş öğreticilerinin eksik ve yetersiz oldukları alanlarda eksiklerini tamamlamaya ve gelişim göstererek yeterliliklerini sağlamaya istekli oldukları tespit edilmiştir.²³⁴ Bu da meslek sürecinin her aşamasında ilgi ve istekli olmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

4-6 yaş öğreticisi olmak başkalarına öğretilir mi şöyle, teorikte teorik olarak evet belki bir şeyleri öğretebiliriz ama uygulamaya geçtiğinde maalesef o kişi eğer çocuğa karşı bir ilgisi yoksa, çocuklarla beraber olmayı sevmiyorsa, çocuklarla oynamayı sevmiyorsa, kesinlikle öğrendiklerini uygulayamaz yani kişinin çok şey bilmesi önemli değil bildiğini uygulayabilmesi önemli. (K2)

4-6 yaş öğreticiliği bir başkasına yeterli altyapısı varsa öğretilir fakat sonradan olmaz diye düşünüyorum. Mesela şu andaki gibi yetişkinde görev alan bir kişi, yetişkin sınıfta görev alan bir kişi, bence 4-6 yaş hocası olamaz ve öğretilemez diye düşünüyorum. Çünkü o belli bir seviyeye gelmiş, o seviyeden sonra çocuk seviyesine inmesi tabii özel bir yeteneği varsa olabilir, ilgisi varsa olabilir. (K22)

Görüldüğü üzere okul öncesi eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürüten öğreticilerin bu meslek için vurguladıkları temel noktalardan birisi çocuk sevgisi ve çocuğun seviyesine inebilme isteğidir. Bu da bu meslekte görev yapacak kişilerin öncelikle söz konusu noktalarda istekli ve ilgili olmalarını gerektirmektedir. Bu anlamda bir çalışmada, yetişkin din eğitiminden 4-6 yaş öğreticiliğinde görev almayı isteyerek geçiş yapan öğreticilerin daha motive oldukları ifade edilmiştir.²³⁵ Öğreticilerin istek ve ilgili olmaları hem öğrencilerle iletişimi hem de eğitim sürecinin verimliliğini artıracaktır. Nitekim bir çalışmada da 4-6 yaş Kur'an kurslarının daha kaliteli ve nitelikli olması için kurslarda

²³⁴ Ecer- Çakmak, "Bir Meta-Sentez Çalışması: Öğreticilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur'an Kursları", 825.

²³⁵ Arıcan-Arıci, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1280.

istekli öğretmenlerin görevlendirilmesi gerektiği önerilmiştir.²³⁶ Bir başka çalışmada ise ilahiyat fakültelerinde eğitim gören öğrencilerden istekli olanların, yasal düzenlemeler yapılarak, çocuk gelişimi programlarını takip edebileceği önerisi sunulmuştur.²³⁷ Buradan hareketle kişinin yaptığı işte ilgili ve istekli olmasının meslekte hizmet verimliliği için oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Katılımcıların mesleklerine duydukları ilgi, gönüllülükle de ilişkilidir. Bireylerin çıkar gözetmeksizin zaman, enerji, bilgi ve birikimlerini başkalarının yararına kullanmaları anlamına gelen gönüllülük²³⁸ eğitim ve öğretimde çok önemlidir. Her iş ve meslekte olduğu gibi 4-6 yaş öğreticiliğinde de gönüllülük, eğitimin verimliliğini artıran unsurlardandır. 4-6 yaş öğretmenlerine yönelik yapılan bir çalışmada çocukların oldukça dinamik ve enerjik olduğu 4-6 yaşta görev yapan öğretmenlerin gönüllü olmasının çok önemli olduğu zikredilmiştir.²³⁹ Bundan dolayı çalışmaya katılan bazı öğretmenler gerek 4-6 yaş öğreticiliğinin öğrenilmesi gerekse eğitim ve öğretim sürecinin avantajı açısından gönüllülüğü bir ön şart olarak vurgulamaktadırlar.

Gönüllü olmayan kişilere bence öğretilemez diye düşünüyorum, yani burada 4-6 yaşta kesinlikle birinci aşama gönüllülük olmalı. Eğer seviyorsan, gönüllüysen, bu mesleğe kendini adayacaksın, öyle yapılmalı yoksa çok daha kalıcı, zarar verici izler oluşturabiliriz çocukların zihninde. O da beni her zaman mesleğimde korkutan şey zaten en bu korkutan şey o oluyor yani. Onun dışında bence isteksizse bir insan kesinlikle hani mesela bazen bizim kurumumuzda oluyor ya işte ilahiyat bitirenler 4-6 yaşa girecek diye bu kesinlikle yapılmamalı. (K4)

Yani Milli Eğitime geçme fırsatım altın tepside de sunulsa bana hani sıradan değil altın tepside de sunulsa kesinlikle Diyanet derim. Yani oradaki Diyanetin velev ki bana denilse işte Diyanetten maaşın kesilecek, Diyanette hiçbir şekilde bir gelir elde edemeyeceksin, maddi anlamda, maaş anlamında, geçim kaynağı anlamında, yani meslek olmaktan çıkacak sadece gönüllü olarak gideceksin denilse yine de yani büyük konuşmayayım ama içimden, gönülden geçen her koşulda diyanet derim. Manevi doyumu, aldığım haz, geri dönütler bunlar beni çok mutlu ediyor. (K15)

Bizim mutlaka gönüllülük olması gerekiyor bizim yaptığımız işte. Bunun da zaten geri dönütlerini velilerimizden şu şekilde alıyoruz, mesleğimizi bakış açımızı da yansıtıyor aslında diyor ki “Siz bunu gönüllü olarak yapıyorsunuz yoksa bu hani çok da kolay bir iş değil.” Mesela velilerimizi okul etkinliklerine davet ettiğimiz zaman genelde velilerimiz şu fikre sahip olarak ayrılıyorlar. Hani bu belki bir meslek olarak yapılacak çok zor bir iş siz gönüllü olmasanız, diyorlar. Çocukları sevmeseydi hani yapabileceğimiz bir meslek olarak görmüyorlar aslında. O yüzden de ben 4-6 yaşta çalışan her hocamızın mesleğe bakışını gönüllülük olarak görüyorum biraz. (K17)

²³⁶ Arıcan-Arıci, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1292.

²³⁷ Öncü, "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)", 279.

²³⁸ Remziye Ege, "Gönüllülük, Din ve Din Eğitimi". *Dini Araştırmalar Dergisi* 14/38 (Haziran 2011), 7.

²³⁹ Şensoy, *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*, 44.

İfade edilen görüşler çerçevesinde katılımcıların 4-6 yaşta çalışmaya gönüllü olmak gerektiğine dair yorumlar yaptığı dikkat çekmektedir. Öncelikle bu gönüllülükten kasıt, aslında bu meslekte kimsenin zorla çalıştırılmamasıdır. Yani 4-6 yaşta öğretmenler, mesleğini isteyerek yapmaktadır. Bu anlamda profesyonel bir meslekten farklı bir bakış açısı görülmektedir. Çünkü profesyonel mesleklerde icra ve maddiyat söz konusudur. Ancak burada ise icra ve maddiyatın yanında başka kazanımların da olduğu ortaya çıkmaktadır. Alıntılardan da anlaşılacağı üzere 4-6 yaş öğreticiliği bir meslektir ancak diğer mesleklerden daha fazla anlamlar barındırmaktadır. Dolayısıyla bu anlamlar sebebiyle zaman zaman gurur duyulan bir meslek halinde olmuştur.

4-6 yaş öğreticisinin sahip olduğu sabır, sorumluluk, merhamet ve yaklaşım mesleğe olan bakışı etkilemektedir. Mesleğini gönüllü ve severek yapan öğretmenlerin kendilerini geliştirme ve daha iyisi olma çabasına girdikleri görülmektedir. Yapılan bir çalışmada, yetişkin eğitiminde 4-6 yaş öğreticiliğine zorunlu geçiş yapan öğretmenlerin biraz zorlandığı, gönüllü geçişlerin ise motive ettiği ifade edilmiştir.²⁴⁰ Bir başka çalışmada da araştırmaya katılan öğretmenler 4-6 yaşta görevlendirilecek personelde gönüllülük esasının aranması gerektiğini vurgulamışlardır.²⁴¹ Din eğitiminin dayatma olmaksızın gönüllülük esasına dayalı olması gerektiği belirtilmiştir.²⁴² Dolayısıyla öğretmenlik gönül vermeden yapılamayacak kadar hassas bir meslektir. Bu hem öğreticiyi hem de eğitimi etkileyen çok önemli bir faktördür.

İnsanın sevdiği, meyilli olduğu bir işten geçimini sağlaması ve manevi yönden haz alması en büyük mutluluklardan biridir. Meslek seçiminde kişinin ilgisi ve sevgisi oldukça önemlidir. Bu nedenle kişinin ilgi duymadığı ve sevmediği bir işi yapması güçtür. Çünkü meslek, kişinin ömründe uzun zaman alacağından bireyin en önemli kararlarından biri olmaktadır.²⁴³ Katılımcılarla yapılan görüşmeler esnasında onların mesleklerine meyilli olduğu ve severek yaptıkları tespit edilmiştir.

Şöyle ben mesleğimi biraz hani kolaylıkla yaptığımı düşünüyorum. Benim için herhalde bununla ilgili doğal bir meyilim var, doğal bir yatkınlığım var. O yüzden mesela bu açıdan

²⁴⁰ Arıcan-Arıci, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma", 1280.

²⁴¹ Ayşegül Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", 63.

²⁴² Yusuf Batar, "Öğrencinin Aktif Katılımına Dayalı Din Eğitimi", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 9/2 (2009), 118-119.

²⁴³ Semai Tüzcüoğlu, "Meslek Seçimi ve Önemi", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 6 (1994), 265.

benim mesleğime bakış açım en azından rahatladığım bir alan. Rahat olarak gördüğüm bir şey. (K1)

Bana göre meslek sevdiği şeyi icra ederken ilk günmüş gibi heyecan duyarak yaptığın iştir. Benim kendi mesleğime bakışım bir çocuğun ruhuna inemedikten sonra bu mesleği yapmamalı diye düşünenlerdenim. Sevgi her şeyin ilacı, her derdin dermanı. Bizim mesleğimiz de öyle kutsal bir meslek ki sevgisiz asla olmaz. Ben enerjimi öğrencilerimin mutlulukla ışıldayan göz bebeklerinden alıyorum onlar da o mutluluğu benim sevgimden, benim verdiğim eğitimden, yani oradaki yaşadığımız o güzel duygulardan heyecan duyarak mutlu oluyorlar yani bu kıymetli döngü bu şekilde sürüp gidiyor. (K11)

K12, çocuklarla hareketli oldukça mutlu olduğunu ve işini severek yaptığını; K14, mesleğini sevmenin benimsemenin önemli olduğunu ve mesleğine gönülden bağlandığını; K15 her türlü oyuna çok ilgisi olduğunu ve oyunla çocuklara yaklaştığını; K16 yaptığı mesleğe karşı istekli olmanın önemli olduğunu; K17, bu alana eğilim oldukça çocuklara karşı farklı öğretimlerin ortaya çıktığını; K19, mesleğe olan meyil ve ilgi ile bu işin yapılabileceğini; K24, bilgi açısından yeterli ve kalbinde mesleğine olan sevgiyi hisseden kişinin yapabileceği bir iş olduğunu belirtmiştir. K20'nin bu konuyla ilgili ifadesinin doğrudan alınması uygun görülmüştür.

Donanımsız birine öğretilmeyeceğini düşünüyorum ama gerekli eğitimleri almış ya da kendini donanımlı bir hale getirmiş biri bu alana meyilliyse, istekliyse hani şöyle diyebilirim staj gibi bence öğretilir. (K20)

Dini ve ahlaki ilkelerle küçük yaşta tanıştıran ve gelecek nesillere ışık olan öğreticilerin bu alana dair eğitim almalarının yanı sıra bu işi sevmeleri ve ilgi duymaları da oldukça önemlidir. Bir çalışmada öğretmenin ilgi ve sevgisinin öğrenciyi kendisine bağladığı ve sürekli alıcı bir durumda tuttuğu belirtilmiştir.²⁴⁴ Zira bir öğreticinin mesleğini severek ve ilgi duyarak yapması verimliliği artıran faktörlerden biridir.

2.2.4.4. Bakım

Katılımcılar, 4-6 yaş dönemi çocukların daima ilgi ve bakıma ihtiyaç duyduklarını ve onların bakımıyla da ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Küçük yaş grubunun bünyesi daha hassas olduğu için özellikle kurslarda eğitim almaya ilk defa başlayan çocukların daha çok hasta olduğunu belirtmişlerdir. Öğreticiler çocukların daha çabuk hasta olmamalarına, terlememelerine, hareketlerine, yeme-içmesine daha fazla özen göstermekte ve bazen de tuvalet bakımını bile üstlenmektedir. Bu konuda katılımcıların ifadesi şu şekildedir:

²⁴⁴ Fahri Kayadibi, "Sevgi Faktörünün Eğitim Verimliliği Üzerine Etkisi", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/5 (2002), 46.

Ben üzüldüğüm zaman da oldu neden bir yardımcımız yok, neden bir çocuğumuz bir şey olduğu zaman koşarak o değil de hani her şeye biz koşuyoruz, yanlarına bir lavaboda bile mesela çocuk bunlar üstlerine oyun oynarken bile üzerine kaçırabiliyorlar bunda bile o an ders alıyorsun bir öğrencinin, oyun odasında onlar oynarken kalkıp gidip yapabiliyorsunuz yani her şey size bakıyor 4-6 yaş hocası bana göre her yönden yani becerikli olması lazım. (K12)

Yani işte mesela diyelim o an beslenmede bir şey yemediği zaman hani o gözümden kaçmaz çocuklarda hani niye yemedi acaba hasta mıydı, ateşli miydi? Yani tabii bizimki 4 yaş okuttuğum için hocam şu an önce çocuğun sağlığı, sıhhati... Mesela ateşi var mıdır, daha sonra da diyelim karnı doydu mu veya arkadaşıyla bir sıkıntısı var mı? Yani bunları gözlemlemem gerektiğini ondan sonra da daha sonra eğitimin gelmesi gerektiğini düşünüyorum. (K26)

K8, çocuklar hastayken olumsuz etkilendiğini ve sınıfta sürekli peçeteyle gezdiğini; K17, günde ez az 5 defa bir çocuğun üzerini değiştirdiğini; K19, çocuklarla beraber lavaboya gittiğini ve onlara yemek yedirdiğini; K24, çocuğun temel bakımı ne kadar anne-babaya ait olsa da kursta onun bakımıyla kendisinin de ilgilendiğini; K26, kursta öğretmen gibi değil de bazen bakıcı gibi hissettiğini belirtmiştir. Gün'ün çalışmasında da bir katılımcı, veliler gözünde hocaların bakıcı olarak görüldüğünü aktarmıştır.²⁴⁵ Aybey de araştırmasında kursların bir kreş olarak görülme problemini tespit etmiştir.²⁴⁶ Ancak 4-6 yaş kurslarında çocukların bakımından ziyade alacakları eğitimin niteliği ve kalitesi ön planda olmalıdır. Ayrıca öğreticilerin çocuk bakım kaygısını yaşamaları, bunun için görevli olacak başka bir yardımcının olması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla eğitim-öğretim programlarının önceliği kadar öğreticilerin görev ve sorumluluklarının da belirlenmesi önemli olacaktır.

2.2.4.5. Sabır

Katılımcılar 4-6 yaş öğreticiliğinin büyük sabır gerektiren bir meslek olduğunu vurgulamışlardır. Sabır ve sevginin bir bütün olduğunu ancak sabırla bu mesleğin yapılabileceğini belirten öğreticiler bunun önemine dikkat çekmiştir. İlk olarak ailede başlayan değerler eğitimi, sınıfta da nitelikli bir şekilde devam ettiği için değerler eğitiminin öğretici tarafından yaparak-yaşayarak öğretilmesi katılımcılar tarafından önemli görülmüştür. Bu konuda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Çok büyük sabrının olması lazım sabır ve sevgi olmadıktan sonra bu işi kesinlikle yapamaz. Yani ne kadar iyi okul okursa okusun, ne kadar kendini geliştirici kurslara giderse gitsin,

²⁴⁵ Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", 56.

²⁴⁶ Aybey, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)", 234.

ne kadar kitaplar okursa okusun, büyük bir kalbi ve gerçekten sabır gücü yoksa zor işi 4-6 yaş öğreticisinin. (K8)

Tabii şimdi buna ben ilk cümle olarak sonsuz sabır olarak başlamak istiyorum. Çünkü bu öyle bir meslek ve iş ki yani şöyle düşünün kendinizi, her gün 15 çocuğun 300 defa size öğretmenim diye seslendiğini hayal ederek bu işe başlamak istiyorum. Çünkü bir defasında merak edip gerçekten saymıştım ve gün içerisinde 300 defa öğretmenim dendiğini fark ettim ve buradan başlamak istiyorum çünkü tamamen bir sabır bir çocuğa affedersiniz 15 çocuğa 300 defa efendim demeniz gerekiyor. Normalde kendi çocuklarımıza bile bunu sağlayamazken, biz o çocuklara bunu cevap olarak 300 defa verebiliyoruz. Çünkü bu işimizin en büyük parçasının sabır olduğunu biliyoruz. (K17)

K2, mesleğinde en başta sabrın olması sonra sevginin gelmesi gerektiğini; K5, öncelikle sabrın olması sonra gözlem, takip ve süreklilik olması gerektiğini; K6, sabrın çok önemli olduğunu sonrasında samimi ve güler yüzlü olmak gerektiğini; K11, çocukları sadece sevmenin yeterli olmadığı sabrın çok önemli olduğunu; K12, bazen bir çocukla bile uğraşmanın zor olduğunu, sınıfta çok zorlandığı zamanların olduğunu, kendini sıkıp sabır çektiğini ve çocuklara kıyamayıp bir şey diyemediğini; K15, çocuklara incitici davranılmaması, sabırlı olunmasını; K16, bu iş yapılıyorsa sabırlı olunması gerektiğini; K27, çocuklarla etkileşimde bulunan kişinin önce sabırlı olması gerektiğini ifade etmiştir. Öğreticiler derslerinde yaşanan istenmedik durumlara karşı sabırlı olmaya çalışırken diğer taraftan çeşitli durumları tolere edebilme konusunda gelişebilmelidir.²⁴⁷ Öğreticilerin çoğu öncelikle bu mesleği yapan kişinin çok sabırlı olması gerektiğini ve çocuklara karşı daha dikkatli, özenli davranılması gerektiğini vurgulamışlardır. Sabır kişinin yaşantıları sonucu elde ettiği bir değer olup doğuştan gelmemektedir.²⁴⁸ Dolayısıyla bu mesleği yapan kişiler zaman içinde sabrın kendilerinde bir yeti olarak elde edilmesini ve karşılaştıkları durumları sakinlikle karşılamayı öğrenmektedir. Özellikle hitap ettikleri kitle küçük yaş grubu olduğu için onların davranışlarını, yaş ve gelişmişlik düzeylerine göre değerlendirip durumu kontrol etmeleri önem taşımaktadır.

2.2.4.6. Yenilenebilirlik

Katılımcılarla görüşmeler sonucu ortaya çıkan niteliklerden biri de yenilenebilirlik olmuştur. Öğreticiler 4-6 yaş mesleğinin güncellik gerektirdiğini, her yıl öğreticinin kendisini yenilemesi ve farklı etkinliklere yer verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Çocuklar hızla değişen dünya düzenine ayak uydurmakta ve artık

²⁴⁷ Erdal Meriç-Mustafa Erdem, “Öğretmen Sabır Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Trakya Eğitim Dergisi* 12/2 (Mayıs 2022), 712-713.

²⁴⁸ Hayati Hökekleli, *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle Değerler Eğitimi* (İstanbul: Dem Yayınları, 2013), 28.

onların dikkatlerinin derse çekilmesinin öğreticiler tarafından zor olduğu düşünölmektedir. Dolayısıyla öğreticiler bu değişim ve gelişimlerin kontrol ve takip edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle katılımcılar tarafından öğreticilerin kendini daima geliştirmesi önemli görölmüşür. Bu durum nitelikli bir öğreticinin öne çıkan özelliklerinden birisi olarak değerlendirilmektedir.²⁴⁹ Bu konu hakkında öğreticilerin ifadeleri şu şekildedir:

Yani bu yaş grubunun özel durumları çok fazla. Gözlemediğim ve edindiğim tecrübe kadarıyla şunu söyleyebilirim; okul öncesinde çalışma çok fazla aktif, güncel ve yenilenebilir olmayı gerektiriyor. Yani her bir yaptığınızı bir dahakinde yenisini güncelleyerek yapmanız gerekiyor. Aynı şeyi her sene tekrar yapmanız o işi kurtarmaz. Çünkü zamana ve şartlara, güncelliğine bağlı olarak bu yaş grubunun da şartları değişiyor. Nasıl ki x, y, z çağlarını bunu dillendirebiliyorsak her senenin şartları bütün ülkenin olsun o yaş grubunun getirdiği şartlar itibariyle sürekli yenilenebilir, güncel, aktif yani her ne yenilik varsa bunu hep açık ve diri tutmayı gerektiren bir grup 4-6 yaş grubu. Biraz dini ve değerler eğitiminin de olması hasebiyle değerlerin de hep zamana bağlı olarak daha şekil değiştirebildiğini hani maksadından şaşmadan, nasılı çeşitlenebilir olduğu için bunu fark edebilmek bunu entegre edebilmeyi gerektiren bir alan 4-6 yaş grubu. O yüzden de bir konuyu işlerken hani bunu bugün bu sene nasıl işlemişim bakış açısıyla işliyorsunuz. Hani geçen sene bunu böyle yapmışım da bu sene bunu nasıl yapacağım diye iki kere, üç kere düşünöyorsunuz. Geçen seneki gibi veya daha önceki sene yaptığınızı şekilde yapmanız o işi kurtarmıyor veya kazanımı gerėekleştirmiyor. (K10)

Köreldeğini değil ama zaman zaman kendimizi güncellememiz gerektiğini düşünöyorum. Çünkü alan olarak çok farklı bir alana yöneldik. Çocuklarla olan eğitimde biraz önce de söylediğiniz gibi içine drama işte müzik, her şey... yani el kasları, kol kasları, yani çocukların bedensel gelişimine de yönelik birçok eğitim alanı dahil olduğu için biz akademik anlamda daha çok okuyarak ve de sayfa üzerinden aldığımız eğitimlerden biraz uzak kaldık. Daha uygulamalı ve farklı bir alandayız. Fakat bu anlamda da ben yine de kendimizi güncellememiz gerektiğini düşünöyorum. (K27)

ÖĞreticilerin ifadelerinden anlaşılacağı üzere, okul öncesi grubunda çalışmak, özellikle ilahiyattan mezun olup 4-6 yaşa geçen öğreticiler için daha fazla güncellik ve yenilenebilirlik gerekmektedir. Çünkü dini ve ahlaki temellerin atıldığı bir dönem olan bu yaş grubunda rol model her zaman etkilidir. Dolayısıyla öğreticinin bu değerleri daha etkili ve kalıcı hale getirebilmesi için kendini her durumda güncellemesi ve yenilemesi gerekmektedir. Bu durumla ilgili K1, öğreticinin esnek olması ve yeniliklere açık olması; K3, öğreticinin yerinde saymaması kendisini sürekli geliştirmesi, güncel olması, teknolojik aletlerin kullanımına ayak uydurması; K9, 4-6 yaş öğreticisi devamlı üretebilen ve yeniliklere açık olması; K16, araştırmaya ve yeni şeyleri öğrenmeye meyilli olunması; K18, teknolojik çağda olunması sebebiyle kişinin sürekli kendini resetleyip

²⁴⁹ Serdarhan Musa Taşkaya, "Nitelikli Bir ÖĞretimde Bulunması Gereken Özelliklerin ÖĞretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 33/2 (2012), 295.

güncellemesi gerektiğini ifade etmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin sürekli kendini yenilemesi ve güncellemesi eğitim-öğretim sürecini olumlu etkilemektedir.

K13 ise farklı bir bakış açısını dile getirerek mesleğinin kendini güncellediğini ve kendine yeni şeyler kattığını belirtmiştir.

Hımm mesleğe bakışım, daima kendini geliştirebileceğim bir alan bizim meslek özellikle Kur'an kursu hocalığı. Severe yapılması gereken bir meslek olduğunu düşünüyorum. Yani diğer mesleklere göre manevi sorumluluğun daha fazla olduğu bir alan. Ama meslek işte her sene üstüne katarak kendimi geliştirebileceğim bir alan. (K13)

Bu nedenle 4-6 yaş öğreticiliği sürekli araştırma ve öğrenme gerektiren bir alan olduğu için kişinin gelişimine de katkı sağlamaktadır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin performans icrasına katkı sağlayan nitelikler güç, fedakârlık, ilgi, bakım, sabır ve yenilenebilirlik olarak alt kodlara ayrılmıştır. Buna göre çocukların enerjisine uyumluluğu gerektiren 4-6 yaş öğreticiliğinde güç ve enerjinin önemli oldu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle 4-6 yaş öğreticiliğini tercih edecek kişilerin bu performansa ayak uydurabilmesi gerekmektedir. Ayrıca muhatap kitlenin çocuklar olması sebebiyle görevlerinin fedakârlık ve sabır gerektirdiği tespit edilmiştir. Böylece meslekten ziyade dini ve vicdani sorumluluğun ön plana çıkması önemli görülmektedir. 4-6 yaş mesleğinin sürekli güncellik ve aktif olunması gereken bir görev olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin bu güncelliği takip edip sürekli aktif olabilmeleri gerekmektedir. Bu dönemde çocuklar bakıma ve ilgiye ihtiyaç duydukları için katılımcıların da öğrencilerle yakından ilgilendikleri görülmüştür. Ancak bu bakım, öğreticinin yükünü hafifleterek yardımcı anne ile ihtiyaçların giderilmesiyle düzenlenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenlerin meslekleri ve bu mesleklerini nasıl deneyimlendirdikleri fenomenolojik açıdan ele alınmıştır. Buna göre, katılımcıların mesleklerini nasıl anlamlandırdıkları eğitim ve performans şeklinde iki tema altında incelenmiştir. Eğitim teması, kurumsal (ilahiyat) eğitim ve bireysel eğitim kategorilerinde ele alınmıştır. Kategoriler kendi içerisinde mesafe, hasret, körelme, verimsiz (eksiklik), sertifika, seminerler ve kişisel çaba şeklinde alt kodlarla değerlendirilmiştir. Bu temada, ilahiyat eğitiminin 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin üzerinde büyük bir etkisinin olduğu yani öğretmenlerin bu eğitime hayat boyu devam eden bir anlam yükledikleri görülmüştür. Dolayısıyla öğretmenler mesleklerini ilahiyat eğitimi çerçevesinde değerlendirmektedirler. Bu durum bir açıdan olumlu bir açıdan da olumsuz görülmektedir. Olumlu görülen yanı, 4-6 yaş mesleğinin ve yaşanan bazı durumların fedakârlık, vicdan, merhamet gibi duygular gerektirmesidir. İlahiyatta aldıkları bilinçle bu duyguları kazanabilmekte ve mesleklerine yansıtabilmektedirler. Olumsuz durum ise mesleği tam profesyonel bir şekilde icra etme noktasındaki problemleri yaşamalarıdır. Başka bir deyişle, öğretmenlerin ilahiyat üst kimliğinden soyutlanarak mesleklerini anlamlandırma hususunda sorun yaşadıkları ifade edilebilir. Ayrıca ilahiyat eğitimi ile 4-6 yaş öğreticiliği arasında büyük bir mesafenin olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre, bazı öğretmenlerin konusal bazılarının ise pedagojik mesafeden söz ettiği görülmüştür. Öğretmenlerin mesleklerini icra ederken ilahiyat eğitiminde körelme hissetmesi sebebiyle öğrencilik dönemlerine ve elde ettikleri bilgilere hasret duyduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar 4-6 yaş öğreticiliğinde kendilerini ilahiyatçı kimliği ile ortaya koydukları için sadece din eğitimi kısmını yaptıkları iş olarak, diğerlerini ise bu asla ek olarak görmektedirler. Bu sebeple ilahiyat eğitimi, meslek icrasında öğretmenlerin ihtiyacını karşılayamadığı için kendilerini verimsiz (eksik) hissetmektedirler. Bundan dolayı öğretmenler, mesleklerine dair sertifika ve seminerler almaktadırlar. Bazıları bunların faydalı olduğunu bazıları ise gereksiz olduğunu düşünmektedirler. Dolayısıyla verilen eğitim içeriğinin din eğitimi pedagojisini kapsamaması sebebiyle öğretmenlerin bireysel olarak kendilerini geliştirme gayreti içinde oldukları tespit edilmiştir.

Performans teması, performansla ilgili sınıf içi maddi ve manevi unsurlar, sınıf dışı unsurlar ve öğretmenlere göre performans icrasına katkı sunan temel nitelikler şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Performansla ilgili sınıf içi maddi unsurlar, pedagojik yeterlilik

üst kodu altında, sınıf yönetimi, öğrenciyi tanıma ve gözlem, özel öğretim yöntemleri, derse hazırlık ve planlama alt kodlarıyla yorumlanmıştır. Ayrıca sınıf içi maddi unsurlar olarak tecrübe ve yetenek kodları ele alınmıştır. Performansla ilgili sınıf içi manevi unsurlar, yakınlık, geleceği inşa, duygusal annelik, hayat tarzı, tatmin ve coşku alt kodları şeklinde sıralanmıştır. Performansla ilgili sınıf dışı unsurlar, velilerle ilişki, ekonomi, kariyer ve kurumla ilişki şeklinde ele alınmıştır. Öğreticilere göre performans icrasına katkı sunan nitelikler ise güç, fedakârlık, ilgi, bakım, sabır, yenilenebilirlik olarak kodlara ayrılmıştır. Bu temada 4-6 yaş öğreticiliği performans icrasında alınan ilahiyat eğitiminde bazı uyumsuzluk ve eksikliğin olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğretmenler söz konusu uyumsuzluk ve eksiklik sebebiyle göreve ilk başladıklarında mesleklerini icra ederlerken zorluk yaşamaktadırlar. Öğreticilerin yaşadığı bu zorlukları tecrübe ve deneyim yoluyla aştıkları, bu sayede performanslarını icra ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenler yaptıkları işi sadece meslek olarak görmemektedirler. Çünkü sadece meslek olarak bakılırsa fedakârlık yapmak istemeyebilirler. Dolayısıyla ilahiyatta aldıkları eğitimle yaptıkları işte dini ve vicdani bir sorumluluk hissetmektedirler. Böylece öğretmenlerin eğitim ve performans konusunda arada kalmışlığından söz edilebilir. Öğreticilerin öğrenme-öğretme sürecini daha verimli hale getirebilmeleri için iyi bir sınıf yönetimine sahip olması gerekmektedir. Bunun için yine pedagojik eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencilerin hepsi farklı özelliklere sahip olduğu için öğretmenlerin öğrenciyi ne kadar tanıdığı, nasıl bir iletişimde olduğu da önemlidir. Öğrencilerin hazır bulunuşlukları bilinmeli ve buna özel eğitim metotları uygulanmalıdır. Bu sebeple öğretmenlerin iyi bir gözlemci olması gerekmektedir. Öğreticilerin öğrencilere yönelik farklı özel öğretim yöntemlerini öğrenip uygulanması öğrenci gelişimini desteklemekte ve öğrenme hızlarını artırmaktadır. Derse planlı, programlı ve hazırlıklı gitmek dersin verimliliğini ve hâkimiyetini artırmaktadır.

Öğreticiler, öğrencilerle yakınlık kurmanın önemli olduğunu ve bu yakınlığın çocukları anlamaya katkı sağladığını belirtmişlerdir. Yakınlık öğrenme-öğretme faaliyetini de olumlu etkilemektedir. Katılımcıların bu dönemde öğrencilerde dini eğitimin temellerini atmayı hedefledikleri görülmüştür. Bu sebeple bu dönemde olumsuz etkiler oluşturmamak için öğreticinin donanımlı, nitelikli ve dikkatli olması gerekmektedir. Öğreticiler öğrencilere öğretmen gibi davranmanın yanında anne gibi de davrandıklarını belirtmişlerdir. Bazı tecrübe ve deneyimlerini de annelik sayesinde

kazandıklarını dile getirmişlerdir. Ancak otorite merkezli bir yaklaşımın olması daha sağlıklı olacaktır. Öğreticiler mesleklerini hayat tarzlarıyla ilişkilendirmektedirler. Hayatlarının her yönünü mesleklerinin bakış açısıyla baktıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni ise dini tebliğ etme anlayışı olarak düşünülmektedir. Öğreticiler öğrenme ve öğretme sürecinde manevi doyum olarak tatmin olmaktadır ayrıca sınıfta kendilerini enerjik ve coşkulu hissetmektedirler.

Veliler kurumun kalite ve yeterliliğini ve öğretmenlerin donanımını sorgulamaktadır. Milli Eğitim ile DİB sistemini ve anaokul öğretmenleri ile öğretmenleri kıyaslamaya gitmişlerdir. Velilerin öğretici ve kurumdan beklentisi bunun önemli etkeni olmaktadır. Veliler öğretmenlerin güler yüzlü, samimi ve iyi bir iletişim halinde olmalarını önemsemektedirler. Bu da mesleki eğitimle ilişkilidir. Problem karşısında hem öğrenciye hem de veliye karşı çözüm odaklı olmak gereklidir. Veliler bazen çocuklarının gelişimleriyle ilgili öğreticiye danışmaktadırlar. Bu sebeple 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerinin rehberlik konularına ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Velilerin her yönden öğreticiye duyduğu güven kurslara olan talebi artırmaktadır. Velilerin beklentileri olumlu yön kazandığında güvenleri de artmaktadır. Öğreticilerin mesleki doyumunu artıran faktörlerden birisi ekonomidir. Öğreticiler mesleği ekonomik açıdan değerlendirirler de gönüllülük ve faydaya vurgu yapmışlardır. Öğreticiler için ekonomi bir araç olarak görülmektedir. Öğreticilerin bazıları 4-6 yaş mesleğinde tecrübe ve deneyim kazanarak farklı alanlarda görev almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle 4-6 yaş mesleğinin kariyer için bir sıçrama tahtası olarak görüldüğü ifade edilebilir. Öğreticiler kurum tarafından desteklenmediği zaman yıpranmakta ve bu durum mesleklerinde devamlılığı etkilemektedir. Yardımcı eleman ve materyal eksikliği, aldıkları aidat problemi öğretmenlerin zorlanmasına neden olmaktadır. Yönetici ve kursun fiziki durumuyla ilgili problemlerin de öğretmenleri olumsuz etkilediği bulgulanmıştır.

4-6 yaş öğreticiliği meslek icrasında güç ve enerji gerektirdiği için bu mesleğin icrasında öğretmenlerin istek ve tercihlerine önem vermenin gerekliliği tespit edilmiştir. Öğreticiler, bu mesleğe ilgi duyulması ve mesleğin sevilmesi gerektiğini; ayrıca gönüllük esasıyla yapılmasının daha yerinde olacağını vurgulamışlardır. Öğreticiler, 4-6 yaş öğreticiliğinin bazen bir bakıcı gibi hissettirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca sevgi ve sabır olmadan meslek icrasının yapılamayacağını ifade etmişlerdir. Çocuklar değişen dünya

düzenine ayak uydurduğu için öğretmenlerin de kendilerini sürekli güncel tutması ve yenilemesi gerektiği tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında, en az iki yıl görev yapmakta olup ilahiyat fakültesinden mezun olan ve farklı illerde görev yapan 27 tane 4-6 yaş öğreticisi ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler neticesinde, ilahiyatta alınan eğitimin 4-6 yaş öğretmenleri için uyumsuzluk oluşturduğu ve bunun performanslarını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Söz konusu olumsuzluğu bireysel çabalarla giderdikleri ve tecrübeler sonucunda mesleki yetkinlik kazandıkları görülmüştür. Ayrıca meslek bütünlüğü açısından da kendilerini ilahiyat eğitimiyle bütünleştirmektedirler. Bu nedenle ilahiyat eğitimi ile 4-6 yaş mesleğini farklı değerlendirememektedirler. Böylece öğretmenler, kendilerinde farklı alanda gelişme görmek yerine ilahiyat bilgilerinde körelme hissetmektedirler. Elde edilen bu sonucun din eğitimi açısından anlamı, Kur'an kursu öğretmenlerinin mesleklerini ilahiyatçı kimliği ile icra etmeleridir. İlahiyat eğitimi için anlamı ise bu eğitimin tam olarak mesleki bir eğitim olmaması ancak söz konusu eğitimden bir meslek icra edilmesidir. Bu durum öğretmenler için avantaj ve dezavantaj oluşturmaktadır. Kur'an kursu öğretmenleri için anlamı ise, öğretmenlerin kendilerini sorumlu ve bilinçli hissetmeleridir. Ancak eğitim-öğretim süreci içerisinde profesyonel performans sergileyememekten dolayı kendilerinde eksiklik duymaktadırlar. Nitel araştırmanın doğası gereği çalışmanın genellenebilir ve objektif olmadığını belirtmek gerekir. Ama yine de bu araştırmaya katılanlar çerçevesinde bazı öneriler dile getirilebilir.

Çalışma sonucunda Kur'an kursu öğretmenliği için öneriler şunlardır:

- Öğreticiler, performanslarını icra ederken ilahiyat eğitimlerinin yanı sıra yöneldikleri mesleğe dair kendilerini geliştirme gayreti içinde olmalıdırlar. Bunun için çocuk pedagojisi ve din eğitimi pedagojisine yönelik farklı eğitimler alınabilir.
- Lisans döneminde 4-6 yaş öğretmenliği mesleğini düşünen kişilerin çeşitli seminer ve sertifikalara sahip olarak kendilerini mesleğe hazırlamalıdır. Ancak bu seminer ve sertifika eğitimlerinin din eğitimi pedagojisini de kapsayarak daha donanımlı ve nitelikli yapılması gerekmektedir.
- Öğreticiler iyi bir sınıf yönetimine sahip olmalı, öğrenciyi tanıma gayretinde olmalı ve öğrencilere yönelik farklı özel öğretim yöntemleri

kullanarak eğitim vermelilerdir. Ayrıca materyal kullanımında gelişime açık olmalı ve kendilerini güncellemelidirler.

- Öğreticiler velilere karşı güven verici bir tutum içinde olmalı ve sorun çözme odaklı bir yaklaşım sergilemelidirler. Onların beklentilerini dikkate almalıdırlar.

İlahiyat programı için öneriler şunlardır:

- 4-6 yaş öğreticiliği teoriyle birlikte pratiğe yönelik bir meslek olduğu için ilahiyat eğitiminin bilinç kazandırmasının yanı sıra öğrenciyi mesleğe hazırlamalı ve onların mesleki yeterliliklerine yönelik bir eğitim içermelidir.
- Müfredata ekstra çocuk gelişimi ve okul öncesine yönelik seçmeli dersler eklenmelidir. Bu da eğitim fakültesiyle iş birliği yapılarak yürütülebilir.
- İlahiyat eğitiminin yanında 4-6 yaşa yönelik bir staj uygulaması getirilmelidir.
- Ayrıca ilahiyat fakültelerinde branşlaşmaya gidilmesi ve öğrencilerin tercih ettikleri mesleğin eğitimini almaları gerekli görülmektedir.

DİB için öneriler şunlardır:

- 4-6 yaş öğreticilerinin mesleki donanımına sahip olması için kurumsal olarak 4-6 yaşa yönelik eğitimlerin, seminer ve sertifikaların artırılması gerekmektedir. Bu eğitimler kurumda alanında uzman kişiler ya da din eğitimi uzmanları tarafından verilmelidir.
- DİB'in kurduğu Diyanet Akademi bünyesinde 4-6 yaş öğreticiliğine yönelik bir eğitim programı yer almalıdır. Buradaki eğitim yine kurumda alanında uzmanlaşmış kişiler ya da din eğitimi uzmanları tarafından verilebilir.
- 4-6 yaş programında yer alan derslerin içeriklerine yönelik materyallerin artırılması ve yaş gruplarının dikkate alınarak hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca kurslardan alınan aidat sebebiyle öğretmenlere yüklenen maddi sorumluluk, kurumda görevlendirilebilecek bir memur aracılığıyla yapılarak hafifletilmelidir.

- Öğreticilerin üzerinde yük olan bir diğer problem ise yardımcı anne eksikliğidir. Bu durumda yardımcı anne ihtiyacı İŞKUR ile yapılan bir protokol aracılığıyla giderilmeli ya da çeşitli istihdam şekilleri düşünülmelidir.
- Öğreticilerin kendilerini mesleki olarak daha değerli ve yeterli görmeleri için kurum tarafından desteklenmeleri ve problemleri dinlenip çözüm odaklı yaklaşım sergilenmelidir.

KAYNAKÇA

Abazaoğlu, İlkay vd., “Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Genel Bir Bakış”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 4/1 (Şubat 2015), 411-413.

Acur, Elif. *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Akdağ, Fatma. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Aktepe, Vedat. “Eğitimde Bireyi Tanımının Önemi”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/2 (Mayıs 2005), 15-24.

Akyüz, Yahya. *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2004.

Altaş, Nurullah. "Türkiye'de Örgün Öğretimde Dinin Yeri (1924-1980 Arası Din Öğretimi Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme)". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 2/1 (Mayıs 2002): 219-229.

Arıcan, Sümeyra- Yalvaç Arıcı, Handan. “Kur'an Kursu Öğreticilerinin Yetişkin Eğitiminden 4-6 Yaş Kurslarına Geçiş Süreci Hakkında Fenomenolojik Bir Araştırma”. *Diyanet İlmî Dergi* 58/3 (Eylül 2022), 1257-1300.

Aşkın, Betül. *DİB 4-6 Yaş Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Program Çıktılarının Analizi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

Aşkın, Betül-Er, Hamit. “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği”. *Dini Araştırmalar* 26/64 (Haziran2023), 277-309.

Attâs, Nakîb. “İslam'da Mutluluğun Anlamı ve Tecrübesi”. çev. Şaban Ali Düzgün. *Kelam Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2011), 219-238.

Avcı, Süleyman-Çakır, Mustafa. “Lise Öğrencilerinde Akademik Dayanıklılık ve Başarının Belirleyicileri Olarak Ebeveynlerin Duygusal Desteği, Öznel İyi Oluş, Ustalık

Hedef Yönelimleri ve Okula Aidiyet Duygusu”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 25/1 (Nisan 2021), 235-252.

Ayar, Hatice. “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarında Elifbâ Öğretimi: Uygulamalar ve Zorlanma Alanları”. *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-2*. ed. Mehmet Bayyigit vd. 161-187. Konya: Palet Yayınları, 2020.

Aybey, Salih. “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarının Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Problemleri (Zonguldak İli Örneği)”. *Bülent Ecevit İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (15 Aralık 2019), 207-240.

Sancak Aydın, Gökçe-Çilsalar Sagnak, Hatice. “Öğretmen Adayları Neler Hissediyor? Öğretmenlik Uygulaması Kapsamında Deneyimlenen Duyguların ve Edinilen Deneyimlerin İncelenmesi”. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 7/9 (2020), 85-100.

Aydın, Mehmet Zeki. “Dünden Bugüne Türkiye’de Din Eğitimi”. *Kamu Sosyal Politika* 8/29 (2014), 68-72.

Ayhan, Damla. “Varoluş Kaygısı ve Çalışma: Sartre’in Varoluşçuluk Anlayışı Üzerinden Bir Gözden Geçirme”. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/2 (Ekim 2020), 71-77.

Ayhan, Halis. *Türkiye’de Din Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2014, 3. Baskı.

Aytaç, Tufan-İpek, Cemalettin. “Okul Yöneticilerinin Okullarda Yetenek Yönetimi Yaklaşımının Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşleri (Nitel Bir Analiz)”. *Milli Eğitim Dergisi* 50/232 (Kasım 2021), 357-382.

Balbay, Emine. *4-6 Yaş Kur’an Kurslarının Öğretici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi- Diyarbakır ve Batman Örneği-*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık 2001.

Baltacı, Cahit. “Mekteb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/6-7. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

Başal, Handan Asude. *Okul Öncesi Eğitiminin İlk ve Yöntemleri*. İstanbul: MORPA Kültür Yayınları, 2005.

Başar, Hüseyin. *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1999.

Batar, Yusuf. “Öğrencinin Aktif Katılımına Dayalı Din Eğitimi”. *Maarife Dini Araştırmalar Dergisi* 9/2 (2009), 117-134.

Bayka, Hatice. “Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)’nın Değerlendirilmesi”. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez, 2019.

Bozkurt, Nebi. "Dârülkurrâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/543-545. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Bredenkamp, Sue. *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar*. çev. Hatice Zeynep İnan – Taşkın İnan. Ankara: Nobel 2015.

Brown, J., Sorrell-J.H., McLaren, J. Creswell, J. W. “Waiting for a Liver Transplant”, *Qualitative Health Research* 16/1 (2006), 119-136.

Cağırıcı, Mustafa. “Kur’an Kursu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/423-426. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Çaylı, Ahmet Fatih. *Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Hafızlık Öğretimi ve Problemleri (Göller Bölgesi Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

Chodorow, Nancy. *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender*. London: University of California Press, 1978.

Christophel, Diane M. “The Relationship Among Teacher Immediacy Behaviors”. *Student Motivation, And Learning Communication Education* 39/4 (1990), 323-340.

Cihandide, Zeynep Nazahat. *Okul Öncesi Din ve Ahlâk Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2014.

Çınar, Enes. *İhtiyaç Odaklı Kur’an Kurslarında Yetişkinlerin Eğitimi (Ankara Örneği)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. çev. Mesut Bütün vd. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.

Çalışkan, Nihat-Yeşil, Rüştü. “Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 671 (2005), 119-207.

Çapar, Dilek-Tomul, Ekber. “The Body Languages Teachers Use in the Classroom and their Purposes”. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13/5, 41-59.

Çelikten, Mustafa-Can, Niyazi. “Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen”. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 15 (Aralık 2003), 253-267.

Çınar, Orhan – Hatunoğlu, Aşkın-Hatunoğlu, Yavuz. “Öğretmenlerin Problem Çözme Becerileri”. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* 11/2 (2009), 215-226.

Çinemre, Semra. *Kitlesel Göç, Diyanet, Din Eğitimi*. Ankara: Sonçağ Yayıncılık, 2022.

Demirbolat Ottekin, Ayşe. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

Demircioğlu, Aytekin-Çelik, Büşra. “Yaygın Din Eğitimi Neliği”, *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/1-2 (2019), 9-23.

Dilber, Yaşar. “Yetenek Yönetimi ve Eğitim Örgütlerinde Uygulanabilirliği”. *Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi* 3/1 (Mayıs 2022), 67-83.

Diler, Ramazan. “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Mahremiyet Eğitimi ve Önemi”. *Eskiyeni* 41 (2020), 623-652.

Dinçer, Betül. *Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması (Bursa İli Örneği)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı*. Ankara 2022.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Camilerde Kur’an Öğretimi Programı*. Ankara 2010.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Hafızlık Eğitim Programı*. Ankara 2010.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programları*. Ankara 2019.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *İşitme Engellilere Yönelik Kur'an Kursları Özel Öğretim Programı*. Ankara 2021.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Kur'an Kursları Yurtdışı Misafir Öğrenci Öğretim Programı*. Ankara 2013.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Mültecilere Yönelik Kur'an Kursları Temel Öğretim Programı*. Ankara 2019.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Personel Yeterlikleri*.

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı*. Ankara 2018.

Doğan, Zülfi. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Alguları (Kayseri Örneği)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Ecer, Münir-Çakmak, Ahmet. "Bir Meta-Sentez Çalışması: Öğreticilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur'an Kursları". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 21/2 (2021), 803-831.

Ege, Remziye. "Gönüllülük, Din ve Din Eğitimi". *Dini Araştırmalar Dergisi* 14/38 (Haziran 2011), 5-16.

Eken, Züleyha Betül. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Görev Yapan Kur'an Kursu Öğreticilerinin Drama Alanındaki Yeterliklerinin Belirlenmesi (Kocaeli İli Örneği)*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Erden, Mualla. *Okul Öncesi Eğitime Temel Yaklaşımlar ve Din Eğitimi*. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Eren, Erdal. *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2003.

Ersoy, A. Figen. "Fenomenoloji", *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. ed. Ahmet Saban-Ali Ersoy. Ankara: Anı Yayıncılık, 2017.

Eryetiş, Muharrem Vedat. “Meslek Seçimi ve Mesleki Rehberlik”. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi* 44/0 (2016), 1-17.

Fatma Göçmen, *Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma*, (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019).

Fleming, Neil. “Öğrenciler ile Yakınlık Kurma: Kişisel Etkileşim ve Öğrenme”. *Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi Orta Doğu Teknik Üniversitesi*. 1-17. (Bu çalışma, Individual Development and Educational Assessment Center – IDEA Center izni ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır.)

Geçer, Aynur-Deryakul, Deniz. “Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarıları, Tutumları ve Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 40/40 (Ocak 2004), 518-543.

Gelici, Zehra. “DİB 4-6 Yaş Kur’an Kursları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-2*. ed. Mehmet Bayyığıt vd. 143-161. Konya: Palet Yayınları, 2020.

Genç, Muhammet Fatih. “Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi”. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (24 Temmuz 2019), 506-521.

Genç, Muhammet Fatih. “Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi”. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2019), 506-521.

Göçmen, Fatma. “Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Dramayla Ahlâk Eğitimi: Yardımlaşma”. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi 2019.

Gözütok, *Resulullah Döneminde Eğitim ve Öğretim*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2014.

Gözütok, Şakir, *İslam'dan Önceki Dönemde Eğitim ve Öğretim*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.

Gurol, Mehmet–Turkan, Azmi–Som, İpek. “Pedagojik Formasyon Sertifika Programının Değerlendirilmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 17/65, 103-122.

Gül, Ali Rıza. "Yüksek Din Eğitimi Kurumlarında Değişim ve Yenilenmenin Gerekeçleri". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/5 (Aralık 2016), 7-38.

Gün, Ayşegül. “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 33-66.

Güven, Ezgi Denizel-Cevher, Fatma Nilgün. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (2005), 71-92.

Güven, Gülhan. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Hakkındaki Görüşleri”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1/34 (Haziran 2013), 25-49.

Habacı, İbrahim vd., “Sınıf İçi Disiplin Kurallarının Benimsenmesinde Öğretmen Rollerini”. *International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkich* 8/8 (Summer 2013), 1953-1971.

Hacıkeleşoğlu, Hızır-Kartopu, Saffet. “Merhamet ve Dindarlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. *The Journal of Academic Social Science Studies* 59 (Ekim 2017), 203-227.

Kayıklık, Hasan. “Din Görevlilerinde Yaşamdan Menuniyet ve Mesleki Doyum-Adana Örneği”. 1. Din Hizmetleri Sempozyumu (3-4 Kasım 2007). Ed. Mehmet Bulut (Ankara: DİB Yayınları 2008), 34-46.

Doğan, Hıfzı. “Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 16/1 (1983), 167-181.

Hökelekli, Hayati. *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle Değerler Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2013.

İpek, Yasemin-Öncü, Ali. “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Teknoloji Yeterlilikleri Hakkında Bir Karma Yöntem Araştırması”. *Dini Araştırmalar Dergisi* 25/62 (Haziran 2022), 111-148.

Kara, Büşra. *Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Karaca, Ayşe Sevede. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Karasu, Teceli. “Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi: Muş İli Örneği”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 51 (2019), 479-500.

Karataş, Meryem. "Camilerde Yaygın Din Eğitimi Faaliyeti". *Bitlis İslamiyat Dergisi* 4/1 (Haziran 2022): 1-21

Kars, Fatih-Özkul, Metin. “Yaşam Tarzı Göstergesi Olarak Meslekler”. *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 2/1 (2021), 37-63.

Kars, Fatih. *Yaşam Tarzı Göstergesi Olarak Meslekler (Isparta Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2016.

Karslı, Necmi. “Üniversite Öğrencilerinde Sabır ve Dindarlık İlişkisi”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (Haziran 2020), 52-72.

Kaval, Uğur-Gökoğlan, Kadir. "Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Eğilimleri: Dicle Üniversitesi Örneği". *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10/19 (Mayıs 2020), 248-260.

Kaya, Yıldız-Antepli Serap, “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi”, *Yaratıcı Drama Dergisi* 13(2) 2018, 237-250.

Kayadibi, Fahri. “Meslekî ve Teknik Eğitimde Yeniden Yapılanma”. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 0/2 (Nisan 2012), 41-62.

Kayadibi, Fahri. “Sevgi Faktörünün Eğitim Verimliliği Üzerine Etkisi”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/5 (2002), 33-50.

Kazıcı, Ziya. *Ana Hatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.

Kazıcı, Ziya. *Osmanlı'da Eğitim Öğretim*. İstanbul: Bilge Yayıncılık, 2004.

Keser, Aşkın. "Çalışma Birey İlişkisi ve Çalışmanın Birey Yaşamındaki Yeri". *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* 6/2 (2004), 35-45.

Keyifli, Şükrü. *Yaygın Din Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2013.

Keyifli, Şükrü "Yaz Kur'an Kurslarında Eğitim ve Öğretim", *Ekev Akademi Dergisi* 0/76, 2019, 361-378.

Kılıç, Durmuş-Aydın, Serap Mutlu. "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Eğilimleri". *EKEV Akademi Dergisi* 0/65 (Şubat 2016), 469-484.

Kıran, Ali-Ada, Şükrü. "Öğretmenlerin Zamanı Etkili Kullanması: Yüksek Lisans Tezlerine Yönelik Bir İçerik Analizi". *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 6/1 (Mart 2022), 25-41.

Koç, Ahmet. "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi". *Din Eğitimi*. ed: Mustafa Köylü - Nurullah Altaş. İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.

Kopar, Sadettin Volkan-Arpa, Serbüend. "4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimine İlişkin Tutumları Üzerine Bir Araştırma". *Journal of Analytic Divinity* 4/1 (2020), 86-103.

Korkmaz, Mehmet. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma". *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 53 (Haziran 2020), 237-261.

Korkmaz, Mehmet. "Duyguların ve Liderlik Stilllerinin Öğretmenlerin Performansı Üzerinde Etkisi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 43/43 (Nisan 2005), 401-422.

Korkmaz, Mehmet. "İlahiyat Fakültelerinin Yaygın Din Eğitimi Yeterlikleri: Eğitim-Öğretim Alanı". *Değerler Eğitimi Dergisi* 10/24 (2012), 127-146.

Korkmaz, Mehmet. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019.

Korkmaz, Mehmet. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Din Eğitimi*. Kayseri, Kimlik Yayınları, 2019.

Korkmaz, Mehmet. *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri*. Ankara: TDV Yayınları, 2012.

Kurt, İbrahim. *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Mete, Elif. *Proje İmam Hatip Ortaokullarındaki Hafızlık Eğitimi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarında Yürütülen Hafızlık Eğitimi Süreçlerinin Karşılaştırılması (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Melike Tekindal-Şerife Uğuz Arsu, "Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme", *Ufku Ötesi Bilim Dergisi* 20/1 (Aralık 2020), 153-182.

Meriç, Erdal-Erdem, Mustafa. "Öğretmen Sabır Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Trakya Eğitim Dergisi* 12/2 (Mayıs 2022), 710-726.

Öcal, Mustafa. *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi Düşünce*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2011.

Öncü, Ali. "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Öğreticileri Etkileyen Unsurlar (Denizli Örneği)". *Kocatepe İslami İlimler Dergisi* 4/2 (2021), 259-282.

Phelps, Patricia H. "Helping Teachers Excel As Classroom Managers. Clearin House". *Academic Search Premier* 64/4 (1991).

Sağlam, İsmail. "Kur'an Kursları 4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi ve Mevcut Durum". *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-2*. ed. Mehmet Bayyigit vd. 2-19. Konya: Palet Yayınları, 2020.

Sarsıkoğlu, Ayşe Fikriye-Bacanlı, Feride. "Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Engelleri ile Kariyer Uyumlulukları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi". *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 13 (Ekim 2019), 95-113.

Sayılır, Anıl. “KKTC Üniversitelerinde Çalışan İdari Personelin Hizmet İçi Eğitim ile Mesleki Doyumları Arasındaki İlişki ve Görüşleri”. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance ve Counseling* 5/1 (2016), 52-60.

Silverman, David. *Nitel Araştırma Nasıl Yapılır*. çev. Ergin Hava. İstanbul: Küre yayımları, 2021.

Soylu, Ali. "Bir Meslek Olarak Din Hizmetinin Kur'ânî Referansları". *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (Aralık 2020), 395-419.

Şaşa, Fatma Tuba. *Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Şen, Ayşenur. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Şensoy, Serkan. *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Şimşek, Eyüp-Karasu, Tecelli. “Din Eğitiminde Engellilere Yönelik Öğretim Materyalleri (Öğretmen Görüşlerine Dayalı)”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* / 37 (Aralık 2016), 51-73.

Taşkaya, Serdarhan Musa. “Nitelikli Bir Öğretmende Bulunması Gereken Özelliklerin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 33/2 (2012), 283-298.

Topuz, Gülin Yılmaz-Kaya, Özlem Melek Erbil. “Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocukları Tanıma ve Değerlendirme Amaçlı Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşleri”. *Anadolu Journal of Educational Sciences International* 6/1 (Şubat 2016). 27-62.

Tosun, Cemal-Çapçioğlu, Fatma. “4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/5 (2015), 705-720.

Turan, İbrahim. “Türkiye’de İlahiyat Eğitimi: İstihdam Alanı-Program İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (Aralık 2017), 59-77.

Türkkahraman, Mimar-Şahin, Kamil. “Kadın ve Kariyer”. Uluslararası *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* 2/1 (Mart 2010), 75-88.

Türkmen, Serkan-Bayraktar, Nazım. “Öğretici Görüşlerine Göre 4-6 Yaş Kur’an Kursu Binalarının Fiziki İmkânlar Açısından Eğitime Elverişlilik Durumu (Gaziantep İli Örneği)”. *Dini Araştırmalar Dergisi* 23/58 (Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı) (18 Kasım 2020), 101-126.

Tüten Çelik, Ayşe. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Tüz Vergiliel, Melek, “Kariyer Planlamasında Yeni Yaklaşımlar”. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4/4 (2013), 169-176.

Tüzcüoğlu, Semai. “Meslek Seçimi ve Önemi”. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 6 (1994), 265-280.

Üzümcü, Muzaffer-Çınar, Nuran. “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitsel Yeterlikleri ve Görev Yaptıkları Kurslarla İlgili Görüşleri”. *Trabzon İlahiyat Dergisi* 7/1 (30 Haziran 2020), 7-51.

Yağcı, Samet. *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları (İzmir İli Örneği)*. İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Yazıbaşı, Muhammed Ali. “Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)”. *Dini Araştırmalar* 23/57 (15 Haziran 2020), 95-116.

Yıldırım, Ali-Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, 2021.

Yıldırım, Betül. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-6 Yaş Arası Çocuklara Din Eğitimi (Sivas İli Örneği)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Yıldırım, Mehmet. “İşle Bütünleşmeyi Etkileyen Faktörler ve İşle Bütünleşmenin Bireysel ve Örgütsel Çıktıları”. *Business Economics and Management Research Journal* 3/2 (2020), 91-100.

Yorulmaz, Bilal. *Okul Öncesi Din Eğitimi ve Tarihsel Süreci Diyanet İşleri Başkanlığı Öğretici Kitabı 4-6 Yaş Grubu*. Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014.

Yüksel, Zeynep. “4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğretim Programının Duyuşsal Öğrenme Açısından Değerlendirilmesi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11/3 (2022), 1633-1650.

Yüksel, Zeynep. “4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Açısından Yeterlik Algıları (Çankırı Örneği)”. *Dini Araştırmalar Dergisi* 24/60 (2021), 147-179.

Yüksel, Zeynep. *4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğretim Programının Değerlendirilmesi (Stufflebeam CIPP Modeli)*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2022.

İnternet Kaynakları

<https://hbo.meb.gov.tr/portal/index.php?SayfaKodu=1#:~:text=Hayat%20boyu%20%C3%B6%C4%9Frenme%20okullar%20ile,s%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilece%C4%9Fini%20g%C3%B6steren%20temel%20kavramlardan%20birdir.>

(Erişim 26 Haziran 2023).

[https://ekmekvegul.net/gundem/diyanetin-4-6-yas-kuran-kurslari-okul-oncesi-bir-nevi-kres-haline-nasil-getirildi.](https://ekmekvegul.net/gundem/diyanetin-4-6-yas-kuran-kurslari-okul-oncesi-bir-nevi-kres-haline-nasil-getirildi) (Erişim 30 Haziran 2023).

[https://www.trthaber.com/haber/gundem/28-subatin-bir-uygulamasi-daha-tarih-oldu-9397.html.](https://www.trthaber.com/haber/gundem/28-subatin-bir-uygulamasi-daha-tarih-oldu-9397.html) (Erişim 26 Haziran 2023).

[https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti1439788.](https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti1439788) (Erişim 26 Haziran 2023).

[https://www.aa.com.tr/tr/egitim/4-6-yas-icin-duzenlenen-kuran-kurslarinda-193-bin-564-ogrenci-egitim-aliyor/2799915#.](https://www.aa.com.tr/tr/egitim/4-6-yas-icin-duzenlenen-kuran-kurslarinda-193-bin-564-ogrenci-egitim-aliyor/2799915#) (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti-1439788>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/12/29/chpli-ozgur-ozel-4-6-yas-kuran-kurslarini-hedef-alarak-ortacag-zihniyeti-dedi-sosyal-medyada-tepkiler-cig-gibi>. (Erişim 26 Haziran 2023).

https://webdosyasp.diyamet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/istanbul/Ilceler/avcilar/Us erFiles/Files/4-6%20YA%C5%9E%20SERT%C4%B0F%C4%B0KA_a29ea6b6-a154-4617-86a5-3d3c5a8381bd. (Erişim 3 Mayıs 2023).

<https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/33283/diyamet-akademisi-tbmm-genel-kurulunda-kabul-edildi>. (Erişim 20 Mayıs 2023).

<https://hukukmusavirligi.diyamet.gov.tr/Documents/Diyamet%20%C4%B0%C5%9Fleri%20Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Personel%20Yeterlikleri.pdf>. (Erişim 30 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/46%20Ya%C5%9F%20Grubu%20Kuran%20kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1-2022.pdf>. (Erişim 27 Mayıs 2023).

<https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2021/10/20211029-4-2.pdf>. (Erişim 23 Mayıs 2023).

<https://bingol.diyamet.gov.tr/Sayfalar/contentdetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal&contentid=495>. (Erişim 23 Mayıs 2023).

<https://www.diyamethaber.com.tr/diyamet-isleri-baskanligi-4-6-yas-kuran-kurslari>. (Erişim 23 Mayıs 2023).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090724-5.htm>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/%C4%B0%C5%9Fitme%20Engellilere%20Y%C3%B6nelik%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96zel%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202021.pdf>. (Erişim 25 Mayıs 2023).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110917-1.htm>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://yayin.diyamet.gov.tr/makale/diyamet-isleri-baskanligi-4-6-yas-grubu-kuran-kurslari/kadir-dinc-dib-egitim-hizmetleri-genel-muduru/egitim/2269/64>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Pages/Detay.aspx?TermStoreId=d1c465d3-b48d-4994-a4c4-24cd73d2flae&TermSetId=59d98084-1bb2-46df-a80f-2b501f8577d5&TermId=0a3e00b7-a0d4-44af-ab29-c0d6f32dd137&UrlSuffix=466/4-6-ya%C5%9F-grubu-kur%27an-kurslar%C4%B1>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://www.aa.com.tr/tr/egitim/4-6-yas-icin-duzenlenen-kuran-kurslarinda-193-bin-564-ogrenci-egitim-aliyor/2799915#>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

[https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20\(4-6%20Ya%C5%9F\)%20-%202018.pdf](https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20(4-6%20Ya%C5%9F)%20-%202018.pdf). (Erişim 26 Mayıs 2023)

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/46%20Ya%C5%9F%20Grubu%20Kuran%20kurslar%C4%B1%20%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1-2022.pdf>. (Erişim 26 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/M%C3%BCltecilere%20Y%C3%B6nelik%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20Temel%20%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202019.pdf>. (Erişim 24 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/Camilerde%20Kur'an%20%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202010.pdf>. (Erişim 2 Haziran 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/Kur%27an%20Kurslar%C4%B1%20Yurt%20D%C4%B1%20%C5%9F%C4%B1%20Misafir%20%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20-%202013.pdf>. (Erişim 24 Mayıs 2023).

<https://hukukmusavirligi.diyamet.gov.tr/Documents/Diyamet%20%20%C4%B0%20%20%20Fleri%20Ba%20%20%20Fkanl%C4%B1%20%20%20Kur'an%20E%20%20Fitim%20ve%20%20%20Fretimine%20Y%C3%B6nelik%20Kurslar%20%20%20%20>

[0le%20%C3%96%C4%9Frenci%20Yurt%20ve%20Pansiyonlar%C4%B1%20Y%C3%B6nergesi.pdf](#); <https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/detay/475/kur'an-kurslar%C4%B1-yurt-d%C4%B1%C5%9F%C4%B1-misafir-%C3%B6%C4%9Frenci-%C3%B6%C4%9Fretim-program%C4%B1>. (Erişim 6 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/%C4%B0htiya%C3%A7%20Odakl%C4%B1%20Kur'an%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Programlar%C4%B1%20-%202019.pdf>. (Erişim 24 Mayıs 2023).

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23084.pdf>. (Erişim 30 Mayıs 2023).

<https://diyamet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay//1/diyamet-isleri-baskanligi-kurulus-ve-tarihcesi>. (Erişim 30 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/sayfa/489>. (Erişim 30 Mayıs 2023).

<https://egitimhizmetleri.diyamet.gov.tr/Documents/Haf%C4%B1z%C4%B1k%20E%C4%9Fitimi%20Program%C4%B1%20-%202010.pdf>. (Erişim 24 Mayıs 2023).

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/63.pdf>. (Erişim 15 Mayıs 2023).

EKLER

Ek-1. Etik Kurul Kararı

MFAK Tarih ve Sayısı: 29.12.2022-E-308051

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-93803232-622.02-308051
Konu : Etik Kurul Kararı

DAĞITIM YERLERİNE

İlgide kayıtlı başvurunuz 29/12/2022 tarih ve 21-2 toplantı/karar nolu etik kurul toplantısında görüşülüp, alınan karar ekte sunulmuştur.

Gereği için bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Handan KUMAŞ
Kurul Başkanı V.

Ek: Karar (1 sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
İslami İlimler Enstitüsüne

Bilgi:
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖNCÜ

Bilgi Değerlendirmesi Kodu :IFCA54LBER Pa Kodu :92752

Bilgi Tekip Adresi : <https://www.turkce.gov.tr/pas/deg>

Adres:Pamukkale Üniversitesi Etnik Merkez Kampüsü

Telefon:0 (258)0 Faks:0 (258) 0

e-Posta:info@pamukkale.edu.tr Elektronik Ağ:<http://www.pau.edu.tr/>

Kep Adresi : pamukkale@bilgi.kep.tr

Bilgi için: Ayşen TOĞUN

Uyruğu: Bilim Etik Sorumlusu

Tel No: 2582961800

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

SAYI: 68282350/2022/G21

Toplantı Tarihi : 28.12.2022
Toplantı Sayısı : 21
Toplantı Saati : 16:00

10.186.1.116

KARAR 2- Üniversitemiz İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilims Dalı 203983001 numaralı tebli yüksek lisans programı öğrencisi Yagba ONULUR'un "*Bir Zanaat olarak 4-6 yaş Kuram Kursu Öğreticiliği*" konulu yüksek lisans tezine yönelik başvuru formu ile usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve tasahhütnamelerine uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kararnı oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

Ek-2. Mülakat İzni

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
Diyanet İşleri Başkanlığı
Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-45796484-254.04-3407714
Konu : Mülakat İzni

17.02.2023

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 30.01.2023 tarihli ve 93282220-302.08.01.01.01-E.323669 sayılı yazınız.

İlgi yazıda Üniversiteniz İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans 203983001 numaralı öğrencisi Tuğba ONULUR'un, "Bir Zanaat Olarak 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticiliği" başlıklı tez çalışması kapsamında, Başkanlığımıza bağlı birimlerde görev yapan 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticileri ile görüşme yapmak istediği ifade edilmiştir. Genel Müdürlüğümüzce görüşme soruları değerlendirilmiş ve söz konusu çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.
Bilgi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Cafer Tayyar DOYMAZ
Başkan a.
Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 62E0D1EF-458A-4545-A167-52F036660128 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulv. No : 1471F 06800 Çankaya/Ankara Bilgi için: Fatma ESEN
0 312 295 99 98 Başkanlık Vazifeli
0 312 295 99 98 Telefon No: (312) 295 99 98

Ek-3. Görüşme ve Onam Formu

BİR ZANAAT OLARAK 4-6 YAŞ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLİĞİ- GÖRÜŞME FORMU

GÖRÜŞME YERİ:

GÖRÜŞME TARİH/SAATİ:

GÖRÜŞME SÜRESİ:

KİŞİSEL BİLGİLER:

AD-SOYAD:

MEZUN OLDUĞU FAKÜLTE/PROGRAM:

HİZMET SÜRESİ:

KATILDIĞI HİZMET İÇİ EĞİTİM/SEMİNER ÇALIŞMALARI:

GÖRÜŞME SORULARI

- 1) Size göre meslek nedir?
- 2) Mesleğinize bakışını anlatır mısınız?
- 3) 4-6 yaş öğreticiliği olmak için hangi eğitimleri aldınız? Aldığınız eğitimlerin sınıf içindeki etkisini örneklerle anlatabilir misiniz?
- 4) Size göre 4-6 yaş öğreticisinin sahip olması gereken nitelikler nelerdir?
- 5) Size göre 4-6 öğreticisi olmak başkalarına öğretilir mi?
- 6) Mesleği sürdürmeye devam etme konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 7) İlahiyat eğitimi ile 4-6 yaş öğreticisi olma arasındaki ilişkiyi anlatabilir misiniz?
- 8) Sınıfta kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Sizce neden böyle?

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Denizli Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında (Din Eğitimi Bilim Dalında) yüksek lisans tezi kapsamında planlanmış olan, “**BİR ZANAAT OLARAK 4-6 YAŞ KUR’AN KURSU ÖĞRETİCİLİĞİ**” adlı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmanın amacı, ilahiyat fakültelerinden mezun olup 4-6 yaş Kur’an kursu öğreticiliğine atanan kişilerin mesleki süreçlerini inceleyip, bu süreçte oluşan eksiklikleri ve buna bağlı olarak da ortaya çıkan körelmeyi tespit etmektir. Buradan hareketle ilahiyat fakültesi müfredatının insan ve meslek bütünlüğünü sağlayıp sağlayamadığını belirlemektir.

Bu araştırmada yer alacak gönüllü sayısı 27’dir. Araştırmada yer almanız öngörülen süre görüşme için yaklaşık 1 saattir. Bu araştırmada sizinle 4-6 yaş Kur’an Kursu Öğreticiliğine yönelik hazırlanmış sorulardan oluşan yaklaşık 1 saat sürecek görüşme yapılacaktır.

Bu araştırmada karşılaşılabileceğiniz bir risk bulunmamaktadır.

Araştırma ile ilgili sormak istediğiniz sorular ve almak istediğiniz ek bilgiler varsa şimdi sorabilir ya da daha sonrae- posta adresi ve numaralı telefonda Tuğba KARABULUT’a ulaşabilirsiniz.

Bu araştırmaya yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Araştırmayı kabul etmeme ya da araştırmadan ayrılmanız halinde herhangi bir olumsuz sonula karşı karşıya kalmayacaksınız. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak,

araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin, ses ve görüntü kaydınızın gizliliği korunacaktır.

Araştırmanın görüşme aşamasını, veri kaybını önlemek için izin verirsiniz ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Bu sebeple verilerin kaydedilmesi ile ilgili; Görüşmenin ses kayıt cihazıyla kaydedilmesine izin veriyorum / izin vermiyorum . (Lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz.

Çalışmaya Katılma Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlamadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığımı düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacıya sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı. Bu koşullar altında araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulması ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi / kabul etmediğimi beyan ederim.

Katılımcının:

Ad-Soyad:

Tel:

Tarih ve İmza:

Araştırmacının:

Ad-Soyad:

Tel:

Tarih ve İmza:

Ek-4. Örnek Görüşme

-Size göre meslek nedir?

K17: Evet, meslek tabii bir insanın geçimini sağlamak için yaptığı uzun süreli işleri biz meslek olarak adlandırıyoruz ama aslında insan hayatına tamamen yön veren bir şey yani evlilik hayatını, çocukluk hayatını, belki akademik hayatını etkileyen insan yaşadığı müddetçe de onunla birlikte ölene kadar etkisi devam eden aslında bir olgu olarak da bakabiliriz hani mesleğe. Çünkü bir doktor olmak, öğretmen olmak ikisi de meslek olarak görülebilir fakat çalışma saatleriniz ya da çalışma ortamınız hatta psikolojiniz sizin aslında mesleğinize göre şekil alabiliyor. İşte doktorların zamanla farklı mesleğine uygun karaktere bürünmesi, öğretmenlerin aynı mesleğine uygun olarak o karakteri taşıması, mesela belki bir doktor yolda yürürken hasta olan kişi dikkatini çekiyor olabilir, bir öğretmenin ise yolda yürürken bir çocuk gördüğünde onun eğitime ihtiyacı olduğunu bilir. Dediğim gibi meslek her anınızla birlikte sizinle yaşayan bir olgu aslında. O sebeple de hani insan mesleğini seçerken gençlikten yaşlılık dönemine kadar uzanan bir hayatı aslında seçmektedir. Bana göre meslek sizin hayatınıza yön veren kısmı ben meslek olarak görüyorum. Tabii bunun yanında ekonomik olarak mesleğinize verdiğiniz önem veya değer, bizim mesleğimize yaklaşımımız da çok önemli. Birçok insan ekonomik olarak mesleğine bakar ama ya öğretmenlik ya da bu tarz eğitim-öğretim olarak göreve başlayanlar genelde toplum bazlı düşünerek mesleğine devam ediyor. Bu manada 4-6 yaş benim için meslekten ziyade benim hayat tarzım, benim hayat şeklim, yani gecemi gündüzümü bir eyleyen bir meslekten ziyade bir hayat tarzı.

-Peki hocam mesleğinize bakışınızı anlatabilir misiniz?

K17: Tabii ki şimdi 4-6 yaş öğretmenliği hani aslında bizim için seçilmiş bir meslek. 4-6 yaş baktığımız zaman aslında biz okul öncesi öğretmenliği alanıdır, ilahiyat alanı değildir bana göre. Biz bu mesleği zamanla aldık. 4-6 yaş öğreticisi bana göre gönüllülük gerektiren bir iş. Çünkü zorunlu olarak bu mesleği yapmak ya da bu mesleğe devam etmek bence imkânsız bir şey. Çünkü çalıştığımız kurumda biz çok da karşılaştık bu işe çok genç yaşta başlayanlar da oldu. Birebir onlarla çalışma imkânımız da oldu. Aslında mesleğimiz iyi bir okul öncesi öğretmeni olduğu kadar iyi bir anne olmayı, bu anneliğiniz de kısmen işinize aslında yansıtmayı gerektiren, kendi çocuğumuzu nasıl görüyorsak aldığımız emanet çocukları da aynı bilinç içerisinde tekrar aynı yılın sonunda

kendilerine iade ya da emaneti tekrar geri vermek gibi bir şey aslında bizim mesleğimiz. Bir ortaokul öğretmeni ya da bir lise öğretmeni çocuklarla belki birebir ilgilenme durumunda kalmayabiliyor ama bir 4-6 yaş öğreticisi hem bedenen hem ruhen o çocuğa çok çok yakın olması gerekiyor. Çünkü biz de yakınlık ilgi alaka her şey demek. O yüzden de bizim mutlaka gönüllülük olması gerekiyor bizim yaptığımız işte. Bunun da zaten geri dönütlerini velilerimizden şu şekilde alıyoruz, mesleğimizi bakış açımızı da yansıtıyor aslında diyor ki “Siz bunu gönüllü olarak yapıyorsunuz yoksa bu hani çok da kolay bir iş değil.” Mesela velilerimizi okul etkinliklerine davet ettiğimiz zaman genelde velilerimiz şu fikre sahip olarak ayrılıyorlar. Hani bu belki bir meslek olarak yapılacak çok zor bir iş siz gönüllü olmasanız, diyorlar. Çocukları sevmesiniz hani yapabileceğimiz bir meslek olarak görmüyorlar aslında. O yüzden de ben 4-6 yaşta çalışan her hocamızın mesleğe bakışını gönüllülük olarak görüyorum biraz. Çünkü gönüllü olmayan arkadaşlarımızın bu işin zorluk kısmını daha ziyade gören arkadaşlarımızın bu mesleği daha çabuk bıraktıklarına şahit oluyoruz. O yüzden de benim bu işe bu mesleğe bakışım gönüllülük. Gelecek ile ilgili endişeler taşıma, geleceğin daha güzel olması adına bir bakış açısı olarak görüyorum. Çünkü bizim yaş grubumuz 4, 5 ve 6 yaş. Yani bundan çeyrek bir asır sonra o çocuklar bu ülkede söz sahibi olacaklar. Ve biz onların ilk öğretmenleri olacağız. Benim tamamen mesleğe bakış açım bu bakış açısı.

-Peki hocam 4-6 yaş öğreticisi olmak için hangi eğitimleri aldınız?

K17: Birçok arkadaşım gibi ben de ilahiyat mezunu bir hoca hanımım. Bunun dışında tabii sertifikalarımızı aldık 4-6 yaşta çalışmak için ama ben ikisinin de bu meslek için çok yeterli olmadığı kanaatindeyim ve kurum içi ve dışından birçok seminer, destek ve eğitimlere katılma ihtiyacı hissettim. Özel kurumlardan birçok sertifika ve eğitim almayı tercih ettim. Yine bu rehberlik seminerlerine katıldım. O iki hafta boyunca sürmüştü ve o benim için bir ışık olmuştu. Diyanet İşleri Başkanlığının rehber öğretici sistemlerine katılmışım ve çok yoğun ve dolu dolu bir seminerdi ve Türkiye'de şu anda onun üstüne bir seminer olmadı diyanet camiasında. Ona katılmak benim için çok, nasıl anlatayım yani bu mesleği sevmem de belki en büyük etkisi olan bir seminerdi. Yine ben resim analizleri, oyun analizleri, seminerlere de birçok defa katıldım özellikle pandemi döneminde bunların da yani yadsınamayacak derecede de faydasını gördüm. O yüzden bu meslekte biz bu meslek ayrı bir gruptan katıldık. O yüzden de okul öncesi, çocuk gelişimi, resim, müzik yani ne alabilirsek şu anda bizim için artı olarak görüyorum ve

bulduğum her eğitime de katılmaya çalışıyorum. Gerçekten de sınıfımda ve grubumda bunun gerçekten birçok faydasını şu anda görüyorum. E tabii aldığımız bu eğitimler aslında sizin 4-6 yaş öğretici olmadaki yeteneğiniz üzerine bir şeyler ekliyor. Sizin bu konuda yeteneğiniz yoksa aslında bu eğitimleri de sınıf ortamında çok fazla kullanamıyorsunuz. Yani bir yetenek gibi aslında 4-6 yaş öğreticisi olmak. Birçok kişi yeteneğinin belki de yeteneğinin farkına varıyor 4-6 yaşında çalıştığı zaman. O yüzden de bu eğitimleri sınıfa indirgemek çok önemli çünkü bu eğitimleri alıyorsunuz ama altta bir yetenek olmadığı zaman bu eğitimler biraz teoride kalıyormuş gibi oluyor o yüzden yeteneğinizle birlikte bu eğitimleri de birleştirdiğiniz zaman gerçekten çok güzel sonuçlar alabiliyorsunuz. Şimdi birkaç örnek vermek istiyorum ben bununla alakalı, mesela aldığım bu eğitimlerde 5-6 yaşındaki çocuklarda korku mesela geliştirebiliyor çocuklar ve velilerimiz bu konuda bizden yardım istiyorlar diyorlar ki işte çocuğum kendi başına karanlıkta duramıyor genelde 5-6 yaşın özelliklerinden bir tanesi de bu korkuları geliştirmektir zaten hani örnek olarak veriyorum şimdi. Biz ne yapabiliriz mesela ben ne yapabilirim diyor, çocuk tek başına tuvalete gidemiyor tek bir odada kalamıyor yani genelde bir karakterden etkilenerek ya da oynadığı oyundan etkilenerek ya da günlük hayatta bir şeyden duyduğu bir olay veya bir arkadaşından etkilenerek böyle korkular geliştirebiliyor mesela 5-6 yaşlarında. Ben de mesela sınıfımda bunları yaşamıştım ve araştırdım yani ne yapmak gerekir bu korkuları atmak için çünkü çocuğun o şekilde hayatına devam etmesi çok zor, aile için çok zor ve bu tedbir alınmadığında uzun süre belki 7-8 yaşına kadar çocukla birlikte devam eden bir korku durumu oluşturuyor. Mesela o aldığım eğitimlerde aslında bunu çok kolay, çok rahat bir şekilde aşabileceğimizle karşılaşmıştım. Bunlar da tabii ki çok velilerimizde bunu yansıttığımız zaman şu şekilde bu konuyu halledebiliriz dediğimiz zaman velilerimiz de bizi aşırı derecede güvenmeye ve bizim gerçekten kendimizden emin olduğumuzu görünce bize daha çok değer vermeye ve 4-6 yaşların kıymetini daha çok bilmeye başlıyor velilerimiz. O yüzden de eğitimlere bizim ayriyeten katkı sağlamamız gerekiyor üniversite eğitimlerimizde.

-Peki hocam bu resim analizi ile ya da oyun analizi ile ilgili eğitimleri aldığını söylemişsiniz. Bunun etkisini sınıf içindeki örneğini anlatabilir misiniz?

K17: Tabii ki şimdi genelde biz farklı aile yapılarından gelen çocuklarla çalışıyoruz mesela genelde gruplarımız 15 kişiden oluşuyor ve 15 farklı aileden gelen farklı çocuk. Ve bunları tanıma noktasında resimler oynadığı oyunlar bize aslında ilk

planda ipuçları veriyor mesela verdiğiniz oyuncakla sakince oturup çocuklar olduğu gibi o oyuncakla sanki bir arkadaşıyla kavga ediyormuş gibi onu bir oyuncaktan ziyade bir insan yerine koyan çocuklarla da karşılaşırız biz. Mesela onunla sürekli konuşan oyuncuğuyla, kızdığı zaman oyuncuğuna vuran ya da çizdiği resimde annesi ile ya da babasıyla ya da ailede biriyle sorun yaşıyorsa mesela genelde o kişiyi çiziyor ama yüzünü mesela çizmiyor ya da karanlık çiziyor o sorun yaşadığı kişiyi, bu arkadaşısı da olabilir. Bu bize mesela ipuçları vermeye başlıyor yavaş yavaş ya da mesela ailede şiddet gören bir çocuksa diyelim ki örnek veriyorum babadan şiddet gören bir çocuksa mesela babasının kolunu çizmiyor çocuk, ya da işte sürekli mesela saçını çekiliyorsa evde ya da işte farklı bedensel şiddete uğruyorsa genelde anne ya da baba bu kimse onun bazı uzuvlarını çocuk çizmiyor. Ve biz ya da mesela anne baba çocuk çiziyor çocuk ve babayı kendinden uzakta çiziyor ya da anneyi kendinden uzakta bir resim a4 kağıdını düşündüğünüz zaman mesela baba ile ilgili sorun yaşıyorsa anneye kendisini aynı karede buluşturuyor ama babayı daha uzakta çiziyor. Bu şu demek aslında yani, “benim bazı sıkıntılarım var ailede yaşadığım ve bunu resmime yansıtıyorum ya da oyunuma yansıtıyorum” şeklinde çocuk kendini size aslında ipuçları ile anlatmaya çalışıyor. Ben yine bir örnek vermek isterim bu yılki sınıftan, bir oğlumuz sürekli derste arkadaşlarına kızdığı zaman kötü söz olarak bizim küfür olarak tabir ettiğimiz ve o yaş grubundaki bir çocuğun hiç ağzından duymaya alışkın olmadığımız şeyleri ilk defa bu yıl karşı karşıya geldim. Ve bir çocuk hani bu kadar çok küfür nasıl söyleyebilir bu istenmedik sözleri nasıl söyleyebilir? Gerçekten böyle merak içerisindeydim ve bir an önce toplantı yapmak istedim annesi çalıştığı için babası katılmıştı toplantıya ve gerçekten de isabet oldu. Çok genç bir baba. Toplantıda böyle bu konuşurken bu rahatsızlığımı dile getirdim yani çocukla alakalı ve normalde dedim bu yaş grubundaki bir çocuğun biz yıllardır çalışıyoruz ve asla böyle bir şey duymadığımı ifade ettim. Ve babamız o kadar içten ve açık yüreklilikle ifade etti ki yani şunu demek istedi “evet ben baba oldum ama çocukla nasıl iletişime geçeceğimi hala bilmiyorum ben hani esnaf biriyim” demişti. Ve esnaflık hayatında böyle bir şeyi kızdığı zaman dedi bana böyle ağzından birden bazı şeyler çıkar işte para ödemesi olmadığı zaman, işte böyle biraz yatkınlığı da oldu için ve ben çocuğun yanında bunları söylüyordum çocuk da yanımda kalıyordu. Ve çocuğun bunları öğrenebileceğini hiç düşünmedim demişti. Ve ben sanki çocuğun ağzından bir babanın ağzından çıkar gibi onları duyduğumu söyleyince dedi yani bana kesinlikle hocam ben bundan sonra dikkat

edeceğim çocuğun yanında asla bu tarz şeyleri konuşmayacağım ve birkaç ay içerisinde o çocuk ilk günkü çocuk hiçbir zaman olmadı. Baba çünkü onu bir daha söylemeyeceğini bunun yanlış olduğunu ifade etti çocuğa ve biz bu konuyu diğer velilerimiz de rahatsız olmadan bu şekilde çözebilmiştik. O yüzden de istenmeyen davranışları resim yoluyla ya da aile katılımı şeklinde biz aldığımız eğitimlerle çok şükür çözebiliyoruz diye düşünüyorum ben.

-Peki hocam sizce 4-6 yaş öğreticisinde olması gereken nitelikler nelerdir?

K17: Tabii şimdi buna ben ilk cümle olarak sonsuz sabır olarak başlamak istiyorum. Çünkü bu öyle bir meslek ve iş ki yani şöyle düşünün kendinizi, her gün 15 çocuğun 300 defa size öğretmenim diye seslendiğini hayal ederek bu işe başlamak istiyorum. Çünkü bir defasında merak edip gerçekten saymıştım ve gün içerisinde 300 defa öğretmenim dendiğini fark ettim ve buradan başlamak istiyorum çünkü tamamen bir sabır bir çocuğa affedersiniz 15 çocuğa 300 defa efendim demeniz gerekiyor. Normalde kendi çocuklarımıza bile bunu sağlayamazken, biz o çocuklara bunu cevap olarak 300 defa verebiliyoruz. Çünkü bu işimizin en büyük parçasının sabır olduğunu biliyoruz. Yine mesela günde en az 5 defa bir çocuğun üzerine değişmiştir değiştirdiğinizi düşünün, yine mesela gün içerisinde en az 20 defa çocuklara haydi oyuncakları topluyoruz dediğinizi düşünün yani bunları düşündüğünüz zaman zaten ilk sabır konusu gündeme geliyor. Çünkü sizin, çocuk her öğretmenim dediğinde çocuğa yüksek sesle işte neden beni çağırıyorsun sürekli dediğinizde o çocuk zaten yavaş yavaş sizden uzaklaşmaya başlıyor. O yüzden de çocuk istiyor ki her öğretmenin dediğinde siz ona bir cevap verin. O yüzden de ben kesinlikle bizim 4-6 yaşın yani tamamen sabır sabır demek istiyorum ilk şart olarak. Yine bu sabrın üzerine tabii aşırı fedakarlığı koyabiliriz, beden gücünün gerekliliğini koyabiliriz, hızlı etkinlik yapma becerisini koyabiliriz, iyi bir araştırmacı olma, iyi bir gözlemci olma, yani velilerimize güler yüzlü olma. Yani ilk şart olarak sabır, bunun üzerine de koyabildiğimiz her şeyi koyduğumuzda biz aslında 4-6 yaş öğreticisi olmuş oluyoruz tam manasıyla. Bir de şu var tabii ki 4-6 yaşa uzaktan bakmakla içinde olmakla çok farklı kareler aslında. Ben de uzaktan baktığım dönemde bazı önyargılar duyabiliyordum bu mesleğe karşı ama içine girdiğinizde tamamen farklı bir alan olduğunu ve tecrübe etmeden bu alanla alakalı hiç kimsenin söz söylemesinin de doğru olmadığını düşünüyorum. O yüzden de bulabildiğimiz her şeyi 4-6 yaşa artı olarak bizim eklememiz gerektiğini düşünüyorum yani.

Peki hocam aynı şekilde 4-6 yaş öğreticisi olmak anlatılabilir mi bir başkasına?

K17: Aslında buna şöyle cevap vermek istiyorum kısmen öğretilir ama kısmen de kesinlikle öğretilmez. Tabii ki tamamen pratik gerektiren bir meslek olduğu için teori öğretilir. Bir hoca hanım başka bir hoca hanıma teoriyi öğretebilir tabii ki ama o teoriyi sınıfta karşılaştığında bazen birbirini tutmadığını biz görürüz. Ve o alanda çözüm üretebildiğimizde biz aslında bu işi öğrenmiş oluruz. Yani o teoriyi pratiğe dökabilen kişi aslında 4-6 yaş öğrenmiş demektir. Çünkü bizim muhatabımız küçük çocuklar olduğu için yani sizin ne kadar teoriyi öğrenirseniz öğrenin pratik çok farklı bir şey yani her gün aslında cebinizde çok farklı malzemeler olması gerekiyor ki o çocuklarla bir sıkıntı yaşamayalım. Çocukların karşısında bir mahcup duruma düşmek istemiyorsak bizim cebimizde farklı farklı malzemeler olması gerekiyor. Bu da çok öğretmeyle alakalı değil de sizin bu alana olan eğiliminizle bence daha çok oluyor ve şimdi teoride verdiğimiz şeyi mesela ilk günümüzü hatırlarsak 15 çocukla bir anda yalnız kaldığımızı düşündüğümüzde bu 15 çocukla o günü bitirebiliyor muyuz verimli bir şekilde yoksa ara ara sıkıntılara düşüyor muyuz? şimdi bu öğrenilebilecek bir şey değil aslında. Bu daha ziyade tecrübe edilebilecek bir şey çünkü biz geçmişe baktığımız zaman ilk yılda yaptığımız bazı hataları 2. yılda çok yapmayız çünkü bu öğrenmeden ziyade çünkü öğrenilen bir şey olsaydı ilk yılda biz bu hataları yapmazdık zaten bunu öğrenmişiz bilgi olarak ama her yıl bir önceki yıla baktığımız zaman şunları da yapmışım ama daha iyisini daha iyisini nasıl yapabilirim düşüncesiyle biz hareket ediyoruz. Bu yüzden bu meslek biraz tecrübe biraz kararlılık bunda ben başarılı olacağım kararlılığı ve gerçekten çok iyi bir gözlem yani ben hatırlıyorum ilk yıllarımı böyle kapılardan gizlice bakardım yani kim ne yapıyor ve bana nasıl bir katkısı olur ve çok iyi hatırlıyorum ilk yıl her gün hazırlanarak giderdim muhatabım çok küçük çocuk olsa bile ben bu çocukların aynasının velilerimiz olduğunu düşünüyorum yani boşlukları çocuk gördüğü kadar velilerimiz de farkına varıyor o boşlukların ve ben bu meslekle alakalı şunu da çok emin bir şekilde söyleyebilirim sınıfta nasılsınız sanki bir kamera gibi aileleriniz sizi sınıftaki boşluk ve sizin bu doluluk oranınızı çok net bir şekilde ölçebiliyor yani bir ayna gibi aslında o çocuklar sadece bir ayna o yüzden de mesela yine ilk yılında şunu fark etmişim ikinci yıla başladığımda bir öğretmenden çok bir anne gibi davrandığımı hissetmişim ve çok yanlış olduğunu gözlemlemiştim çünkü hep anne sevgisi ile yaklaştığınızda o sınıfta bir otorite oluşturamıyorsunuz yani hem sevgiyle otoriteyi aynı anda yürüttüğünüzde aslında

daha çok çocuk tarafından kabul görüyorsunuz. Yani çocuk ne kadar 5 yaşında olsa da sizin o hep anne şefkati zamanla kullanabiliyor ama hem otorite hem sevgi yanınızı gösterdiğimizde çocuğunuza o çocuk üzerinde daha etkili olabiliyorsunuz derslerinizi daha rahat işleyebiliyorsunuz o sınıf ortamında sınıf kurallarını daha iyi oturabiliyorsunuz o yüzden de sevgiyle otoritenin aynı anda yürümesi gerektiğini öğrenmiştim mesela bana anlatılmıştı tabii seminerlerde farklı yerde ama bunu sınıf ortamına girdiğinde ben daha iyi gözlemlemiştim o yüzden de 4-6 yaş tamamen öğretilmez bilgi olarak öğreniriz ama biz tecrübeyi çocukla baş başa kaldığımızda yaşarız diye düşünüyorum.

Pek hocam mesleği sürdürmeye devam etme konusundaki düşünceniz nedir?

K17: Mesleği sürdürme tabii şimdi bunun ne kadar genç başladığımızda da alakalı aslında tabii herkes mesleğini uzun yıllar sürdürmek ister hiç kimse mesleğe 5 yıl çalışacağım 10 yılda bırakacağım düşünceleriyle katılmak tabii ki fakat okul öncesi öğretmenliği 4-6 yaş öğreticiliği olarak tanımladığımız bu alanda ruhen ve özellikle bedenen büyük bir yıpranmışlık yaşanıyor özellikle bir 10 yıldan sonra bedenin çok fazla yıprandığını çünkü sürekli hareket halinde olmanız gerektiğini de anlıyorsunuz ve tabii yavaş yavaş düşünceniz farklılaşmaya başlıyor kafa olarak zihin olarak çok fazla yıprandığımızı hissediyorsunuz hatta halk arasında şöyle denir 2 yıl okul öncesi öğretmen ya da anaokulu öğretmenliği yapan birinde şahitliği de şüphelidir denir tabii doğru olmayabilir ama baktığımız zaman zihnin yorgunluğu unutkanlıklar ya da işte sürekli böyle küçük bir çocuk büyütme gibi algılıyorsunuz kendinizi tabii ki yıpranmışlık arttıkça mesleğe bir an önce hani yeni arkadaşlara devretme isteğiniz uyanıyor ama 4-6 yaşa da okul öncesi öğretmenliği şöyle bir avantajı var yaşınız kaç olursa olsun sıkıntınız ne olursa olsun sınıfın kapısına geldiğiniz anda çok farklı ve ruh haline bürünüyorsunuz ağrıyan yerleriniz hiçbir şekilde duyarsızlaşıyorsunuz sıkıntılarınız tamamen sınıfa girdiğinde kayboluyor kendinizi dinç ve enerjik hissediyorsunuz bunlar mesleğimizin bizden kattığı çok güzel şeyler herkes belki kendimi yorgun hissettiğimde bu mesleği bırakabilir ama ben her sene bırakacağımı düşünüp tekrar yıl başladığında hayır ben bu işi bırakmam diyerek tekrar sürdürme gayreti içerisindeyim o yüzden bu bir bağımlılık ya da alışkanlık şekline dönüşebiliyor çünkü birlikte olduğunuz 8 ay bir çocuk size yıllar sonra öğretmenin bir arkanızdan çağırdığında size tekrar o sıcaklıkla döndüğünde sizi aradığında sorduğunda özel günlerde bir mesaj attığında hayır diyorsun hani ben bu işi

bırakamam çünkü benim için çok değerli ve 4-6 yaş hayatından çıktığında aslında insan yaşam enerjisini kaybetmiş gibi oluyor herkes yorulduğunda bu işi bırakabilir ama bu işte yorgunluk götüren bir iş değil tam insanı canlı tutan hem yoran böyle bir iş ve yolun ana kadar devam ederiz diye düşünüyorum ben.

Peki hocam ilahiyat eğitimi ile 4-6 yaş müfredatı arasındaki ilişkiyi anlatabilir misiniz?

K17: Şöyle ifade edebilirim hocam ben de belki uzun yıllar düşünmeme rağmen ilahiyat eğitimiyle 4-6 yaş öğreticiliği arasında maalesef bir bağ kuramayanlardan biriyim. Şöyle anlatabilirim yani ilahiyat eğitimi bana daha ziyade bir yetişkin eğitimi gibi geliyor. Çünkü orada gördüğümüz dersler kelimeler hadis tefsir dinler tarihi gibi dersler, aslında bir yetişkin yani bir lise düzeyinde çocuğa anlatabileceğiniz dersler olarak karşımıza çıkıyor. Yani bizim aldığımız oradaki bir felsefe dersinin ya da bir dinler tarihi dersinin 4-6 yaşta çok da bir geçerliliği maalesef olmuyor. Sadece aldığımız bu dersler belki bizi olgunlaştırma açısından fayda sağlayabilir ama bizim bu derslerimizin yanında aldığımız formasyon derslerimiz de tabii ki oldu ilahiyat eğitimi esnasında ama hatırladığım kadarıyla bu dersler de daha ziyade ölçme değerlendirme, eğitimle alakalıydı ama 4-6 yaşın bu aldığımız eğitimlerle çok bir alakası aslında yok gibi. Çünkü onun müfredatı çok farklı, ilahiyat eğitiminin müfredatı çok farklı ve biz de ilahiyat eğitimi alırken genelde kendimizi lise gruplarında derse gireceğiz şeklinde şartlandırmıştık ve genelde milli eğitim odaklı düşünmüştük. Tabii zamanla hayatın gerçekleri ya da 4-6 yaşa başladığımızda az önce de birazcık konuşmuştuk yani ayrı bir alan ve okul öncesi öğretmenliği alanıyla tabii daha çok alakalı ama dediğim gibi yine de ilahiyat derslerinin, aldığımız bu formasyon derslerinin bizi olgunlaştırmada ve eğitim hayatına hazır hissetmede tabii ki çok büyük faydaları olduğunu da düşünüyorum ama bunun üzerine tabii ki 4-6 yaşın ayrıyeten bir katkı sağlamamız gerekiyor. İlahiyat bir yol gösterici oldu ama bu yola çıkıp bu yolda ilerlemek biraz 4-6 yaş müfredatını da önceleme ile alakalı. Yani eğer bu işe başladıysak biz 6 yaş müfredatını tam manasıyla tabii ki hâkim olmamız gerekiyor ve yıllardan beri de bunun çabası içerisindeyiz aslında. Her türlü değişikliği takipteyiz müfredatla alakalı. Her yıl farklı uygulamalar oluyor 4-6 yaşta müfredatla alakalı ve biz önceden bu müfredatları takip edip yıllık planlarımızı, aylık planlarımızı ve günlük planlarımızı bu müfredatla uyumlu bir şekilde düzenleyip ilahiyat eğitimimizi de hiçe saymayarak 4-6 yaş eğitiminde başarılı olduğumuzu Türkiye çapında düşünüyorum.

Çünkü böyle olduğumuzu hissettiren birçok şey oluyor. Velilerimiz genelde ilk kayıt yaptırırken bize müfredatlarımıza ne kadar hâkim olduğumuzla alakalı çok biz fark etmediğimizi düşünerek bazı sorular yöneltiyorlar. Mesela işte eğitiminiz nedir ya da müfredatınız nedir hocam işte okul öncesi eğitiminiz var mıdır bunları çok merak ediyorlar haklı olarak. Bizim ne kadar kendimizden emin olduğumuz, müfredata ne kadar hâkim olduğumuzu anladıklarında onların da tabii ki içi rahat oluyor bu noktada, o yüzden eğitiminiz ne olursa olsun yaptığımız işte bizi başarılı kılan bizim o işe olan ilgi ve alakamızdır her zaman. O işi ne kadar öncelediğinizle alakalı, zaten şöyle yani bir ev hayatınızdan, bir aile hayatınızdan daha önce işi öncelemeniz gerekiyor ki bunu başarılı olarak geri dönüşlerini alabilesiniz. Yani 4-6 yaş sadece müfredatla alakalı da değil sadece mesai içerisinde yapılabilecek bir iş de değil siz de bilirsiniz biz etkinliklerimizin birçoğunu da evde yapabilen öğretmenleriz. O yüzden biz de özel gün ve gecelerde hiçbir zaman mesai saatlerini hesaplayarak çalışmayız. Yani bazen 8'den 5'e kadar, bazen gecelerimizi de kapsayan çalışmalar yapıyoruz. O yüzden de müfredatla uyumlu, müfredata hâkim, ilahiyat eğitimini de buna katarak bir şekilde biz de varız diyoruz yani.

Peki hocam bu aldığımız ilahiyat eğitiminin 4-6 yaşa başladığımızda köreldiğini hissettiniz mi?

K17: Şimdi bu konuda dürüst olmak gerekirse ayrı bir alan olduğu için, okul öncesi alanı olduğu için tabii ki körelmek olarak belki algılanamaz ama unutmak olarak ben daha ziyade bunu söylemek istiyorum. Şimdi aldığımız eğitimlerle yaptığımız iş birbirinden farklı olduğu için zamanla ilahiyat eğitimini unutuyoruz ve üzerine bir şey koyamadığımızı hissediyoruz ama farklı bir yetişkin grubuyla çalıştığımızda unutma kısmını biraz daha az olduğunun farkına varıyoruz. Çünkü yetişkin eğitiminde ilahiyatla birebir uyumlu dersler oluyor. 4-6 yaş ayrı bir alan olduğu için sizin çok bir vaktiniz kalmıyor ilahiyat eğitimini ilerletmeye dair. O yüzden de unutmalar oluyor ama tamamen körelme olarak bunu hani algılayamayız ama unutmalar ihmal ettiğimiz noktalar tabii ki oluyordur.

Peki hocam 4-6 yaşta sınıfta kendiniz nasıl hissediyorsunuz?

K17: Buna şöyle cevap vereyim yani ilk başladığım yılın farklıydı şu anda çok farklı. İlk başladığımızda tabii büyük bir stres, bu işe hâkim olamamaktan dolayı kaygılarımız tabii ki olmuştur, sınıfta kendimizi rahat hissetmediğimiz dönemler oldu

ama Őu anda kendimi inanılmaz rahat hissediyorum. Belki en rahat kendimi hissettiğim yerlerden bir tanesi sınıftır. Çünkü Őöyle bir Őey oluyor, sınıfta rutininizi ne kadar sağlam oluŐturursanız, çocukları ne kadar sınıf kurallarına hızlı alıŐtırırsanız ve sevginizi, saygınızı çocuklara ne kadar çok hissettirirseniz sınıftaki rahatsızlığınızın gitgide arttığını hissediyorsunuz. Mesela kurslarımızın ilk ačíldıđı bir ay tabii hepimiz ne kadar tecrübemiz de olsa 15 farklı karakterdeki çocuğu tanıyıp onların aileleri ile alakalı bilgi toplayıp o çocuklarla birebir kaldığımızda neler yapmamızla alakalı o dönemi atlattığımızda o bir ayı atlattığımızda çok daha rahat hissediyoruz sınıfta kendimizi. Çünkü Őöyle bir Őey yani insanların kendini rahatsız hissettiği yer tanımadığı ortamlardır zamanla tanıdıkça ortamları kendini rahat hissetmeye baŐlar. Sınıf eğitimi ile alakalı bunu konuşursak, bir gün öncesinden tüm hazırlıklarımızı yaparsanız, yarın Őu saatte Őunu yapacağım, bu ders saatinde bunu yapacağım Őeklinde kafanızda bir Őablon oluŐturursanız her türlü kendinizi sınıfta rahat hissedersiniz ne kadar oyunlara hakimseniz dramalara hakimseniz beslenme saatlerine bile hakimseniz o rahatlığı hissediyorsunuz. Ama hangi saatte ben ne yapacağım iŐte bu etkinlik nasıldı hani tamamen hazırlık gerektiren bir iŐ hazırlık sınıfa girdiğinizde hiçbir Őekilde kendinizi rahat hissetmiyorsunuz her zaman az önce de söylemiŐtim cebinizde yedek bir Őeylerin olması gerekiyor, yedek bir Őarkı, yedek bir oyun, yedek bir hikayeniz, her günden farklı. Mesela çocuklar o gün çok hareketli ise o çocuklarla uygulayabileceğiniz hareketli bir oyun mutlaka, sınıf o gün sakinse çocukları o sakinliği ile alakalı bir etkinlik. Yani bunu biraz ölçüp tartmayla alakalı ve zamanla oluŐabilecek bir Őey. O yüzden de bir 4-6 yaŐ öğreticisinin bu alanlara çok hâkim olması gerekir ki o boşlukları dıŐarı yansıtmamak için her duruma uygun artı Őeyleriniz olması gerekiyor. Bu yaŐ grubu da özellikle hareketli oyunlara çok istedikleri için ve sürekli de oyun oynamayı arzu ettikleri için yani sizin her konuya çocuk geliŐimi alanından ilahiyat alanına her konuda yetkin olmanız gerekiyor. Veliniz size bir Őey danıŐtıđı zaman ona rahat cevap vermeniz gerekiyor. Sınıf yönetimi de bence böyle bir Őey zamanla insanın kendini sınıfta rahat hissettiğine biz hepimiz Őahit oluyoruz. O sebeple de sınıf eğitimi tamamen kiŐinin kendini hazır hissetmesi ile alakalı bazen tesadüfi olarak bu iŐe yönelen arkadaşlarımız oluyor onlar genelde sınıfta kendilerini rahat hissetmediklerinden bahsediyorlar. Biz de genelde arkadaşlarımıza hani sınıfta rahat hissetmenin tamamen hazırlıklı olmaya dayalı bir Őey olduğunu, çocuk karakterini çok iyi tanımayla alakalı olduğunu, çocukta istenmeyen hareketlerin nasıl tolere edilebileceği ile alakalı olduğunu

bazı küçük şeylerin de aşırı stres yapılmaması gerektiğini paylaşıyorum bazen arkadaşlarımla da. O yüzden sınıftaki rahatlığınız tamamen sizin tecrübe ve o günkü hazır oluşla alakalı bir durum olduğunu düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim hocam benim sorularım bu kadar.

K17: Ben de çok teşekkür ederim. Size iyi çalışmalar diliyorum.